

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Suppl.

ADOLF BÄCK

(F. Wadbock)

Från livets strider

Skildringar

I UNGDOMENS VÅR

HELSINGFORS 1895
AFTONPOSTENS FÖRLAG

FRÅN LIFVETS STRIDER.

SKILDRINGAR

AF

ADOLF BÄCK.

prof. J. F. J. Vålbeck

I.

I UNGDOMENS VÅR.

1895

HELSINGFORS 1895.
AFTONPOSTENS FÖRLAG.

FRAN ELEVETS STRIDER

AVSÖLT BÅK

HELSINGFORS,
VICTOR PETERSSON & C:os TRYCKERI-AKTIEBOLAG,
1895.

Till läsarne!

Fullt medveten om de många och stora brister, som vidlåda efterföljande skildring, har jag dock djärfts offentliggöra densamma endast för att sålunda draga ett, om ock obetydligt, strå till stacken af vår finländskt svenska literatur.

Skulle förhållandena medgifva det, vore jag sinnad att i en framtid låta denna skildring följas af en annan: »I mannaåren».

Helsingfors i november 1895.

Adolf Bäck.

Tryckfel

besvåra tyvärr i icke ringa mängd denna bok.

Här rättas endast de svåraste:

Sid. 82, rad 15	uppifrån	står	kaptenska,	bör	vara	kamrerska.
" 92, " 11	"	"	på Viksudd,	"	"	att gästa på Viksudd.
" 112, " 3	"	"	Hon	"	"	Han
" 120, " 1	nedifrån	"	vi kunna	"	"	kunna vi.
" 166, " 15	uppifrån	"	han	"	"	hon.
" 175, " 17	"	"	mark	"	"	rubel.

I ungdomens vår.

Skildring ur Helsingfors-lifvet

af **Adolf Bäck.**

Skolpojksfäjd.

Klockan var mellan 5 och 6 på eftermiddagen.

Den sjunkande höstsolens varma strålar göto sitt gyllne ljus öfver Finlands hufvudstad med dess hvita, skimrande stenhus, öfver dess här och där mellan byggnaderna framstickande esplanaders och trädgårdars ännu föga gulnade löfvärk. Snart var det blott Kajsaniemis furor och aspar, som lånade glansen af den hän bakom Tölös skog sjunkande kvällsolens röda guld.

Hvar och en, som besökt Helsingfors, Finlands vackra, glada hufvudstad, har visst därjämte lärt känna dess förnämsta sommarprydnad, Sällskapsträdgården, eller, som en nyare tid benämt stället, Kajsaniemi.

Omssluten af Tölövikens lugna famn, breder denna promenadplats ut sina skuggrika lunder på den lilla landttungan, som från den halfö, hvarpå Helsingfors är bygdt, skjuter ut väster om »Långa bron», hvilken lämnar de österifrån på landsväg kommande

tillträde till staden. På trädgårdens södra sida mot staden har uppstått en rad af boningshus.

Bland dem, med fasaden så godt som inne i parken, fäste främst ett tvåvånings] stenhus uppmärksamheten.

Där hade »Helsingfors' Lyceum» inrymt sina lärosalar, hvilka nyligen, efter sommarens långa ferier, åter öppnats för öfver hundrade unga, liffulla själar. Att en sådan mängd af glädje och yster lefnadslust befann sig inom dessa murar, kunde dock ej den förmoda, som från Sällskapsträdgårdens lunder såg det tysta, fridfulla huset med solens aftonglans på sina många fönsterrutor.

Lektionerna pågingo som bäst, och i de höga rummen genljödo endast lärarnes entoniga frågor och elevernas mer eller mindre klara och rediga svar.

I »bönsalen», där tredje klassen var församlad, höll man just på med geometrin. Någon proposition ur Euklides första bok var med krita uppritad på den stora svarta taflan där borta i förgrunden, och en elev stod därinvid och bevisade.

Emellertid märktes på en och annan förstulen blick, som hastigt kastades på det stora vägguret, att de ungas tankar redan hade god lust att lämna taflans kritstreck och hela beviset åt dess öde.

Redan hade den stränge magistern med en mörk blick och snäsande ord tillrättaviserat en och annan, som ertappats på bar gärning, då han skulle se »hvad klockan var». Ty vid denna förbjudna handling måste hufvudet vändas bakåt, emedan den gamla skåpklockan stod vid den vägg af rummet, mot hvilken eleverna vände ryggen, och var man

därvid ej snabb i vändningarna, så råkade man ut för magisterns argusblickar.

Nu uppstod en paus, ty beviset var slut, hvilket bland annat tillkännagafs af det oundvikliga »hvilket skulle bevisas», som nyligen gått öfver den för tillfället bevisandes läppar. Magistern stod upp från katedern för att göra en ny uppritning, och nu skall man tro, att alla svängde sig om och att allas blickar med längtan fästes på den skröpliga klockan med hennes gula tafla och svarta skåp. Men det fick också vara blott ett ögonblicks värk, ty nu hade magistern åter vändt sig. Alla hade äfven lyckligen fått se, att klockan om några minuter skulle »vara slagen», utom en arm syndare, som satt framför en lång kamrat och därför måste höja sig upp, innan han kunde se, när befrielsens timme skulle slå; och han ertappades.

— Lagerberg kommer på kansliet kl. 6! — ljudet kort, entonigt och olycksbådande från katedern, och rodnaden steg högt på »syndarens» kinder.

Nu blef snart äfven den nya propositionen bevisad, och knapt hade »hvilket skulle bevisas» för andra gången utsagts, innan »primus» steg upp och yttrade högtidligt och viktigt: »klockan är slagen». Dörrarne öppnades till angränsande salar och »klockan är slagen» ljudet från rum till rum, från klass till klass, såsom ett ljuflikt bådskap för de prässade skolpiltarne.

Om en stund var det ett brusande buller i alla salarne; man knuffades, man väsnades, och slutligen ramlade piltarne ut ifrån skolan och ned för hennes trappa som ärter ur en säck.

Snart var allt tomt och öde i de stora rummen.

Endast de långa, svarta, i rader ställda bänkarne, fullristade med mångfaldiga hieroglyfiska inskrifningar, gångna lyceistgenerationers minnesteckningar, och de gula, tronlika katedrarne buro vitne om att lärdomen här hade en af sina inpluggningsvärkstäder.

I lyceets tambur med de långa raderna af klädeshängare och den stora vedklabbslådan stodo ännu tvänne elever, tyst hviskande i en vrå.

Det var Lagerberg och Hansson, hans vän, bägge från tredje klassen.

»Fördömdt, att 'tjocken' skulle sitta för, så att jag ej kunde se utan att stiga upp», hviskade den ena rösten; »kanske att vi ej hinna fram, innan alt är slut?»

»Bara nu den perukstocken skulle kalla in dig en gång; nog skulle vi sedan skynda oss», svarade Hansson.

I det samma uppläts dörren där borta till vänster, och lyceets rektor syntes på tröskeln. En vink af den knubbiga handens pekfinger var tillräcklig att befalla Lagerberg in i det fruktade gemak, som bland lyceisterne gick under namnet »kansli». Det var deras »poliskammare», och sällan tänktes därpå utan en hämlig bäfvan och afsky. Men så var det äfven skådeplatsen för föreläsningarna, mer eller mindre lysande bedrifter, och det forum, där alla ransakningar försiggingo, där hjärtskärande »moraler» predikades och rektors stränga, oblidkeliga domar afkunnades.

Sedan dörren inifrån slutits, nalkades Hansson på täspetsarne den samma.

Han hörde därinne processens begynnelse: rektorns häftiga, snärjande frågor och Lagerbergs svaga

försök att försvara sig, hvilket dess utom vid »kansli-förhör» sällan kom i fråga; ty disciplarne viste nog att slikt tilltag oundvikligen medförde åtskilliga »tag» till.

Därefter vardt en kort paus af öjup tystnad; så hörde Hansson den kända klangen af läsets öppnande till rektorns pulpet: han viste att färlan framtoogs. Och så lät det: klitsch, klatsch. Hansson räknade ett, två, tre, . . . fyra, fem,

»Det var ett fä!» afbröt han därvid ofrivilligt sin räkning och knöt näfven i byxfickan.

Så öppnades dörren och Lagerberg utsteg med ögonen fulla af tårar.

Då han fick se vännen i tamburen aftorkade han dem genast och sade hastigt: »Nu ska' vi skynda, kanhända vi ännu hinna i tid!»

Och så rusade de båda på dörren, som med ett doft buller slog igen efter dem.

Under det de skyndade ned för backen och veko af in på Vilhelmsgatan, gälde det af språnget ofta afbrutna samtalet kansliaffären.

»Det var gement», menade Hansson, »att för så litet ge sex tag. Det är orättvist, och skulle jag orka, så nog skulle »perukstockarne» få tillbaka hvar tag, som de gifva. Skulle du ej göra så med?»

»Ja visst», svarade Lagerberg, hos hvilken sve-dan i handen uppväkte vrede, »visst skulle jag gifva tillbaka hvar orättvist slag jag får och dess utom litet på köpet. Men — hör du?» — Därvid stannade de lyssnande. — »De äro där borta, jag hör redan skrik.»

»Ja, där äro de uppe på backen», utropade Hansson.

Gossarne hade i det samma nått hörnet af Bär-gatan, och nu togo de båda lyceisterne »till schap-pen» och sprungo med hvinande fart upp till den höjd, som Bär-gatan bildar mot söder.

Vid denna tid herskade en svår fäjd mellan lyceisterne å ena sidan och Lägre elementarskolans elever, på skolpojkspråket kallade »kissor», å andra sidan. Lika så rådde äfven örlig emellan »stor-skolisterne» och »fattigskolisterne» nere i »Nysta'n», eller den del af Helsingfors, som låg omkring södra brandtornet och Nylandsgatan. Man var så fientligt sinnad mot hvarandra, som trots någon indian mot de hvite männen i Amerikas skogar. Därför var det på dessa tider rätt vådligt för en lyceist eller lägre-elementarskolist eller någon från de fientliga lägren att ensam vara ute på aftonkvisten, isynnerhet om han ej råkade vara en synnerligt stark bjässe; ty annars vankades det vanligen »på ögon» — som termen lydde — i någon gränd eller portgång. Många voro också de små bataljer, som utkämpades skolpojkarne emellan i höstkvällarnes dunkel, och mången tapper hjältedat utöfvades vid sådana tillfällen.

Stundom gick det så hett till, att ordningens upprätthållare nödgades lägga sig emellan. Då var det godt för de unge orostiftarne att kunna kila öfver något närbeläget plank, in i någon brandgata eller bakom någon port, ty annars kunde man komma i »kurran». Men var det någon gång verklig fara på färde och ville polisen någon gång släpa af med en ung »vildbasare», då blefvo ögonblickligen de stridande alla vänner, och polismannen — han blef fienden och nödgades ej sällan släppa sitt byte, för att själf undslippa helskinnad.

Därför fortforo äfven en längre tid ohäjdadt dessa små krig på Helsingfors' bakgator och i de mörka gränderna, undan världens blickar, och de skulle troligen fortfarande ännu ty krigsorsak saknades aldrig, om ej mått och steg till införandet af varaktigt fred tagits från »stormakternas» sida, d. v. s. af respektive herrar rektorer. Desse kommo nämligen öfverens om att låta läsningen i de skilda skolorna sluta på olika tider, och sedan dess hafva inbördesfäjderna småningom upphört.

Det var just till en drabbning mot »kissorna» eller lägre elementarskolisterne, och detta riktigt en hufvuddrabbning, som Lagerberg och Hansson skyndat. En längre tid hade lyceisterne, nämligen från de fyra lägre klasserne (de öfre klassernas elever deltogo sällan i handgemängen) haft otur och blifvit slagne vid flere tillfällen; och nu hade man några dagar förberedt sig på att hålla en större batalj för att hämnas. Man hade rustat ut sig med daggar, läderremmar, knölpåkar och käppar; man hade öfvat sig i alla möjliga finter, i att gifva örfilar, »sätta krokben», boxas m. m.

Slutligen hade den för slaget bestämda dagen kommit, och alla lyceister, som ville deltaga, hade samlats i hörnet af Bärge- och Regeringsgatorna. Här voro de nu församlade i en mörk, tät hop, inväntande den sålunda förberedda och om bataljen underrättade fienden. Utposter funnos ställda på Glogatan och ned åt Regeringsgatan, ty man viste ej säkert, hvarifrån anfallet skulle ske. Alla voro i allmänhet vid godt mod och grepo kraftigt om knölpåken eller daggen; men en och annan svagare kamrat kunde dock finnas, hvilken stod, som det

hette på pojkspråket, »med darren i byxona». Desse fruktade ej så mycket »kissor» som mera de i deras förbund stående »biki-sjömännerna», sjömanspojkar, förstärkte af en och annan värklig sjögäst. Man hade sig nämligen bekant, att desse sistnämde voro hårdnäfvade och oförsagde.

En stund hade man redan väntat, då plötsligen en utpost längst borta ifrån hörnet af Glo- och Alexandersgatorna kom springande med stormvindsfart och ropade med andan i halsen: »de komma, de komma!»

Alla beredde sig nu till strid, och just när »kissor» förtrupper skyndade in på Glogatan, höjde lyceisterne sitt stridsrop och störtade ned från Berggatastråket. På tvärgatan utanför Töttermanska gästgifveriet*) drabbade »härarna» i hop. I detta ögonblick upphunnos de af Lagerberg och Hansson.

Striden rasade vildt, örffilar utdelades till höger och vänster, käpprapp likaså, och här och där tog man hvarandra rätt försvarligt »i lufven». »Biki-sjömännerna», iklädda röda ulltröjor, gifvo fruktansvärda slag; för deras näfvar sprang mer än en näsa i blod. Men å andra sidan hade lyceisterne fått hjälp af några femte-klassister, och med deras biträde slogos, efter en förtviflad fäktning, »kissor» slutligen på flykten. Med rasande ifver förföljdes de hela Glogatan utför och långt i esplanadernas djupa skuggor. Där sökte de åter fatta posto, men vräktes snart undan af segrarna och störtade nu i vild flykt åt Kaserntorget till och försvunno i dess närgränsande gator och gränder.

Så var nu segern vunnen, en stor afgörande

*) Nuvarande Nya hotellet.

Förf:s not.

och lysande seger i hörnet af Regerings- och Glogatorna, den 20 september 18—. Denna skulle »kissor» minnas för evärdeliga tider, menade seg-rarne.

Äfven Lagerberg och Hansson voro bland de sistnämde, och dem förunnades att ännu i esplanaderna tukta ett par »biki-sjömän» rätt grundligt, hvarvid Lagerbergs händer gjorde god tjänst, oak-tødt färlan dansat på dem nyss förut.

Sedan fienden flytt, vände de båda vännerna hemåt till Kronohagen eller den del af Helsingfors, som är belägen mot norr, öster om »Långa bron», utmed Brobärgskajen. De vandrade så genom esplanaderna, hvilka ännu ägde kvar sina väldiga lönnar och pilar och där en vattenkiosk, den första i sitt slag, intog Runebergsstodens nuvarande plats, vidare öfver Unionsgatan och Senatstorget och kommo in på Nikolaigatans dunkla område. Det hade nu blifvit fullkomligt mörkt och de fladdrande oljelyktorna, där de på sina skrala pålar med gnisslande väderhanar spredo sitt fattiga ljus genom de nedrökta glasen — dessa upplysningens värktyg tyktes vara till endast för att visa huru becksvalt den mulna kvällen var.

De båda skolgossarne, trötta efter den heta striden, vandrade långsamt framåt, pratande om sin vunna seger och om huru stolte de i morgon skulle blicka på »kissor».

Då hördes plötsligt ett rop på afstånd genom den stilla kvällen. Gossarne skyndade oförtöfvadt åt det håll, hvarifrån skriket hördes.

Ungefär vid midten af Nikolaigatan, eller norr

om den s. k. »Lumpmarknadsplatsen»*), där nu några genomsprängda bärg säga oss huru långt den forna Tavastgatan sträkte sig, varsnades tvänne kvinnor, en skolflicka och en tjänstejungfru, antastade af ett par sjömansgossar. Dessa sökte frånrycka tjänsteflickan hennes lanterna, fattande henne om lifvet.

»Bort, era spikisjömän!» skreko i det samma med ridderligt mod Lagerberg och Hansson, hvilka nu hunnit fram och funnit våldsvärkarne icke vara andra än tvänne af de förut på flykten slagne »biki-sjömännen».

»Ur vägen 'biki-sjömän', eller skola vi än en gång prygla upp er», utbrast den raske Hansson och gick, åtföljd af Lagerberg, sjömanspojkarne in på lifvet.

Våra lyceister voro viga, starka och modiga, och mera behöfdes ej för att segra, så att »biki-sjömännen» åter fingo taga till »harpasset».

Tjänstejungfrun tackade de unga herrarne på den försagda skolflickans vägnar, och »herrarne» voro nog artiga att följa de två fruntimren ända till deras hem på Elisabetsgatan.

Vid afskedet gaf den unga, vackra, men försagda flickan sina tappre försvarare en varm och tacksam blick.

Af tjänsteflickan fingo de sedan veta, att det var kamrerskan Hagens dotter, som de varit nog lyckliga att frälsa från »biki-sjömännens» råa sällskap.

Då Lagerberg därefter skildes från Hansson vid

*) Numera området för Finlands Banks slottlika hus.

Förf:s not.

Elisabetstorget, yttrade den senare betydelsefullt:
»med 'Tjocken' hafva vi ännu en räkning ouppgjord!»

Fru Johanna.

I ett hus vid Kyrkogatan hade bleckslagar Lagerberg sin butik och sin verkstad. Den förra, till hvilken en dörr med glasrutor ledde från gatan, var upplyst med en oljelampa, som hängde i taket. De olika slag af blecktillverkningar, som här på hyllor och ställningar tedde sig för den besökandes blikkar, återkastade lampans matta låga och gjorde rummet därigenom något ljusare. Butikrummet var för öfrigt försedt med en vaxduksbeklädd disk och några stolar samt ett skåp, fylldt med fina bleck- och messingssaker. Innanför boden är herr Lagerbergs arbetsrum beläget, och den dörr, som leder till butiken, beredde genom ett litet tithål mästaren tillfälle att hålla öga på sin bod. Till vänster därom finna vi familjens hvardagsrum, till hvilket dörren nu står öppen. Mästaren själf var nämligen icke hemma, och det var nu fruns sak att se till butiken. Då någon kund kom in, underrättades hon dessutom härom af en vid dörren anbragt gält klingande klocka.

Hvardagsrummet, tillika matsal, var enkelt möbleradt, och det hvita golvet var öfver alt betäkt med trefliga gul- och svartrandiga, hemväfda mattor.

I en soffa med öfverdrag af grön vaxduk satt fru Lagerberg och sömmade på en skjorta af linne åt sin käre man. Ett hemgjordt talgljus med sin

egendomliga, uppåt afsmalnande form, belyste därvid hennes fingrars snabba, flitiga styng på det hvita lärftet.

Hon synes vara en kvinna om några och trettio år. De välbildade ljusletta anletsdragen bära ännu ungdomlig prägel.

Stundom rätade hon sig upp från den öfver sömnaden böjda ställningen och blickade i ljuslågan, medan ett drag af oro och smärta plötsligt afspeglade sig i hennes anlete. Så flög den hvita, af arbete fårade handen åter oförtrutet fram öfver sömnaden, och stundom såg man någonting glittra på den blanka nålen — en brusten tår.

En stund hade fru Lagerberg stillatigande arbetat, då boddörrens klocka klingade, tillkännagivande att det kommit köpare. Men innan bleckslagarfrun hann ur rummet, hade redan en ung flicka kommit inhoppande från butiken.

»God afton, mamma!» utropade hon, fattade modern om halsen och kyste henne. Sedan log hon ett hjärtligt barnaleende, som blottade de vackraste små, hvita tänder, slog sina knubbiga armar om moderns lif och dolde det rosiga anletet i hennes famn.

»Mamma är ju åter sorgsen», sade hon och lyfte upp sitt vackra anlete, »var nu ej för all del så rysligt sorgsen, älskade mamma! Mamma måste nu en gång blifva glad!»

Och så klappade hon modern på kinden och smekte henne med sina mjuka händer och lyckades slutligen för ett ögonblick framlocka en ljusning i det sorgbundna anletet.

»Hvar kan Axel dröja i kväll? Skolan bör ju vara slutad redan för en timme sedan», yttrade fru Lagerberg, afbrytande sin dotters smekningar. »Gå, min pia, och hör åt i köket om han möjligtvis synts på gården, och fråga tillika om inte Lisa redan har kvällsmaten färdig.»

»Ja, snälla mamma», svarade flickan och sprang ut.

Knapt hade hon försvunnit genom dörren i rummets bakgrund, innan boddörrens klocka åter tillkännagaf en anländande. Denna gång var det ej heller någon köpare som kom, utan Axel Lagerberg, hvars bekantskap vi redan gjort.

»God afton, mamma — hälsningar från skolan!»

»Nå, äntligen kommer du! Jag har varit litet orolig och tänkte redan, att du fått blifva på latläxa. Gärna ville jag dock ej tro, att det gått dig så illa.»

»Nej, kära mamma, inte har jag varit lat och ej håller har jag varit på någon latläxa; men jag har i stället fått på fingrarna och dess utom ha vi gifvit kissorna riktigt duktigt på ryggen.»

Unge Lagerberg berättade därefter öppen hjärtligt alla kvällens tilldragelser, det sista äfventyret på Nikolaigatan icke undantaget.

»Min kära gosse, du handlade rätt när du värnade den lilla flickan; men du måste för framtiden hålla dig från slagsmål med andra skolgossar, ty sådant är föga passande för anständigt folk och har i det hela ingen nyttig lärdom att gifva dig. Och då behöfver du ej håller under timmen se, hvad klockan är, och slipper att få på fingrarna.»

»Har pappa ej kommit hem ännu?» frågade Axel efter en paus.

»Nej, kära du», svarade fru Lagerberg, »pappa har visst blifvit upptagen af något göromål ute i staden.» Den goda frun berättade icke, att hon väntat sin man alt sedan middagen.

Axel gick nu att läsa sina läxor, och Hanna, hans vackra och vänliga syster, satte sig vid moderns sida i soffan, att högt pladdra på sina små pensa, ty äfven hon gick i skola, i »Fruntimmersskolans» första klass.

Så kom stunden för aftonmåltiden, och för det mesta under tystnad intogs densamma af den lilla familjen, hvarefter boden stängdes, ljusen släcktes, och man begaf sig till hvila. Dock hade det lidit långt in på natten, innan sömnen infann sig och med sin hulda makt gaf ro åt fru Lagerbergs sorgsna själ.

Snart stiga drömmarnas genier ned till hennes läger och börja där sitt spel med taflor och minnen från fordom, minnen från hänsvunna lyckliga dagar.

I en af östra Nylands sköna dalar låg ett litet torp, omskuggadt af häggar och rönnar, under hvilkas kronor stugans små fönsterrutor, röda knutar och hvita skorsten helt hemtrefligt framskymtade, och ängsnäjlorna och blåklockorna på det torftäktta taket vaggade sakta för aftonvinden. Myggorna dansade lustigt i kvällsolens glans, och ifrån den höga slokbjörken på mangården lät bofinken höra sina glada toner.

På den dammiga vägen, som leder till torpet i

dalen, framdrefs en mindre hjord af kor och kvigor, hvilka bölande, under skällornas sakta klang, vandrade framåt. En sextonårig ungmö, barfotad och med rödrutig duk på hufvudet, var deras herdinna, påskyndande deras långsamma steg då och då med lätta slag af en »löfruska». Under det hon sorglöst pådref sina »kuddor», sjöng den unga vallflickan med melodisk röst:

Och liten Karin tjänte
på unga kungens gård;
hon lyste som en stjärna
bland alla tärnor små . . .

Sålunda sjungaude ankom hon till torpet med sin hjord, som fördes in i »fågården». Just då hon satt »ledet» igen efter korna, ropade flickans moder från dörren till stugan:

»Johanna, kom in! Här är främmande från staden — morbror är här!»

Lätt som en fågel hastade den unga flickan in för att hälsa på sin morbror, viktualiehandlare i Helsingfors.

Och här gjorde nu morbror, sedan han klappat sin systerdotter på kinden, henne det som från skyarna fallna anbudet att komma med till den stora, granna staden, se på alla härligheterna där, den stora, vackra kyrkan och de ståtliga husen och hjälpa honom litet vid handeln.

Detta kom dock så oväntadt, att Johanna, som väl någon gång med undran tänkt på Helsingfors, men aldrig drömt sig blifva lycklig nog att få se landets hufvudstad, i första häpenheten icke viste hvad hon skulle svara.

Skulle hon nu vilja lämna all denna trefnad, de vackra lunderna, den blå himlen, blommorna på ängen, korna, fåren och kalfvarne med deras stora, klara ögon, och slutligen den låga, men dock så kära koja, där hvarje knut var henne så bekant, hvarje mossbelupen stock talade till henne om barn-
domsminnen och därifrån hemmets små fönsterrutor blickade henne så kärleksfullt till mötes.

»Nej», tänkte hon, »jag vill icke öfvergifva mitt hem! Jag vill stanna här till hjälp åt far och mor.»

Då modern fann, att flickan dröjde med svaret, utbrast hon: »Kära Johanna, hvad tänker du på, du må nu, vet jag, inte säga nej! När morbror bjuder dig och är så vänlig, så skall du vara artig tillbaka.»

Och så samtyckte Johanna om en stund, ty hennes fader och moder ville så hafva det.

Om kvällen gick hon vemodsfull till sin älskingsplats, källan där borta på ängen. Här satte hon sig och kastade med innerlig saknad sina blikkar på den kära näjden, hennes stilla hembygd i den stora, bullrande världen. Sina små, solbrynta fötter och sina jämväl bruna kinder tvådde hon därpå i källans vatten, ty följande morgon skulle hon ju ut på den långa, långa resan, bort ifrån barndomsheimmet.

Och så sjöng hon här vid källans rand sin lilla visa:

»Farväl, i lundar,
i gröna hus,
jag lekt inunder
vid bäckens sus,

I barndomsvänner,
som ment mig väl:
jag än er känner,
farväl, farväl!»

Och solen nickade äfven sitt farväl och försvann från synkretsen, och sorgsen gick Johanna till hvila.

Andra morgonen, medan daggen ännu glittrade i gräsmattan, var hon med sitt lilla klädknyte och sitt lilla, vemodsfulla hjärta på väg från hemmets stilla ro ut i vida världen till den stora staden.

Innan hon satt sig med morbror på lasset, hade hon ännu en gång klappat »Rosa» och »Jälma» och »Hertiginnan» och de andra väninnorna från ladugården och smekt sina goda vänner, kalfvarne. Och så var den lilla landsflickan på resa.

Om natten anlände de till Helsingfors och följande morgon såg den förvånade formannen, som köpte litet bladtbak till en »buss» hos hökar Lindkvist vid nedre ändan af Kyrkogatan, hurusom en vacker, solbränd flicka stod bakom disken bredvid handelsmannen och öfvade sig uti den för en bodbetjänt betydelsefulla konsten att laga — strutar.

Det var Johanna, hvilken för formannen gjorde sin första debyt såsom handelsbiträde. Och därefter gjorde hon dagligen framsteg i hökarkonsten, kunde snart göra strutar, binda ett paket, väga ett skålpund fläsk och veta huru mycket skulle gifvas tillbaka på tio kopek, om en sill köptes. Hon blef inom kort en rätt slängd bokhållare, och gubben Lindkvist märkte snart med förnöjelse, att »kommersen» började arta sig bättre och att många nya kunder, isynnerhet drängar och betjänter från förnäma herrskapshus, började visa sig uti hans lilla

hökarbod. Tvifvelaktigt torde emellertid vara, huruvida de nya kunderna kommo för de Lindkvistska varornas skuld, ty dessa, utblandade och »förtullade» på allt möjligt sätt, voro ej mycket att skryta med. Däremot hade gubben Lindkvist kunnat yfvas öfver det ungdomsfriska behaget hos det skälmska ansikte, hvilket likt en vårsol log en till möte uti den af sill och tobak luktande ruskiga hökarboden.

Det var därför ingen under, att Johanna snart uppvaktades af många tillbedjare. Om tvänne år hade hon redan varit tvungen att afslå ett par giftermålsanbud, det ena framställt af en frodig slaktare, det andra af en mager tunnbindare.

Och alla undrade, och morbror Lindkvist mest, ja, han var smått förargad öfver att Johanna afslagit så förmånliga anbud. Slaktar Jansson var nämligen en i allo hygglig karl och ansågs dessutom för tämligen »tät», ty han hade i många år levererat kött till åtskilliga sjukhus och gardesbataljonen, hvilket var en vinstgifvande affär. Det enda, som besvärade honom, och som visserligen icke undföll Johannas blickar, var hans vindiga öfverläpp, talgiga ögon och hängande fetma.

Någoting, som emellertid förargade morbror Lindkvist ännu mer, var att Johanna ofta öfverraskades i samtal med en slyngel från Hagels bleckslagareverkstad, där snedt öfver gatan. Och en gång, då gubben Lindkvist på kvällen skulle stänga boden och gått till hörnet för att se, om möjligtvis ännu någon sentida kund var i antågande, varnade han den sakr bleckslagaren åter i portgången, och där bredvid stod hans Johanna. Då kokade högarens

vrede öfver, och med en genom märgen trängande bas skrek han:

»Vet du ej hut, din förb— bleckslagar-lymmell! Elfva förbaskade gatstrykare, hvad har du i min port att göra? Packa dig dit pepparn växer, eller . . .!» Och så höjde morbror Lindkvist upp sin damborste, som han bar i handen, och gjorde en fasaväckande, hotfull åtbörd.

Den förskräkte bleckslagarlärlingen hade emelertid allaredan flat kilat undan i porten snedt emot, och Johanna, hon fick en »läxa», som ej var af det mest lättsmälta slaget.

Sedan den dagen och sedan hökar Lindkvist med verkliga hökögon börjat bevaka sitt kvinliga biträde, var det alt mera sällan man ertappade det glada uttrycket i Johannas anlete och ett sådant skälmskt leende på läpparne som förut.

Så förgick åter ett år.

Gubben Lindkvist hade stundom viktiga »affärer» att uträtta om nätterna långt nere vid Rödbergens stränder, därifrån han förde i säkerhet till sitt magasin i en aflägsen gård vid Roberts-gatan diverse varor, såsom lybsk rom och någon gång tyger m. m., hvilket vid lägligt tillfälle bragtes till magasinerna uppe i staden och sedan bortslumpades åt bekanta kunder.

En natt var högaren åter på en sådan utflykt. Alt var tyst i gården, och den af mörka moln täkta hösthimlen hade fyllt dess vrår med djupa skuggor.

Där borta nära kökstrappan kunde man dock varsna en man, som stod under ett öppet fönster, ur hvilket åter låg till hälften utsträkt en ung flicka. De samtalade ifrigt, hviskande.

Det var Johanna och bleckslagaren Lagerbärg, som numera blifvit gesäll och dessutom ej hade långt till mästerskapet.

De unga, hänförda af sina känslor, talade oupphörligt och bygde där, midt i den mörka natten, de skönaste luftslott och sågo de ljusaste framtidsbilder i molnens dunkel.

Då knarrade plötsligt den lilla bakportens gångjärn och hastiga steg skyndade öfver gården. Mannen under fönstret vid stegen försvann och fönstret slöts sakta till.

Om en stund syns det ljus i hökar Lindkvists boning och af de växlande skuggbilder, som tedde sig på de nedfälda gardinerne, syntes att en orolig rörelse rådde därinne.

Det var häller ingen under, ty den mannen, hvars steg skrämde de båda älskande, var Lindkvists dräng, som kom med det hemska budskapet, att hans husbonde af våda fallit öfver bord, då de voro ute på sjön, samt försvunnit i djupet och sålunda omkommit.

Dagen därpå omtalade tidningarna, att »hökaren Lindkvist, hvilken en längre tid drifvit handel i staden och gjort sig känd som en redbar affärskar, vådligen omkommit utanför Rödbärgen.»

Ingen egentlig undersökning företogs i saken, emedan utom drängen äfven tvänne sjömän intygade händelsens förlopp, och liket, som några dagar därefter uppfiskades, visade intet spår af yttre våld.

Johanna lade visst märke därtill, att morbror Lindkvists vanligen späckade plånbok, där han bl. a. plägade förvara det sedelmynt, som under dagen influtit, innehöll endast några trasiga enrubelssedlar;

men hvad kunde hon vidare åstadkomma med denna sin iakttagelse!

Emellertid infann sig inom kort senatsvaktmästar Lindkvist, bror till den aflidne, och förseglade kvarlåtenskapen.

När sedan gubbens gömmor undersöktes och man i boutredarens närvaro bröt ett försegladt dokument, upptäcktes ett af den aflidne skrifvet och lagligen bevitnadtt testamente, genom hvilket han öfverlät största delen af sin själfförvärfvade förmögenhet, och någon annan ägde han ej, jämte gården åt sin systerdotter, Johanna. Däremot bekommo hans andra släktingar nog litet, så framt ej lagret i boden kunde värderas högt, ty det fingo de dela.

Det påstås, att senatsvaktmästarens ansikte först blifvit bra blekt, när testamentet upplästes, och sedan bra »långt», och att han kastat en ilsken blick på den fagra Johanna, som på de senaste åren just ej varit van att emottaga sådana blickar af andra än någon gång af sin morbror, högkaren.

Begrafningen firades på tidens vanliga sätt med rundlig förplägning, kaffe, vin, konfekt och stora saffranskringlor, af hvilka hvarje gäst fick sitt exemplar. Vaktmästar Lindkvist tjänstgjorde som värd. Han var mycket blek och dyster — någonting helt naturligt för en sörjande broder. Men detta hindrade ingalunda de hedervärda gästerna att se desto gladare och mera uppsluppne ut, isynnerhet sedan toddyglasens skimrande bricka blifvit införd. Gästernas glada lynne var orsaken äfven därtill, att värdens frånvaro den senare delen af aftonen knapt nog blef observerad.

Den följande dagen anträffades emellertid senats-

vaktmästaren Lindkvist, såsom det framgick af en polisrapport från den tiden, utan mössa, sittande på en från Rödbärgen i hafvet utskjutande udde. Han befans vara rubbad till sina sinnen.

Alla dessa sorgliga händelser oaktadt, förlofvade sig Johanna efter några månader med bleckslagar-gesällen Lagerbärg, och då denne till julen ett år därpå hade gjort sitt »mästerstycke» och erhållit burskap som mästare, så firades bröllopet med fröjd på trettondagen.

Och Lagerbärg stälde upp sin butik i Lindkvists gamla hökarbod och hade inredt där invid egen värkstad och eget bo med sin egen lilla, vackra gumma.

Johanna och hennes man voro ett det lyckligaste unga, äkta par. Han var en driftig, kunnig och bildad arbetare; ty han hade genomgått »storskolan», någonting högst ovanligt för en handtvärkare på denna tid. Och hans vackra hustru förminskade minsann ej hemmets och arbetets trefnad för honom; en älskligare och mera hjärtegod maka kunde han ej hafva funnit. Och som hon genom morbroderns testamente förfogade öfver en liten förmögenhet, var det ju intet, som fördunklade de nygiftas solbeglänsta vårbimmel. Affären gick bra, och Lagerbärg var snart den förnämste i sitt yrke i hela Helsingfors, och hans arbeten hade rykte om sig att vara dugliga och smakfulla.

Om ett år föddes det unga herskapet en duktig pojke, som i dopet fick namnet Axel och snart bidrog till att förljufva hemlifvet med sitt muntra joller. Huru lycklig kände sig ej nu den unga modern, då hennes gosse sträkte sina knubbiga små

armar mot sin »mamma» och huru stolt var icke »pappa själf» öfver sin präktige förstfödde!

Johanna ägde visserligen ingen bildning alls, i den bemärkelse nämligen som ytligt folk tager detta ord: hon kunde hvarken spela piano eller tala utländska språk, ja knapt sitt modersmål, svenskan, tykte man. Hon »bröt» alldeles för fasligt på bondspråket. Hon var vidare ej bevandrad på romanlitteraturens ofta slippriga område och hade ej häller af ett fint umgängeslif fått denna ytans fernissning, som icke sällan i skyler inre okunnighet och tarflighet; men hon ägde stället den ädla andens medfödda böjelse för alt godt, en inre maning till det rätta och sanna, hvilken som en säker lots förde hennes lefnadsjulle genom ungdomslifvets bränningar. Hvar skulle hon för öfrigt hafva fått sin »bildning?»

Där hemma i bygden fans ingen folkskola, och den snart sekelgamle ambulatoriske skolmästaren hade hon aldrig skådat. Icke erbjödo hökarbodens silltunnor och mjöllårar häller några källor till kunskap, lika litet som dess kunder voro några bildningens apostlar. Morbror Lindkvists »kladd», full med kråkfötter, samt de gamla tidningsblad, som begagnades till omslag, voro i själfva verket de gluggar, fulla med spindelväf, hvarigenom den kvinnliga bodbetjänten kunde sända någon blick ut i vetandets, bildningens ljusa värld. Ty af den förra lärde Johanna sig — märkvärdigt nog — genom efterapning att skrifva (alltid fans där ändock någon bokstaf, som var »skaplig»), och af de senare fick hon kunskap om ett och annat, hvarom hon förut haft ingen aning, och härigenom väktes hos henne lusten att få veta mera. Hon hade lärt sig

läsa af sin mor; men nu sedan hon blifvit gift och ägde mera frihet, än under morbror Lindkvists vård, arbetade hon under lediga stunder genom studium af goda böcker rastlöst på ökandet af sina kunskaper och sin själsodling.

Den unga frun läste sålunda med ifver de bästa författares skrifter på svenska språket, och blef med tiden, tack vare äfven sina medfödda goda instinkter, en utmärkt moder och uppfostrarinna för sina barn. Om något år föddes nämligen henne äfven en flicka, ett särdeles älskligt och fagert barn. Hennes och mannens främsta tankar voro därför riktade på barnens uppfostran, hvarför äfven dessa vid ingången i skolåldern sattes i den tidens yppersta lärovärk i hufvudstaden: Helsingfors privatlyceum och Fruntimmersskolan.

Tyvär blef det unga parets lycka dock snart nog fördunklad.

I en stad, om ock ej större än Helsingfors på den tiden, uppstå många frestelser under vandringen genom lifvet, farliga för människan isynnerhet i hennes ungdom och oerfarna ålder.

Bland lidelser, som vid denna tid voro mycket rådande i Helsingfors, intog spelpassionen ett af de främsta rummen. Det var isynnerhet bland ryska militären »kortspelsfördärfvet» rotfäst sig, och mången redlig helsingforsare, införd i dess kretsar, led skeppsbrott på detta blindskär i lifvets bränning. Äfven Lagerbärg kom in i frästelsens hvirvel. Ung och obekant med umgängeslivvets farliga skiften som han var, råkade han snart helt och hållet i passionens våld.

Det var just vid denna tid, Axel var då 13 och

hans syster Hanna 11 år gammal, som vi gjorde vårt inträde i den Lagerbärgska familjen. Den redan en gång förmögne bleckslagaren hade småningom genom sin okufliga spellusta förlorat den gård han fått med sin hustru och därefter sin öfriga förmögenhet, och endast inkomsten af värkstaden och butiken beredde nu familjen ett nödortfigt uppehälle. Mången natt hade sedan dess sömnlöst tillbringats af fru Lagerbärg, den forna blomstrande Johanna. Och sorgen öfver hennes älskade mans underdukande för passionen hade blekt kindernas roso: samt beröfvat ögonen den vårfriska glansen. Då hon sörjde öfver sin make, tänkte hon äfven med bekymmer på deras barns framtid.

En rättsskipning i Kajsaniemi.

Den, som promenerar genom Kajsaniemi utåt dess östra port, passerar vid krökningen af en bland de många gångstigar, hvilka behagligt genomslingra parken, förbi en liten damm.

Här invid det bruna vattnet sutto på en grönmålad bänk klockan sex på eftermiddagen några dagar efter den i början af denna berättelse omtalade händelsen de bägge vännerna Lagerbärg och Hansson, samspråkande ifrigt och blickande otåligt åt vänster utåt gången. Skolböckerna hade de lagt ifrån sig på bänken och sutto med händerna i byxfickorna, oafbrutet dinglande med sina ännu ej till marken nående ben.

Plötsligt utropade Hansson: »där ha vi dem!», hvarefter de bägge kamraterne stodo upp och gingo

till mötes en hop lyceister, som framläpade en större fetlagd kamrat. Anlände till den gröna bänken invid dammen, stannade alla, och en från hopen stälde sig framför den fetlagde unge mannen; de öfrige bildade en ring omkring dem.

»Du har skvallrat för Mopsen, *) — — — — bekänn genast!» var det första på sak gående tillmälet, som den ordförande lyceisten yttrade.

»Åh, för alla sluskar skulle man behöfva stå till svars!» utbrast den sålunda tillsporde argt; »nog har jag annat att göra än att sktäfla med er! Dess utom vet jag mig ej på något sätt vara skyldig till något skvaller!», tillade han fogligare, då han såg de kringståendes vredgade blickar.

»Hvem var det, som kunde vitna emot honom?» sporde åter ordföranden i denna stående »krigsrätt», för öfrigt »primus» på tredje klassen.

Tvänne af kamraterne berättade då, att de, för att höra om han skulle »få på fingrarna», begifvit sig i det klassrum, som låg bredvid kansliet, medan Hagen — så hette den »anklagade», ehuru han på kamratspråket kallades »tjocken» — förhördes enskildt af lyceets rektor. Denne hade då, vitnade de, troligen betagen af fruktan vid färlans åsyn, feget namngifvit Lagerbärg och Hansson såsom deltagare i bataljen mot »kissorna» den 20 september. De öfrige, som varit med om saken, sade han sig ej känna vid namn, emedan han ej varit med; ty han ljög sig från saken», menade vitnena, »var en kry-

*) Skolpojkarne's namn på sin rektor.

pare och 'fidesgnidare', som ville ställa sig in hos lärarne och rektorn».

Vid denna utsago rodnade »tjocken» upp öfver öronen, hvilket bevisade, ansågs det sedermera, att han ännu ej »bitit hufvudet af skammen».

»Tjocken» försökte visst att med nya lögner föra sina unga domare bakom ljuset; men det lyckades icke. »Brottslingens» anlete hade redan för rådt honom för de nog så skarpsynte ransakarne.

Efter en kort öfverläggning förklarade primus, Kalle Nordberg, att alldenstund 'Tjocken' skvallrat på kamrater, därigenom ådragit dem en svårare bestraffning och sålunda handlat som en usel kamrat, han därför skulle få sig »brackstut» och beläggas med kamraternes förakt, tils han genom en värdig handling möjligen åter kunde höja sig i deras ögon.

Sedan detta »utslag» afkunnats, skreds omedelbart till »domens» värkställande.

»Tjocken», som darrade af ilska, drogs ned på bänken intill. Därefter anmodades Lagerbärg och Hansson att varda straffets exekutorer, men bägge vägrade, hvarvid Lagerbärg menade, att han ensam gärna gifvit stryk åt »Tjocken», om de varit på tu man hand; men nu hade han ingen lust därtill, då de voro »så många mot en».

Tvänne andra mindre grannlaga och mera förargade tredjeklassister begynte då att applicera kraftiga slag på den framstupa stjälppte kamraten, därvid Akianders grammatik och Grots läsebok användes som »gissel». Snart var bestraffningen slut, och den afstraffade »Tjocken» ilade under höga rop om hämd från kamraternes med speglosor honom öfver sållande krets och försvann i parkens skuggor.

De öfrige skingrades äfven, sedan sålunda rättvisan utan att vrängas blifvit skipad i Kajsaniemis grönskande domarsal.

»Hör du», sade härvid Lagerbärg sakta till Hansson, »huru kan en sådan stackare som den där »Tjocken» hafva en så präktig syster?»

»Känner du hans syster?» sporde Hansson.

»Det var ju henne vi följde hem härom kvällen och som 'biki-sjömännen' antastade!»

»Jaså — icke såg hon just ut att vara syster till en sådan mes som den där».

Lyceisterne skingrade sig nu och gingo hem åt sina skilda håll.

Fru kamrerskan.

Sjudande af vrede och full af hämdplaner, ilade emellertid Hagen ut ur Kajsaniemi, Unionsgatan nedåt och in på Elisabetsgatan, invid hvilken hans moders gård var belägen.

Hemkommen, hastade den uppretade gossen rakt in till sin moder, som var sysselsatt med att studera senaste häftet af ett »läse-bibliotek».

Kamrerskan Hagen var en ännu behaglig kvinna, ehuru hon redan befann sig i livvets sensommar. Hon hade i tiden varit »bufettmamsell» på ett värds- hus i Åbo. Där hade den då vid hofrätten tjänande kanslisten Hagen gjort hennes bekantskap. Tjusad af hennes fägring, erbjöd den unge juristen snart buffettmamsellen sin hand, som jämväl med nöje emottogs, och sedermera flyttade han med sin unga maka till Helsingfors, där han hade fått plats i

senaten. Icke synnerligen utmärkt genom tjänstemannaduglighet, gjorde sig kamrer Hagen mera känd såsom en, hvars åsikter likt vindflöjeln vände sig åt det håll, dit maktens vindar blåste. Han »bokkade sig» ifrigt och förvärfvade sig småningom den ena välaflönade tjänsten efter den andra. Alla dessa befattningar kunde han dock handhafva, tack vare sin stora förmåga att låta allt gå fort undan och icke söla bort tiden med onödiga samvetsskrupler.

Fem år efter sin ankomst till hufvudstaden dog han plötsligt till följd af ett olycksfall och lämnade efter sig sin ännu unga och vackra maka, en växande son samt en stor förmögenhet, till hvilken bland annat hörde en gård vid Elisabetsgatan i Helsingfors och ett gods i västra Nyland.

»Nå, min Emil, hur är det fatt — du ser så upprörd ut?» sporde kamrerskan.

»Vet mamma», utbrast gossen till svar, »nu ha de fått reda på, att jag berättat för föreståndaren om poj Karnes slagsmål! Och nu ha de slagit mig i Kajsaniemi och skymfat mig på det värsta . . . Lagerbärg och Hansson och alla de andra . . .!»

Emil snyftade högt, och hans moder tryckte honom ömt till sitt hjärta.

»Gråt icke, käre Emil! Vi ska nog betala den där Lagerbärg och hela hans följe för det onda de gjort dig! Och när du engång blir stor, Emil, så får du kanske tillfälle att betala räntan med» — tröstade modern, som kände jämväl sig träffad af den skymf, hvilken öfvergått hennes son.

»Men hvarför skulle du be mig säga det åt rektorn — hvarför — mamma?»

»Då du lydt mitt råd, skall du vara nöjd, kära barn; du är för ung ännu för att begripa orsaken: den får du nog veta engång, när du blir stor. I alla fall kan du förstå, att det var din plikt att säga sanningen för skolans föreståndare, och i den saken har den där slyngeln Lagerbärg icke att blanda sig!»

Emil hörde uppmärksamt på sin mor; och ju längre hon talade, desto lugnare blef det inom honom: han hade ju till sist hela tiden varit i sin goda rätt!

»Sörj ej mera öfver denna sak», fortsatte modern, »jag skall tala vid skolans föreståndare, och denna gång skola dina plågoandar nog blifva näpsta. Framdeles skall ingen understå sig att röra ett hår på min käre Emils hufvud! Gå nu in till dig, var flitig och låt ej den, för hvars skull du i dag lidit smälek, äfven komma dig på skam i skolan för läsningen!»

Åter ensam, såg kamrerskan på sitt ur och, yttrande för sig själf »tiden är inne», ringde hon på sin kammarjungfru och bad henne säga till om ekipagets förespännande. Kamrerskan Hagen skulle åka ut.

En half timme därefter rullade hon i sin vagn upp åt Unionsgatan, sedan långsät Södra Esplanadgatan hän mot »Kampen».

Medan vagnen i höstkvällen ilar, dragen af snabba springare, mot sitt mål, skola vi kasta en återblick på den förgångna tiden.

För något mera än ett tiotal år tillbaka kom, såsom vi redan nämt, dåvarande hofrättskanslisten Hagen in i senaten och flyttade med sin maka från

Åbo till Helsingfors. Hans vackra fru stod på den tiden i sin skönhets fulla blomstring.

Hon hade emellertid aldrig älskat sin man utan trädt i äktenskap med honom endast emedan hon viste, att kanslisten Hagen var förmögen, hade en god framtid för sig samt var en fint uppfostrad och belevnad man, hvars anbud i alla händelser måste anses såsom ett godt parti för en flicka i hennes lefnadsställning. Vid hans sida hoppades hon dessutom få tillfredsställd den fåfänga och den lust efter nöjen, som voro henne medfödda. Detta hopp slog dock fel till en del; ty i Helsingfors lät Hagen, som för öfrigt var särdeles sparsam, nöjena ingalunda helt och hållet upptaga sin fagra makas tid. Tvärtom såg hon sig vid hans sida mera bunden än hon varit någonsin förut; ty kamrern bevakade henne med hela den svartsjuka, hvaraf hans djupa kärlek till henne var mäktig. Deras äktenskap var därför icke precis lyckligt. Det beställs ännu skvallret om att fru Hagen i tiden varit »buffettmamsell» gjorde ock sitt till, att den vackra frun snart i vår på dessa tider ännu nog skräköpingslika hufvudstad fann sig utesluten från det umgänge, hvartill hennes mans samhällsställning och förmögenhet annars bort bereda henne väg. Enda afbrottet i kamrerskan Hagens enformiga lif bildade sålunda de splendida »bjudningar» hennes man under årens lopp föranstaltade till sine förmäns ära och för sina befordringsplaners framgång.

Såsom vid gästabud öfligt var och såsom det äfven då var af nöden hade i och för dessa »kalas» anstälts särskilda vaktmästare, för att bispringa vid serveringen o. s. v. En af dem var senatsvaktmästarn

Lindkvist, då en ung ståtlig man, med en ingalunda vanlig »vaktmästarfysionomi». Man kunde tvärtom säga att, då han, iklädd sin eleganta frackkostym, smärt och stolt passerade genom den rike Hagens våning, han onekligen var den vackraste karlen i hela samlingen.

De gamle herrarnes glesa hår uthärdade ingen jämförelse med den unge mannens svarta lockar, och deras gula hy, huru vissnad tog den ej sig ut i bredd med vaktmästarkindernas fina rodnad, och huru stack icke den artige »kringbjudarens» välväxta gestalt af bland de lutande gubbfigurerna!

»Du har en ståtlig betjänt, bror Hagen», var ett uttalande, som ofta hördes bland kamrerens gäster, då värden uppmanade dem att icke låta den förbindligt leende vaktmästaren obeaktad passera med sin välfyllda bricka.

Men icke blott gästerne hade beundrat den vackre betjänten — han hade ock vunnit värdinnans tycke. Den vackra kamrerskan hade icke häller ofta, om ens någonsin blickat i ett par sådana ögon som beskärts den unge mannen: bruna, lidelsefulla, tjusande.

En ny varm känsla hade vaknat i den forna buffettmamsellens hjärta, som kunnat sättas i brand hvarken af den fadda värdshuskurtisen i Åbo eller af en make, den hon icke älskade.

Lindkvist märkte snart, att han var gärna sedd i kamrerskans hus — ja fann af flere små »bevis» sig t. o. m. vara favoriserad af den unga frun. Djärf och förslagen, begynte han inom kort att bygga på den slippriga grunden.

Det var en kall och ruskig kväll samma höst, då Johanna förlofvade sig med Lagerbärg. Kamrer

Hagen hade i affärer rest till Petersburg, och hans stora våning stod mörk. Den långa fönsterraden återkastade endast då och då några glimtar af månens ljus, som stundom framskyntade bland molnen.

Glasdörren till balkongen, hvilken vettade till kamrerens präktiga trädgård, öppnades af en dunkel gestalt, som genom den samma försvann i balkongens inre.

I rundeln till höger stod en af slingerväxters löfhvalf öfvervuxen »emma». Vid gestaltens inträde ljud ordet »Oskar» dämpadt från den lilla bersån. »Hildegard» blef svaret och gestalten skyndade bort till soffan. — — — — —

»Ack att ödet så sent öppnat mina ögon! Då hade denna ängslande hemlighetsfullhet ej varit af nöden! Men det måste blifva annorlunda . . . jag tynges till döds af detta äktenskap, och jag vill, jag skall bryta det. Ack — först nu vet jag hvad det är att älska», talade smäktande i all sin häftighet en kvinlig stämma.

»Hildegard — starkare band än äktenskapets hafva slitits» — sade den manliga rösten.

»Och umgängeslivets seder, konvensansen, det passande har ju också sina fordringar, hvilka binda oss med nog starka band — men jag kan ej annat — jag måste slita alt . . . bryta med alt . . .»

Hon häjdade sig hastigt, liksom gripen af en plötslig ingifvelse.

»Ett vet jag» — fortsatte hon doft, nästan ohörbart — »som härvidlag skulle hjälpa oss . . .»

Meningen slöts i en brinnande kyss.

Månstrålen smög sig för ett ögonblick fram mellan balkongens löfvärk och dallrade på det manliga

bleka anletet, hvars mörka uttryck talade om lidelse och synd. Plötsligt for en stormil hvinande fram öfver trädgården och rykte upp den löst tillslutna balkongdörren.

I ett nu reste sig gestalten därinne, några afskedsord växlades, och snart var den försvunnen i trädgårdens skuggor.

Samma afton försiggick såsom vi redan beskrifvit ett annat »tête à tête», det mellan Johanna och hennes älskade Lagerbärg. Deras luftslott bygdes dock på en oskuldsfull kärleks rena förhoppning, medan framtidsplanerna i Hagens balkong uppdrogos på den orena grunden af synd och brott.

En vecka därefter, på aftonen af hökar Lindkvists begrafningsdag, blef den ståtliga senatsvaktmästaren sinnesrubbad: den senaste tidens oafbrutna och altför starka själsänning hade lyft tankekraften ur dess »gänger».

I en månads tid efter denna händelse var kamrerskan Hagen fångslad vid sängen af en hetsig feber, och när hon tillfrisknad åter stod upp, gälde en af hennes första promenader i vagn Lappvikens sjukhus. Ja, hon fann snart ett sådant behag i denna inrättning och i att studera dårarnes lif, att det snart blef en vana för henne att några gånger i månaden göra besök därstädes, hvarvid städse vaktmästar Lindkvist blef ihågkommen.

Under de något redigare ögonblick, som stundom inträffade hos den sinnessjuka, kunde kamrerskan af de brutna meningarna uppfatta, att den olycklige vaktmästaren hoppats få ärfva sin broders ganska betydliga förmögenhet och därigenom komma sig till

en oberoende ställning, hvarefter han hade tänkt vinna en viss förmögen dams hand . . .

Dessutom förnam hon under ett anfall af vansinnets förtviflan dunkla häntydningar på en ruskig hemlighet, förut känd endast af några köpta bofvar och hafvets vågor.

En synbar förändring hade emellertid försiggått med kamrerskan. Hennes lidelsefulla kärleks blodröda ros var bruten; men ur dess jordmån spirade hatets taggiga tistel.

De, som oftast stungos af dess skarpa taggar, voro medlemmarne af den Lagerbärgska familjen, dessa personer, som kommit i åtnjutande af den förmögenhet, hvars eftersträfvande störtat den passionerade fruns älskling ut i vansinnets natt.

En tid efter ofvan nämnda händelse föddes kamrerskan Hagen en son, hennes första och enda barn. Den älskliga lilla flicka, som sågs i hennes hem, var nämligen endast en fosterdotter, upptagen af makarne i det förut barnlösa äktenskapet.

Med moderskärlekens hela glöd omfattade kamrerskan detta sitt barn, medan hon å andra sidan kände sitt hat växa mot dem, hvilka hon betraktade som orsak till sin lyckas sköfling. Ja, hatet blef henne småningom en formlig njutning.

Blecksdrag Lagerbärgs lycka kunde hon därför icke fördraga, och hans äktenskapliga sällhet var en tagg i kamrerskans sjuka hjärta.

Rufvande på onda anslag, fann hon slutligen en utväg att störta den unge, af världens villor opröfvade handtvärkaren rakt i frestelsens armar. Så föll den olycklige inom kort offer för spelpassionen. Den ena lidelsen följdes af den andra. La-

gerbärg blef äfven drinkare. Det hämdgiriga hatet var det ock, som törnströdde Axel Lagerbärgs ungdomsstigar.

* * *

Kamrerskan Hagens vagn ilade ned längs Eriks- och Lappviksgatorna, passerade vägen mellan grekiska och luterska begravningsplatsen samt stannade så på den af stenhus begränsade äfvensom genom en hög hvitmenad mur från Därbusparken afstängda borggården till Lappvikens sjukhus. Då fru Hagen hade gjort sitt besök på den kvinliga afdelningen, frågade hon, såsom vanligt, efter vaktmästar Lindkvist. Sitt intresse för honom hade hon för inrättningens föreståndare förklarad sålunda, att vaktmästaren i tiden stått i kamrer Hagens tjänst och varit af denne särskildt omtykt.

Vårdaren svarade emellertid, med en suck öfver de drickspenningar han hittills så frikostigt erhållit af kamrerskan, att den sinnesrubbade vaktmästaren icke längre fans bland de lefvandes antal.

Vid denna underrättelse bleknade kamrerskan. Ett plötsligt illamående öfverföll henne, och hon måste föras in uti ett af betjäningens rum för att återhämta sig.

Af de upplysningar sköterskorna viste gifva erfor kamrerskan, att vaktmästar Lindkvist lyckats rymma från sin cell genom en galleröppning, som tyktes vara nära nog omöjlig för en vuxen man att passera. Så hade han störtat sig i viken utanför och summit utåt samt försvunnit i djupet, innan de i båt till hans undsättning skyndande väktarne hunnit fram. Hans lik hade dagen därpå flutit upp.

Ofvan nämnda var sista besöket kamrerskan gjorde å Lappvikens sjukhus, hvilket härefter blef föremål för en obetvinglig afsky hos henne.

Då den olycklige vaktmästarens fåniga tillvaro sålunda ändats och dårens vidriga uppenbarelse med insjunkna kinder, själlös blick och hoptofvadt hår icke längre kunde komma i kamrerskans åsyn, återvagnade minnet af den i tiden ståtliga mannen, som vunnit hennes kärlek. Och hon försjönk ofta i denna hennes enda ljufva hågkomst.

Bekymmer.

Det var en kylig och ruslig septemberdag. Solen hade på hela dagen ej kastat en enda stråle på Finlands vackra hufvudstad, hvars invånare därför mest höllo sig inom hus. Blott geschäftigt framilande affärsmän, några ordningens upprätthållare m. fl. varnades här och där på de för öfrigt folktoma gatorna.

I den Lagerbärgska familjen rådde efter middagen den ro, som särskildt uti handtvärkshushåll för någon halftimme vanligen efterträder förmiddagens mera rastlösa värksamhet och middagens måltidsbestyr. Det var med ett ord »middagslurens» lugna tidpunkt, som hade inträdt — en kort rast före arbetet under dagens återstående del.

Lilla Hanna satt vid sin läxa, än läsande sakta i läroboken, än forskande på en karta, som låg utbredd på bordet invid. Hennes mor hade för en stund slumrat in där borta på soffan.

Då klingade plötsligt boddörrens klocka, och högt talande mansröster hördes från butiken.

Omedelbart därpå »instöflade» i rummet tvänne män, af hvilka den ena bar en svart läderväska under armen.

Fru Lagerbärg reste sig förskräkt upp, och för den sålunda obehagligt öfverraskade frun förklarade den korpulente stadsfogden, i det han pustande ogeneradt satte sig på en stol, att han hade »utslag» på hennes man och förty var kommen för att till utmätning uppskrifva lösegendomen.

»Penningar fins det väl ej ändå, kan jag förstå», — tillade han; »herrsskapet skulle väl eljes icke ha låtit det gå så här långt med saken!»

»Är det ej möjligt, att herrarne vänta, tils min man kommer hem eller skjuta upp besöket tils i morgon? Det kunde ju hända, att han är i tillfälle att arrangera saken!» — menade den stackars frun med gråten i halsen.

»I två veckors tid ha vi redan blifvit narrade af herr Lagerbärg, och till i morgon kunna vi ej längre uppskjuta det, ty då skola vi redovisa för det här utslaget; nog ha vi redan sett det tydligt att man ej kan lita på den herrn!» — svarade den pustande fogden, i det han torkade svetten från sitt plussiga ansikte.

»Ja, hvad är det vidare än att vi börja på, Grönbärg», sade han därpå till sitt biträde, undvikande att se på den olyckliga frun, öfver hvars kinder tårarne strömmade.

Äfven lilla Hanna begynte häftigt gråta, då hon såg, huru de båda männen kallt och affärsmässigt begynte värdera och sedan förteckna det ena efter det andra af familjens bohagsting.

Hvarje gång någon möbel eller något husgeråd blef föremål för stadsfogdens omkring i rummen spanande blickar kände fru Lagerbärg ett styng i sitt hjärta; ty rätt många kära minnen från förgångna lyckligare dagar voro fästa vid dem. Hon ihågkom så tydligt, när hon fått det eller det än på någon namnsdag än på födelsedagen, än också till minne af bröllopsdagen. Eller ock påminde hon sig med sorg och vemod, huru hon med den utsökt smakfulla silfverbroderade skrifttygsmattan hade öfverraskat sin man på Axels-dagen eller med den mjuka gungstolsmattan till julklapp . . .

I det ögonblick stadsfogden med sitt biträde rådgjorde om värdet af ett par porträtt i olja — af Lagerbärg och hans fru — som hängde på väggen öfver soffan, inträdde »herrn i huset» själf från rummets andra dörr.

Ögonblickligen uppfattande situationen, blossade han upp af vrede och »dundrade» till den häpnade stadsfogden:

»Förr skall jag slå dessa taflor i bitar på era huvud än ni får dem bort från mitt hus!»

Stadsfogden fann, att den kraftigt bygde bleckslagarmästaren i detta ögonblick icke var »att leka med», hvarför han helt fogligt förklarade, att tafflorna icke håller behöfde tagas med i räkningen. I själfva verket hade också redan uppskrifvits möbel m. m. för vida högre belopp än den sålunda utmätta fordran. Det pris, som af stadsfogden och hans biträde efter egen pröfning åsattes de i mät tagna sakerna, understeg nämligen i allmänhet med — mer än hälften deras verkliga värde.

Efter välförrättadt värf aflägsnade sig den myndige stadsfogden sålunda, åtföljd af sitt biträde och nöjd att slippa från den hetlefrade handtvärkarens närhet.

* * *

Då vi ett halft år senare förnya vårt besök hos den Lagerbärgska familjen, finna vi dess bostad icke längre vid Kyrkogatan utan i en annan del af staden, uppe i »Nysta'n», som ännu på denna tid icke hörde till de centrala delarne.

Gatbyggnaden uti en af de små gårdarne — ett envånings trähus — inrymde lokaler för flere familjer, hvilka befunno sig i »små omständigheter» som det hette.

Gå vi upp för trappan närmast porten och stiga in genom den låga dörren, finna vi uti det närmast intill belägna köket och en liten kammare där bakom familjen Lagerbärgs nuvarande hemvist.

Fru Johanna — numera af grannkvinnorna vanligen kallad Lagerbärgskan — sysslar med tillredelsen för middagen. Axel och Hanna sitta tysta, nedlutade öfver sina böcker. Genom tillmötesgående af skolföreståndarne hade de flitiga barnen fått fortsätta skolgången, ehuru föräldrarne till följd af iråkadt ekonomiskt obestånd icke kunnat erlægga terminsafgifterna.

«Axel, min gosse, nu är det färdigt», sade fru Lagerbärg sakta där hon stod invid bordet och just hade ifyllt en matportör af fajans med portioner från den af henne tillredda middagen.

Axel satte hastigt ifrån sig boken, tog raskt portören, i det hans moder tillade:

»Och så skall du hälsa rätt mycket från mamma och haf nu godt mod!»

»Från mig med skall du hälsa!» ropade Hanna åt sin redan bortgående broder, i det hon vände sitt hufvud åt fönstret för att icke visa, huru hennes ögon fylles af tårar.

Ännu i dörren visade Axel ett uppmuntrande anlete åt de hemmablefne. Men när han bärande på sin »portör» begynte vandra gatan framåt, kände han att modet begynte sjunka.

Det var en härlig vårdag med frisk luft, skärblå himmel och en sol, som mild strålade öfver den vaknande naturen, väckande ock i mänskohjärtat

»lefnadslust och mod och hopp».

Äfven ur Axel Lagerbärgs unga sinne jagade vårens friska fläktar snart de tunga bekymren, och han gick raskt fram med sin portör längs de af glada människor, redan klädda i vårens ljusa dräkter, vimlande gatorna.

Sedan han passerat öfver Salutorget, vek Axel in på Katrinegatan och, kommen till den sista porten på vänster hand, gick han in här, sålunda inträdande på poliskammarens på alla sidor kringbygda gård.

Medan fasadbyggnaden mot Senatstorget liksom ännu i dag inrymde kämnarsrättens samt rådstugans lokaler, förvarades på denna tid uti flygelbyggnadernas nedre våningar äfven fångar.

Ända hittills hade Axel trotsigt bibehållit sitt mod, men när han fick syn på de vakthafvande soldaterna, hörde slamret af fångarnes kedjor, där de fördes till eller från ransakningen, samt varnade i

de gallerförsedda fönstren ansiktet af en eller annan olycklig, vacklade hans unga fasthet.

Han frågade hvar gäldstugan var belägen och visades att till vänster gå upp för en trappa, hvarunder ett rum var inredt för unge förbrytare, fjorton-femtonårige tjuvar. I andra våningen stod han äntligen med af rörelse klappande hjärta framför den dörr, som stängt hans fader från friheten.

Då Axel därpå inträdde uti ett af gäldstugurummen, satt hans fader på en säng, läsande dagens tidning. Vid Axels inträde såg han upp, gladt öfverraskad. Anblicken af de med galler försedda fönstren och det dystra fängelserummet tog emellertid så djupt på den känslige gossen, att han utbrast i högljudda snyftningar. Den förkrossade fadern slöt sonen till sitt bröst, i det han talade till honom tröstande ord. Efter det far och son en stund samtalat om de hemmavarande och gamle Lagerbärg gifvit dem den hälsningen, att han genom vänners bemedling snart hoppades åter blifva en fri man, tog Axel afsked och skyndade med den tömda portören — Lagerbärg nöjde sig nämligen icke med den fångkost, som bestods af hans borgenärer — hem för att sedan hinna till eftermiddagslektionerna i skolan.

Härefter bar Axel Lagerbärg dagligen mat från hemmet åt sin fader, hvars vistelse i bysättningshäktet blef långvarigare än han förmodat.

En gång åkade härunder förbi honom en vacker kalesch, i hvilken satt ett äldre, för Axel okänt fruntimmer och vid hennes sida unge Hagen. Axel kände genast igen sin skolkamrat, som emellertid icke låtsade se den tarfligt klädde handtväkarsonen.

Axel tyckte att de båda i den fina vagnen hänlogo åt honom; men detta var säkert blott en synvilla, framkallad af hans beklämda sinne.

För Axel Lagerbärg voro dessa dagar emellertid rika på pröfningar både små och stora — och hade han icke haft sin goda moder i hemmet och sin trofaste vän Hansson i skolan att trygga sig till, hade han säkert ofta känt lifvet ännu bittrare än hvad det i själfva verket var — sedan umbäranden och nöd trädt i stället för välmågans ro i det Lagerbärgska hemmet.

»Studentens glada lif».

Det var en mörk kväll i november några år efter de i denna berättelse förut skildrade händelserna.

Ur den becksvarta skyn skvalade regnet ner, och från de våttglänsande gatorna hade alla vandrare, som det blott kunnat, dragit sig inom hus.

Ljus strålade äfven inbjudande från fönstren, isynnerhet af de invid hufvudstadens förnämsta gator belägna kaféerna och hotellen, där man efter dagens möda och äflan samlades vid toddy- eller matbordet för att på kvälskvisten språka en stund med vänner och bekanta.

Ett på denna tid mycket besökt värdshus var Catanis konditori, hvarest den fryntlige värden — »gubben Florio» allmänt kallad — förde spiran från sin bakom disken belägna »tron».

Den gemytliche värden nickade gladt åt de gamla välkända kunderna, som drypande våta stucko sig in genom dörren från gatan, hälsande dem med ett »Schönes Wetter, meine Herrn!»

Till dessa »gamla kunder» räknade gubben Florio säkert äfven den flock unge studenter, som nyss hade »ramlat in» i det gasupplysta skänkrummet, till hvilket ingångsdörren från gatan närmast ledde, eftersom han fryntligt leende i sitt gråa skägg åt dem upprepade sitt »Schönes Wetter».

»Ja, minsann, farbror Florio», utropade en glad »civis academicus» »man borde åtminstone ej blifva törstig, när det fins så god råd på våta varor där ute — och ändå ha vi kommit hit för att dricka ett glas tillsammans».

»Jaså, endast ett?» — sade gubben Florio i något skeptisk ton till sig själf, medan de unge männen stego in i rummet till vänster om buffetten.

Här slog de sig ned kring ett marmorbord, på hvilket en »toddybricka» snart framsattes af värden själf — en gunst, som bevisades endast de nyländske studenterna, bland hvilka på denna tid en stor del hörde till det Cataniska konditoriets stamkunder.

»Giftis» — såsom konditoriet vanligen kallades på studentspråket — var under denna tid både på grund af sitt centrala läge och sina »gamla traditioner» det af studenter mest besökta värdshuset i staden.

Glädjen stod inom kort högt i tak uti de glämande studenternes krets, hvilken snart blef sluten inom lykta dörrar, ty de äldre herrarne därute hade annars möjligen blifvit störda i sina djupsinniga kanstöperier öfver dagens frågor både i ut- och inlandet, och detta ville den omtänksamme farbror Florio för ngen del.

Uti de ungas lag därinne i »pianorummet» ropade snart en glad kamrat, som syntes vara något slags »ledare», — »rockarne af!» — Och så stämde han upp

»Friskjortsärmsrättighet vi yrka ock,
frallera,
ett syndastraff för mänskan är dess rock,
frallera!
Had' Adam icke brutit sed och lag,
frallera,
behöfde vi knapt skjorta än i dag,
fralleralla, fralleralla, fralleralla frallera!»

Och där var genast en annan glad kamrat, som satte sig vid pianot och med musik beledsagade den muntra visan, i hvars omkväde hela laget instämde, utmynnande till sist i ett rungande »tjuh häj!!»

»Hansson, sjung en stump till!» ropades från bordet.

»Civis» Hansson var icke den, som lät bedja sig två gånger. Efter att hafva tagit en styrkande to' dyklunk satte han sig därför utan vidare »krus och komplimanger» ånyo vid pianot och sjöng med fyllig tenor:

Sju år de va förflutna se'n vi skådade vårt land
och den vackraste flicka, som jag uppnämna kan:
där stå härliga fjällar under himmelen den blå,
och det grönskar i vår fädernebygd.

I kraftig kör stämde kamraterne sedan in uti omkvädet »där stå härliga fjällar» o. s. v. och så fortgick det hela den långa folkvisan igenom. Den ena sången följde sedan på den andra, såsom

Jag såg i öster, jag såg i väster,
jag såg i söder och norr —
fadiradirallaj, hurra så,
aj hurra så,
fadiradirallaj, hurra så!

Men aldrig jag sett en så vacker flicka
som henne som jag såg i går,
fadiradirallaj, hurra så,
aj hurra så,
fadiradirallaj, hurra så! o. s. v.

Utom Hansson fans det äfven andra solosångare, de där »föredrogo» nyländska folk- eller sjömansvisor kvällen igenom. Med dessa hurtiga sånger drog det liksom friska fläktar från den nyländska skären, där dessa visor och äfven många bland sångarne voro hemma, genom det af tobaks- och spritångor småningom fyllda världshusrummet.

Mellan sångerna hördes altjämt »glasens klang», och stämningen steg alt högre.

Nu inträdde ytterligare tvänne studenter, sålunda ökande det glada laget.

»Där ha vi Lagerbärg med sin Wohlthäter!» tillropade man de nykomne.

»Nu måste du se oss på en bål, Emil Hagen!» hördes det i halft gäckande ton från en annan sida af bordet, under det de båda sist anlända slog sig ned i kamratkretsen.

Alla desse unge män voro nämligen afdelningskamrater, medlemmar af den nyländska studentafdelningen, hvilken på denna tid — liksom äfven andra afdelningar eller »nationer» vid universitetet — ännu förde ett »illegalt lif», Ehuru denna studentförening sålunda icke ägde »högvederbörligt till-

stånd» att existera, var lifvet inom den af studenterna själfve slutna kretsen icke desto mindre friskt och värksamt. Ja, det torde få erkännas, att den förädlade kamratandan inom de illegala afdelningarna var vida kraftigare än under de sedermera legaliserade studentafdelningarnas tid.

Den mera slutna och trängre krets de illegala föreningarna bildade och den ställning utom universitetslagen de såsom sådana intogo, orsakade osökt ett förtroligare umgänge kamraterne emellan och en närmare anslutning till hvarandra. Mannadygd och fosterländskt sinne fostrades ofta nog uti dessa kamratkretsar upp hos de unge, liksom äfven det tarfliga och låga här funno sin tuktan uti skämtets och satirens ris.

Väl kunde uti kamratlagens muntra lif på källare och värdshus näring gifvas äfven åt de sinnliga begären; men så snart den verkliga lasten stack sitt vidriga hufvud fram ibland de unges lag, togo de äldre kamraterne genast »med hårdhanskarne» i, och vanligtvis lyckades det dem att fördrifva det fula och stygga i sed och lif utom kamratkretsen. Det var nämligen de äldres skyldighet att vaka öfver de unges vandel, och befans sedligheten hålla på att vackla hos någon karaktärssvag ungdom, sparades hvarken på allvarsamma varningar eller »driftens» gissel — det sist nämnda svingadt med stor framgång särskildt uti de vid afdelningsmötena upplästa och af kamratkretsens kvickhufvud redigerade, ofta rikt illustrerade skämttidningarna. Någon altför mycket »viftande» kamrat kunde sålunda en vacker dag finna sig från topp till tå »afritad» uti en för alla andra utom honom själf högst komisk situation.

Hjälpte icke dessa medel, höll ändå kamratvänskapen ut i det längsta — ja så långt som kärleken till nästan någonsin kan sträcka sig. Oaktadt alt detta hade dock mängen ung begåfved man, som gått förlorad, inkommit på det »sluttande planet» just under det glada kamratlifvet vid universitetet.

Axel Lagerbärg, den ene af de sist till laget komne studenterne, var en öppenhjärtlig, allmänt afhållen kamrat, en af dessa sympatiska unga personer, till hvilka man genast känner sig dragen och på hvilka man från första stunden tycker sig trygt kunna lita.

Hans vän och »viftbroder», Emil Hagen, hörde åter till antalet af de studenter, hvilka — de fleste söner till förmögna föräldrar — icke studerade utan, som det hette, »lågo» vid universitetet. Dessa sist nämde ansågo sig först grundligt böra »studera lifvet», innan de möjligen bekvämade sig till att taga »lilla kamerullan» — en högst obetydlig examen. I de flesta fall lämnade de efter åtskilliga års universitetsvistelse hufvudstaden för att å Mustiala förbereda sig till öfvertagande af pappas egendom eller för att å Evois göra sig kompetenta att på forstmästarebanan ingå i statens tjänst. Men studentens glada lif i universitetsstaden hade i alla fall skänkt dem angenäma minnen för deras återstående lefnad.

Det töfvade icke länge efter Emil Hagens ankomst, innan en bål stod doftande af vin och krydder på bordet, och gamle farbror Florio själf serverade det första laget.

Axel Lagerbärg hade emellertid snart fått nog af dryckesgillet. Han sade vännerna ett »tjänis gub-

bar!» och ärnade begifva sig bort, då Emil Hagen skrek:

»Hvad är detta för dumheter: inte bryter man laget på det här viset!»

Och så drog den storvuxne studenten sin kamrat med våld ned på stolen igen.

De öfrige hade intet att invända mot Lagerbärgs kvarhållande. Endast Hansson utbrast:

»Lefve friheten! Här skall ingen tvingas eller trugas!»

Emellertid halp Hanssons mellankomst till intet. Lagerbärg fick lof att fortsättningsvis deltaga uti dryckesgillet. Dessutom gaf han desto hällre efter som han viste att den, som bröt ett sådant lag, vanligtvis ansågs vara en »kåring» — såsom det på studentspräket hette. »Den, som sviker i dryckjom, han sviker i mångom styckjom» var den lära, hvilken predikades uti studenternes dryckeslag på denna tid. Och det fans i själfva värdet kretsar, inom hvilka den ansågs för »bussigast», som kunde »vifta» mest. Att de s. k. öfverliggarne och andra »det glada lifvets studerare» vid universitetet räknades till dessa lag, är själfallet.

Vid bälens rand ljödo ännu många både visor och skålar, och när den var tömd, fans det i rummet bakom uppdukad en sexa för de närvarande.

»Hagen har riktigt spenderbyxorna på sig i dag!» — menade en af studenterne, medan sällskapet förflyttade sig till det inre rummet.

»Hm — nog är det alt blott för Lagerbärgs skuld, det är jag säker på!» — yttrade en annan i laget samt tillade: »Vet ni ej, att Emil Hagen slår för Lagerbärgs syster?»

Snart ljöd sången »Helan går» med matlusten retande kraft ur de unge männens strupar; kort därpå äfven »Halfvan går» och »Terserna som nalkas» o. s. v., och så intogs sexan med den »strykande aptit», som endast 18—20 åringar besitta efter en »genomtoddad» kväll, och farbror Florio hade alt skäl att vara belåten däröfver att snart sagdt alt hvad han dukat upp smakade hans kunder alldeles förträffligt.

Så kom ändtligen stunden för upprottet: man tackade Emil Hagen och »troppade» småningom af.

För att likvidera kalaset hade emellertid den sist nämde stannat kvar äfvensom på hans uppmaning Lagerbärg och Hansson, för hvilkas räkning en ny flaska konjak blifvit inhämtad. Och då det sålunda hotade att draga altför långt ut på tiden med »viften», tog Hansson sin vän Lagerbärg afsides, i det han sade:

»Nu måste du gå hem: annars kan det bära åt fanders för både dig och mig — du har dej redan i nocken, Axel!»

»Hå — hvad du blifvit faderlig af dig, bror Svante», — menade Lagerbärg, hvars styfnande tunga redan vitnade om rusets inflytelse. »Var du lugn, du Svante: den här gossen sköter nog sig själf!»

Hansson hade under senare delen af kvällen druckit ytterst försiktigt, ja vida försiktigare än det varit hans vana, och det just, emedan han tykt sig märka att Emil Hagen denna afton föresatt sig att göra sina kamrater till riktiga »kaptener» allihop och särskildt därvid ihågkommit Lagerbärg. Och då dennes redan af naturen lifliga blod af spirituosan satts i formlig svallning, fann Hansson, som

ägde ännu sin fullkomliga beherskning, det vara på tiden att få kamraten hem.

Den outtröttlige Emil Hagen ville emellertid icke höra talas om någon hemfärd. Han fylde blott åter glaset, klingade och tömde det ena efter det andra för att »föregå med godt exempel» — och dock kunde det icke märkas på honom, att han vore synnerligt »knöl» — studentspråkets ord för drucken eller öfverlastad.

De tre kamraterne sutto sålunda vid kaffet och konjakken kvar ännu en tid in på »småtimmarna».

* * *

Dagen efter denna långt utdragna kväll hos »Giftis» var ännu in på förmiddagen gardinen nedfäld för fönstret till studenten Lagerbärgs rum, någonting högst ovanligt; ty den flitige unge mannen brukade annars vara »uppe med solen». Nu låg han emellertid djupt inslumrad, trött af nattvak och »vift».

Plötsligt bultar det hårdt på dörren till det lilla ensamma rummet. Ändtligen vaknar den sofvande, och då han hörde de fortfarande rätt tunga slagen, springer han hastigt upp »kastar sig» i kläderna, drager upp rullgardinen och öppnar dörren, men stiger med det samma full af häpnad tillbaka.

Framför honom stå tvänne poliskonstaplar i »full uniform».

»Hvad är det om?» — frågade han oroligt, medan orediga minnen från den flydda natten jaga med blixstens hast genom hans hjärna.

»Är det studeranden Lagerbärg?»

»Ja, nog heter jag så!»

»Vi ha i uppdrag att kalla herrn att infinna sig å poliskammaren i morgon kl. 10 på förmiddagen».

»Hvad i herrans namn skall jag uträtta där?»
sporde Lagerbärg ånyo, medan blodet rusade mot hufvudet på honom.

»Vi veta ej — det lär ha varit något krängel med patrullen i natt».

»Nej, — det måste då vara misstag, det skall nog blifva utredt», menade Lagerbärg, viss på att icke hafva något sådant på sitt ansvar från den föregående natten.

Knapt hade emellertid pålismännen gått sin väg, innan ånyo en knackning hördes på dörren.

»Stig in!» ropade Lagerbärg.

Denna gång var det en liten ödmjukt bugande man, som inträdde och hvars ansikte icke var den unge studenten obekant. Det var nämligen en af universitetets pedeller.

»Jag skulle hälsa ifrån rektorn och be, att magistern skulle komma till tals med honom i dag kl. 12 på rektorskansliet».

»Hvad blåser det nu för en vind, när man får så där många besök nära nog på säng?» mumlade Lagerbärg för sig själf.

»Nog tror jag det blir oväder af», menade den lille mannen vid dörren.

»Jaså, vet vaktmästarn hvad saken gäller?»

»Det lär ha varit något slagsmål i natt, och herrarne lära äfven ha kommit i krakel med patrullen — — — det är farligt att röra honom, ska' jag säga!»

»Nej det här måste då alt bero på ett misstag, ty något sådant kan jag omöjligen erinra mig! — —

Och hvem skulle redan nu ha hunnit anmäla det för rektorn?»

»Då jag var inne i jäns på kansliet, hörde jag herrarne där tala om något bref, som i dag skulle ha kommit till rektorn med berättelse om huru alt tillgått!»

Pedellen var en välvillig gammal man, som tyckte det vara synd om den unge, hyggelige studenten, och därför ansåg han sig kunna anförtro honom mera än han säkerligen hade gjort, i händelse han haft framför sig en af de gamle härdade »öfverliggarne».

»Det blir alt mera obegripligt», svarade Axel till dessa upplysningar; »jag skall i alla händelser infinna mig hos rektorn».

I dörren mötte den gamle pedellen studenten Hansson, hvilken muntert visslande kom för att hälsa på sin vän.

»Svante, du kom i grefvens tid!» ropade Axel mot den inträdande. »Nu är jag illa fast; tänk dig: besök af två poliskonstaplar och en pedell, innan man ännu hunnit morna sig!»

»Hvad i Kristinehamn ha de där fulingarne haft att påstå?» frågade Hansson, i hvars öppna anlete det lifligaste deltagande afspeglade sig.

Medan Hansson stoppade i åt sig en pipa »Gefle vapen» från den där borta på hörnbordet stående »kardusen», berättade Axel om de otrefliga besök han redan fått emottaga och huru han icke begrep det minsta af alt sammans.

»Till råga på alt», tillade Lagerbärg, »mår jag i dag som en hunn' i brunn me' locke' på — tack

vare den sjuttens tjocken och hans grönsiskor *) och gulsiskor och hvad alt det hette, som han till sist häfde i oss!»

»Ja — du stod inte att häjda, Axel! Nog sade jag »stopp!» alt efter litet, men Hagen hade just genom »grönsiskorna» till sist fått dig alldeles i sitt våld!»

»Dina varningar kommer jag ej häller i håg!»
— återtog Axel med stigande oro.

»Ja, hvarför skulle du också envisas att följa med Hagen i stället för att komma hemåt med mig», fortsatte Hansson, i det han alt emellan drog väldiga rökmoln ur sin pipa. »Du skall ännu få se, att det är han, som stält till hela det här spektaklet bara för att få dig i riktig knipa! Mången gång förut har jag märk, huru han velat komma åt dig. . . . I natt skulle jag ej häller ha lämnat dig ensam med honom; men du förargade mig så genom din envishet, att jag till sist gaf dig tusan — — —» menade Hansson, under det han med långa steg marscherade af och an i Axels lilla studentlogis.

»Något annat kan jag icke påminna mig», sade Axel eftersinnande, »än att vi, som sist voro kvar hos »Giftis», slutligen aftågade och att jag därpå vandrade hemåt. Visserligen förefaller det mig, som om jag hade hört något »gurgel» på afstånd bakom mig, medan jag gick Esplanadgatan framåt, men att jag själf icke deltagit uti något sådant, därpå kan jag nästan svära!»

*) Studentnamn på en stark dryck, bestående af konjak jämte sockrad frukt.

»Nästan!» — upprepade Hansson i tviflande ton.

»I alla fall bör ju Emil Hagen», fortsatte Axel, »kunna lämna de säkraste upplysningarna. Han brukar ju vanligen vara rädd för att »knöla sig». Ja, nu vill jag genast söka upp honom, innan jag går till »rector magnificus».

I hast gjorde Axel därpå sin toalett.

»Jag tror du icke kommer att blifva mycket klokare hos Hagen», menade Hansson, då de båda vännerna en stund därpå skildes, den sist nämde begifvande sig upp till universitetet för att där åhöra en föreläsning.

Med en jäktande oro i sitt sinne steg Axel upp för den med tjocka listmattor täkta trappan till kamrerskan Hagens ytterst eleganta och durabelt inredda våning vid Elisabetsgatan.

Det var oron icke blott öfver hvad universitetsrektorn möjligen kunde hafva att säga honom utan ock öfver att ryktet om detta trassel skulle på »skvallervägarna» nå fram till den Hagenska familjen, som kvalde honom. Särskildt pinade honom den tanken, att en viss person i det Hagenska hemmet finge kunskap härom. Hans afsikt var därför nu jämväl den att bedja Emil Hagen, att han skulle på det noggrannaste förtiga för de sina den senaste nattens händelser. Äfven om icke något annat obehagligt hade inträffat, skämdes Axel tillräckligt nog endast öfver att hafva varit drucken och bortsölat större delen af natten.

Axel ringde altså på hos kamrerskan Hagen, och genom glasdörrarna såg han huru ögonblicket därpå en ung smärt flicka kom ut från ett angrän-

sande rum i tamburen, skyndande med en lätt rodnad att öppna för den väntande, som hon genast igenkändt.

»Goddag, Axel! Det var snällt, att du engång åter besöker oss!» ljöd den unga flickans friska stämma, medan hon tog den något försagde unge mannen i hand.

»Men du ser ut, som om du bure på någon Jobspost!» fortsatte hon, fästade sig vid studentens nedstämda utseende.

»Är din broder, Emil, hemma; jag skulle nödvändigt önska tala med honom?» frågade Lagerbärg brådsnkande och undvikande hennes blick, inför hvilken han emellertid kände att rodnaden småningom begynte stiga upp på kinderna.

»Nej — tyvärr är han det ej; han skall redan tidigt i morse hafva rest bort till Viksudd (fru Hagens egendom i Viktis). Till mamma, som då ännu ej var uppstigen, skref han endast några rader om ett plötsligt beramadt jaktparti. Mig bevärdigade Emil såsom vanligt icke med ett ord».

Denna underrättelse öfverraskade Axel på det obehagligaste. Han hade varit så säker på att här få alt det dunkla från senaste natt förklaradt; och nu såg han sig plötsligt stå ensam utan hjälp mot ett oblidt öde, hvars dunkla hotelser samlade sig öfver honom. Oron öfver hvad som komma skulle blef för hvarje minut större hos den med obehagligheter af detta slag alldeles ovane studenten.

Af de växlande uttrycken i Lagerbärgs öppna anlete kunde den unga flickan emellertid finna att något obehagligt tilldragit sig, hvarför hon, sedan hon bjudit Axel stiga in, frågade helt bekymradt:

»Har något inträffat, som oroar dig, Axel — du ser så nedstämd ut?»

»Ja, nog är det sant, att jag icke känner mig riktigt nöjd; men det hade kanske alt blifvit bra, blott jag hade fått tag uti Emil».

Ehuru egentligen icke någon skönhet i detta ords mest fordrande bemärkelse, var Anna — Emil Hagens fostersyster hette så — i alla fall en synnerligen behaglig och älskvärd ung dam. Hon hade sålunda bland annat ett par rentaf förtrollande bruna ögon och sedan en mun, ja precis lik ett svällande sött och saftigt smultron.

Alt detta och ännu mycket annat behagligt därtill hade Axel för längesedan upptäkt hos den unga flickan, och därför var det ingen under att ur tycket småningom uppvuxit en innerlig hänfivenhet — ja en djup och glödande kärlek.

»Bästa Axel, kan icke jag på något vis hjälpa dig?» — sade Anna, full af deltagande för studentens bekymmer.

Och Axel värmdes så af denna ljufva medkänsla, att han — tvärtemot sin tidigare plan att förtiga alt — i ett nu hade ärligt och uppriktigt berättat den sista nattens för honom fortfarande oförklarliga tilldragelser.

»Helt visst», slutade Axel, »skulle Emil hafva kunnat lämna någon upplysning — — — Emelertid måste jag nu till rektorn — — —»

Med stigande oro hade Anna hört studentens berättelse och då han slutat, steg hon upp samt utbrast med »gråten i halsen»:

»Det kan ej vara annat än rätt åt dig — hvarför skall du också gå på värdshus — — —».

Och så ville hon snyftande skynda bort.
Men Axel kvarhöll henne.

»Så får du icke lämna mig — — —».

Och han trykte, betagen af en oemotståndlig makt, den ljufva flickan till sitt hjärta — ja han trykte äfven hennes mun till sin.

Det hela var ett ögonblicks värk; men just uti detta ödesdigra ögonblick öppnades dörren bakom de unga, och ett äldre fruntimmer med gråsprängdt hår syntes på tröskeln.

Hon häjdade sig hastigt, då hon såg det unga paret uti en så förtrolig ställning.

Det var kamrerskan Hagen, som vid denna syn emellertid kufvade sin vrede och sakta sköt dörren igen, i det hon mumlade vid sig själf:

»Jaså, du vågar närma dig min Anna! — — —
Nå — så mycket bättre för min plan — —».

* * *

Rektor magnifikus satt vid änden af det långa med grönt kläde täkta bordet uti universitetskansliet. Till vänster om honom hade sekreteraren sin plats och längre borta vid borden under fönstren notarien samt andra kanslitjänstemän.

Rektorn var synbarligen icke vid något gladt lynne: pannan fårades af djupa veck, och ett drag af bitterhet präglade hela det breda anletet.

Han lade ifrån sig ett bref, hvilket han redan par gånger genomläst.

»Besynnerligt», sade han därpå till sekreteraren, »att den där unge Lagerbärg kunnat förgå sig på detta viset. Senaste år, då jag föreläste, hörde han till mina allra flitigaste kollegianter och var den

bland dem, på hvars kunskaper och begåfning jag bygt de bästa förhoppningar . . . Det blir rätt obehagligt att nödgas bestraffa en sådan verkliga framstående studiosus — — —. Men» — tillade rektorn efter en paus — »utan straff är ingen bättring att vänta».

»Voro vitnena då alldeles fullt pålitliga?» — vågade sekreteraren interpellera. Han fälde för öfrigt gärna, om det lämpade sig, ett godt ord för de arme »syndare», som gjort sig saker till åtal inför universitetsdomstolen.

»Pålitliga? Ja visst: jag har ju här en fullständig rapport från poliskammaren, och de häri åberopade konstaplarna äro dessutom af mig personligen förhörde! De intygade med en mun, att det varit Lagerbärg som slagit den med patrullen följande kosacken till marken, rykt sabeln af honom samt afbrutit denna. Att det var just Lagerbärg och ingen annan, som utfört dessa dater, taga konstaplarna för gifvet, emedan de följt bråkmakaren, som de på intet vis fingo bukt med, till hans bostad».

»Äfven jag», menade sekreteraren, »känner Lagerbärg genom en vän, i hvars hus han gifvit privatlektioner, och där finner man icke nog berömliga ord för den unge mannen».

»Jag ser ej häller», återtog rektorn, »någon annan anledning till den ledsamma tilldragelsen än ett omätligt dryckeslag. Men detta fördärflika superi bland studenterna måste kväsas; det onda måste ryckas med roten upp!»

Och så ringde rektor magnifikus ett kraftigt tag

med klockan. Vaktmästaren kom in och fick order att kalla på studeranden Lagerbärg.

Om några ögonblick stod den sist nämde med klappande hjärta inför universitetets styresman.

»Träd närmare, herr Lagerbärg!» ljöd rektorns röst, entonig och allvarlig.

Då den unge studenten stod invid det gröna bordet, begynte rektor:

»Till min kunskap har kommit, att ni i natt dryckesrörd uti esplanaden ofredat polis och patrull, hvilka vänligt manat eder att vandra hem i den sena timmen. Ja, ni hade förgått eder till den grad mot ordningens upprätthållare, att ni burit hand på dem och sönderbrutit deras vapen. Hvad har herr Lagerbärg att säga till den saken?»

Axel hade under rektors tal småningom öfvervunnit det första obehagliga intrycket af sin ställning som anklagad inför universitetets styresman, och han kunde därför svara oförsagdt:

»Det är sant, att jag i går tillbragte kvällen och äfven en del af natten tillsammans med kamrater på ett värdshus; men därifrån gick jag rakt hem utan att, så vidt jag kan erinra mig, någonting ovanligt passerade».

»Hvem var då senast i herr Lagerbärchs sällskap?»

»Någon annan än Emil Hagen kan jag icke komma ihåg».

»Ja så, jurisstuderanden Hagen . . .» inföll rektor. »Det är sant . . . äfven honom har jag låtit kalla hit i dag, men han lär vara bortrest. Och herr Lagerbärg vet intet om slagsmål, polis och patrull?»

»Nej — icke det minsta. Endast ett oredigt minne har jag af skrik och støj, som förnummos på något afstånd bakom min rygg; men jag kan försäkra, att jag på hemvägen icke deltagit uti något upptåg!»

Rektors anlete hade under Lagerbärgs förklaring betydligt ljusnat, och hans lugna, klara blick hvilade till sist full af förtroende på studenten.

»Gent emot polisens pålitliga intyg om den mycket ledsamma händelsen bevisar herr Lagerbärgs förklaring endast det beklagliga faktum, att den omåttligt förtärda spirituosan fördunklat minnet», återtog rektorn. »Emellertid skall jag, på grund af eder fullkomliga obekantskap med hela saken, anställa några ytterligare efterforskningar, hvarför jag å nyo väntar herr Lagerbärg här i morgon kl. 12».

Lagerbärg bugade sig och gick.

Å poliskammaren fick han senare veta, att då universitetets rektor en gång tagit uti saken, den tils vidare lämnats af kammaren beroende; men skulle, menade kommissarien, ärendet antagligen komma att hänskjutas till rådsturätten, alldenstund det blefve fråga om vållande af kroppsskada. Den vid det nattliga tumultet omkullslagne kosacken hade nämligen därvid skadat sig så illa i hufvudet, att man fått lof att afföra honom till ryska hospitalet.

* * *

Vid ett enskildt bord uti salen på nedra botten i Kleinehs hotell sutto en timme därpå vännerna Lagerbärg och Hansson, hvilka hade stämt möte

här. Kyparen hade just serverat dem punsch och soda.

»Det ser nästan ut, som om du vore såld denna gång, bror Axel», menade Hansson, i det han smuttade på punschglaset. »För min enskilda del kan jag fortfarande icke få i mitt hufvud att du vore skyldig till alt hvad poliserna vilja tillvita dig — undantagandes fylsigheten förstås, eftersom du platt icke kan erinra dig något af kalabaliken. Man må nu hafva varit huru tillknölad som hälst, så måste man dock hafva något slags minne af ett sådant här nappatag som detta tyckes hafva varit. — Nå» — tillade han efter att en stund hafva blickat ut genom fönstret på det af höstslask fuktiga salutorget — »du träffade de där polisknölarna, med hvilka du skulle ha varit i gurgel?»

»Visserligen», svarade Lagerbärg, »visade man mig, då jag i jåns var uppe på kammaren, ett par individer med tämligen tarflig uppsyn; men jag kan vid Gud svära på att jag då för första gången i mitt lif såg dessa underliga herrar».

»Med nyktra ögon — ja», inföll Hansson halft skämtsamt.

»Med hurudana ögon som hälst — — — I alla fall», tillade Lagerbärg, »ser det värligen mörkt ut för mig att kunna gå fri det här spektaklet, då de ju kunna göra ed på alt hvad de påstått, och det är alt hvad lagen fordrar för att de skola tros».

»Huru mycket den eden sedan är värd!» utbrast Hansson. »I alla händelser återstår dig nu intet annat än att vänta på hvad rektor menar i

morgon. Och du kan — för att icke vara oförberedd — antaga att du blir relegerad!»

»Relegerad!» — vid detta ord gick det som ett styng genom Lagerbärgs bröst. Alt annat i bestraffningsväg hade han redan tänkt sig: föreställning, karcer, förlust af stipendiet — men till relegation, nej så långt kunde det väl ändå aldrig gå i straff för ett brott, som han icke kunde påtaga sig. Skulle han förvisas från universitetet, just nu när han var nästan färdig med sina tentamina och vid terminens slut beredd att »stå blank» — som det på studentspråket hette — d. v. s. aflägga offentlig filosofiekandidatexamen!

Och dock — när de båda vännerna efter ett trofast handslag skildes en stund därpå — dröjde den oroande tanken på relegation kvar hos Lagerbärg, följande honom envist och tryckande blytungt hans unga känsliga sinne.

Under det Axel sålunda vandrade tankfullt framåt, såg han i sitt bekymmer frukten af årslång ihärdig möda i ett nu bortslagen af olycksstormen.

Huru hade han ej — medellös som han var — försakat och arbetat redan för att kunna taga studentexamen, och huru hade han ej sedan dess sträfvat för att gå vidare framåt och vinna sin magistergrad! Han hade gifvit privatlektioner om dagarne och läst under nätterna, och nu skulle alt hafva varit förgäfvets — ja äfven hans drömmar om arbete och kamp engång också för fosterlandet och dess folks fria utveckling . . .

I förbigående må här nämnas, att Axel Lagerbärg med hela hängifvenheten af sin varma själ slutit sig till den just vid denna tid främst bland

medlemmar af den nyländska studentkretsen vaknade rörelsen för att väcka och lifva den ännu omorgnade nationalitetskänslan hos landets svenska befolkning. Han hyste, liksom det parti inom afdelningen, till hvilket han från första stunden slöt sig, åsikten, att den svenska bildningen i Finland bygde det finländska folkets lycka samt att arbetet för denna odlings friska liffulla utveckling hos oss just vore att sträfva för landets välfärd.

»Under denna västerländska odlings hägn», så hörde Axel det ofta yttras under kamratfesterna, »hade vårt folk vuxit upp och vaknat till själfmedvetande, och denna odling var genom lag och seder redan invuxen i folkets väsen. Arbetet på dess vidmakthållande och kraftiga fortbestånd vore därför — så ansågo Lagerbärg och hans parti — både fosterländskt och väl värdt ungdomens varma hängifvenhet».

Under de första kvalfulla känslor, som tanken på en stundande relegation väckte, såg den unge studenten nu hela framtiden härigenom stängd på den lefnadsbana han ämnat välja. Det var därför icke just med de angenämaste känslor Axel Lagerbärg vandrade gatorna framåt.

Hans unga blod var så hett, att han måste söka svalka i den kyliga novembervinden, hvilken från södra hamnen hvinade fram genom esplanadernas redan nästan löflösa alléer.

Han hade härunder kommit in på Boulevardsgatan, vek snart af in i gamla kyrkans skvär, där han slog sig ned på en bänk — sorgsen och allena.

En förnöjsam liten sparf tog som bäst sig ett bad uti en vattenputt vid sidan af gångstigen där framför.

Han skötte helt ogeneradt om sin toalett och tyktes vara rätt belåten med detta bestyr. Och så kvittrade han en stump och flög sedan gladt sin kos.

Axel Lagerbärgs blickar följde den lilla fågelns flykt mot höjden. Och där varsnades just en ljusning bland de gråsvarta molnen. En flik af den högblå azurn syntes — blå och trofast som själfva trohetens öga. Ja, äfven i ynglingens håg skingrades så småningom de bekymmerfulla tankarna, midt i bland hvilka han begynt äfven för sin inre blick skåda en ljusning, framkallad af de trofasta ögonkast han uppfångat, då han på förmiddagen, på en gång sorgsen och glad, lämnade kamrerskan Hagens bostad.

Då och då hade sedan dessa trofasta blickar såsom solglintar glänst uti ynglingens sorgsna sinne, och hågkomsten af det ljufva ögonblick, då det med ens blef klart för Axel att hans kärlek var besvarad, detta ljusa minne var det, som äfven nu bjöd sorgerna fly.

Ja, hoppets tysta trogna stämma hviskade åter där inne djupt i ynglingens själ mod och förtröstan.

Axel Lagerbärg sprang hastigt upp. Han kände sig åter förunderligt stark — stark att gå fram i livvets hårda strid, som för honom begynt redan så tidigt i ungdomens vår.

Om en stund stannade han vid ett hus borta på Fredriksgratan. Där bodde nu fru Lagerbärg.

Modern satt vid Axels inträde flitigt sömmande på ett i hennes famn hvilande arbete.

»God dag, mamma!» hälsade studenten muntert, och moderns annars nog så skarpsynta öga kunde icke uti detta öppna frimodiga anlete numera finna ens ett spår af det svårmodiga uttryck, hvilket så nyss från det samma förjagats.

»God dag, god dag, min gosse, du ser ju helt upprymd ut», hälsade fru Lagerbärg tillbaka. »Dig har vist händt någonting glädt i dag!»

»Nej, kära mor, snarare tvärt om!» svarade Axel.

Och så slog han sig ned på andra sidan om det lilla sybordet, vid hvilket hans moder satt, och berättade i korthet det senaste dygnets händelserika historia.

Hos studenten fans nämligen ännu kvar skolgossens goda vana att göra sin moder förtrogen med hans görande och låtande.

Under dessa förtroendemeddelanden hemkom Axels syster, Hanna — hvilken från den späda skolflickestängeln »skjutit upp» till en yppigt blomstrande ungmö.

Efter afslutad skolgång hade hon tack vare sin vackra handstil vunnit anställning som renskrifverska vid ett af stadens ämbetsverk.

Kvinnorna hade nämligen redan begynt användas i »värken» — på underordnade poster, förstas — och deras absoluta ordentlighet, deras stora arbetsförmåga och deras små pretensioner gjorde dem snart till så farliga konkurrenter till de gamle originelle manlige renskrifvarne, att desse småningom funno sig öfverflödige, hälst de äfven visade sig äga

större intresse för tjänsten i Backi tempel än för någon annan befattning.

Och nu kom den unga »ämbetskvinnan», såsom Axel skämtsamt benämde sin syster, till hemmet för att där jämte sin broder intaga middagen i moderns sällskap. Hanna bodde nämligen hemma hos mamma; men Axel hade hyrt sig rum ute i staden, hvilket fallit sig desto lägligare som husvärden nedprutat hyran till ett minimum, då Axel på lediga stunder handledde hans son uti skolläxorna.

Och familjefadern, den engång så driftige och ansedde bleckslagaremästaren, hvar är då han?

Hans lefnadssaga är snart förtäljd; den äldre Lagerbärgs lefnad är nämligen redan en saga blott!

Efter det han genom goda vänners bemedling sluppit bysättningshäktet, begynte han på nytt arbete och sträfva framåt. Emellertid fans det ej den förra kraften mer uti hans företag, ingen kärna i hans sträfvanden, ingen ihärdighet och uthållighet. Han tog visst med ifver i, men intresset afslappades hastigt. Och det befans, att motgångarna och lidandet, i stället för att luttra sinnet och stålsätta viljan, endast fördärfvat honom, brutit hans motståndskraft. Härtill hade icke så ringa skuld det utusla sällskap, med hvilket han under den långa bysättnings tiden var tvungen att dagligen umgås.

Och så begynte det snart för Lagerbärg gå nedåt med fart på det sluttande planet. Han gjorde visserligen motstånd, men hans strid blef endast en följd af nederlag mot den slutligen öfvermäktiga fienden: lustar och lidelser. Och så stupade han omsider, slagen i lifvets stid. Han dog efter en kort

sjukdom ännu uti sina »bästa år», lämnande sin familj i sorg och bekummer.

* * *

Under den hädangångnes kamp mot begären, mot sorger och betryck hade det emellertid nog funnits tider, då segern redan vinkat honom, då han känt den gamla karaktärsstyrkan åter gifva fasthet åt vandrigen på livets väg. Detta intreffade vanligen efter något stort nederlag, då de låga begären hade vunnit öfvenhanden och drifvit honom till fördärflika, oförsvarliga utsväfningar. I sådana stunder hade åter en gång den inre manande stämman hörts hviska:

»Hittill, men icke längre! Du har redan gått långt nog på fördärfvets väg: vänd om, än är det tid!»

Och så hade han vändt om och på nytt begynt ett arbetsamt, ordentligt lif. Och så tyktes åter lyckan le mot honom.

Men under denna ljusare tid kom så någon kväll Lagerbärgs stallbroder, tenngjutaren Östman, och bjöd honom ut att taga ett glas på källaren Freden. Här blef snart uti ett inre rum anordnad ett spelparti. Och då Lagerbärgs medhafda penningar tagit slut, lånade tenngjutaren gärna honom mera, och denne vän tyktes vid sådana tillfällen hafva en nära nog outtömlig börs. Så flöt natten hän, och så kom dagen med olust till arbete samt samvetskvalen. Och så togs tillflykten till »flaskan» för att skingra dem, och så gick det åter i den gamla »trallen».

Den värsta följden häraf var, att Lagerbärgs motståndskraft för hvarje gång försvagades allt mer och mer, tils att den slutligen förintades alldeles.

En morgon stod tenngutaren Östman med en blank och pryddlig kaffekanna i handen, väntande uti kamrerskan Hagens förmak.

Om en stund infann sig kamrerskan.

»Ah, se där har ni redan kannan färdig! Det var punktligt, skall jag säga.»

Tenngutaren bugade sig under ett förnöjdt leende.

»Nå, hur går det annars med våra *affärer*?» frågade kamrerskan, gifvande det sista ordet en särskild betoning af hemligt förstånd.

»Rätt väl, he he he, rätt väl, fru kamrerska!»

»Ja, ha, jag begriper! Hur står det då till där borta hos er — *vän*?»

Åter gaf hon åt det sista ordet en egendomlig tonvikt.

»Åh ja, nog tycks det gå alltid — men hvart det barkar, det är en annan sak! I dag, när jag gick förbi butiken, var den stängd — och den lär väl ej öppnas vidare. Alla hans tillgångar äro uttömda, och själf ligger han sjuk.»

»Ja ha», sade kamrerskan, synbart belåten, »räcker den sista försträckningen ännu?»

»Hm, får jag säga sanningen, go'a fru kamrerskan, så nog tog den sista styfvern slut i går aftse», genmälte tenngutaren, medan en illistig snikenhet lyste ur hans blackblå små ögon.

Kamrerskan gick hastigt bort till sin chiffonier, fälde ned klaffen och drog fram en liten låda, ur

hvilken hon tog en sedelbundet, som hon sedan råkade den djupt bugande mannen, hvilken med ett fult grin kort därpå lämnade huset.

Det var endast några dagar därefter som man fann uti hufvudstadstidningarna ett med svart ram omgifvet tillkännagifvande om bleckslagaremästaren Axel Johan Lagerbärgs dödliga fränfälle efter »en kort, häftig sjukdom, djupt sörjd och innerligt begråten af efterlevvande maka och tvänne barn».

Kamrerskan Hagen satt just vid sitt förmiddagskaffe — en dryck, som hon »älskade med passion» — då dagens nummer af »Helsingfors Tidningar» hämtades in, och hon fick syn på nämnda dödsannons.

Den sorgliga nyheten tyktes denna gång hafva varit henne nog af tidningens hela innehåll. Utan att vidare ögna i det samma, lade hon nämligen bladet ifrån sig och sjönk i djupa tankar. Härunder bredde sig småningom ett uttryck af belåtenhet öfver kamrerskans hårda drag, och hon hviskade, knapt hörbart:

»Min Oskar — du är hämnad nu — —»

Så flammade det åter till hemskt och olycksbådande uti de mörka ögonen, och hon fortsatte, i det hon energiskt slog med handen på tidningsbladet:

»Men det var — blott . . . den förste . . .»

Hon lutade sig tillbaka i fåtöljen, slöt ögonen och knäpte ihop sina händer.

Och man kunde tro, att kvinnan där med det bleka ansiktet och det grånade håret satt försjunken i bön.

* * *

»Ofta har jag ju sagt dig, min gosse», sade enkefru Lagerbärg allvarligt, då Axel slutat sin led-samma redogörelse, »att du skall akta dig för Emil Hagens sällskap: han är en lättsinnig yngling, som efter hvad jag hört redan gått långt nog i dålig vandel!»

»Men mamma, icke är det ju alt sant, som man pratar om i staden», inföll unga Hanna något ifrigt, medan en skär rodnad bredde sig ut öfver hennes finhylta kinder.

»Det är fullt pålitliga personer, som berättat mig många fula historier om Emil», återtog modern, medan hon för ett ögonblick forskande betraktade sin dotter, öfverraskad af att höra henne göra ett så pass ifrigt inlägg.

Hanna slog emellertid ned ögonen, och rodnaden steg alt högre mot hårfästet.

»Du må aldrig, kära Hanna, hafva fattat något tycke för den lättsinnige Emil?» utbrast fru Lagerbärg, då hon såg sin dotter rodna.

»Icke behöfver man ju, snälla mamma, precis tycka om en person, om man vågar betvifla alt ondt, som säges om honom» — svarade Hanna, synbarligen besvärad af den sista interpellationen.

Jungfrun kom i det samma in och dukade bordet till den enkla middagen, som familjen därpå gemensamt intog.

I Viktis.

På Suksela gästgifveri i Viktis socken gick det muntert till. Ut i den af tobaksrök fyllda hörnkammaren, belägen bakom det s. k. dagboksrummet, satt ett sällskap glammande herrar vid de nyss brygda toddyglasen. Där sjöngs lustiga visor och där skämtades, ty det bjöds på »lång-toddy», och det var unge Hagen, som bestod kalaset, han, hvilken var arftagare till den rika kamrerskan, som ägde det stora och välfärdade godset Viksudd, beläget icke fullt en mil från kyrkobyn. Han hade fram på eftermiddagen anländt hit och genast sändt bud efter några bekanta sockenbor för att med dem fira återseendets glädje. Emil Hagen hade nämligen alt sedan sin ungdom under ferierna plägat vistas på det natursköna Viksudd. Den rike och ståtliga studenten var därför allmänt känd inom socknen, hvar-est hans frikostighet förvärfvat honom en mängd »viftbröder».

Snart infunno sig äfven »kronobefallningsmannen», församlingens klockare och ett par unge possessionater, hvilka gjorde de första försöken på egen hand att å sina pappors egendomar pröfva de vid landtbruksinstitut i Sverige vunna jordbruksinsikterna.

Emil Hagens gäster dröjde för öfrigt icke att infinna sig, isynnerhet som de af erfarenhet kände till den unge värdens frikostighet och viste, att det åter skulle blifva ett duktigt kalas utaf, då engång det kommit bud om att unge herr Hagen önskade träffa dem å gästgifveriet. Här råkades nämligen socknens ungherrar och de gamle med då och då,

när de voro »ute i rörelse». Och dessutom gjorde det ruskiga novembervädret en glad »toddykväll» dubbelt välkommen.

Emil Hagen sammanträffade åter vida hällre med sina dryckesbröder här på »gästis», där han fick lefva ett fritt »värdshuslif», än hemma på Viksudd, där den allvarlige förvaltaren, herr Grönmark, herskade med nästan oinskränkt makt. Den sist nämde drog för öfrigt aldrig i betänkande att förehålla den unge mannen hans oordentliga och utsväfvande lefverne och gjorde det äfven därför mindre behagligt för den blifvande husbonden att »lefva om» där hemma.

»Nå, bror Emil, du ärnar jaga här ute, förmodar jag» — inledde befallningsmannen samtalet, sedan gästerne hälsats välkomne af den uppsluppne värden.

»Så heter det visst», svarade Emil, i det han bjöd gästerna stiga in uti det inre af gästgifvaren för hans goda kund särskildt upplåttna rummet. »Men, oss emellan sagdt, så kilar jag endast undan ett trakasseri, hvori jag säkert skulle råkat, om jag stannat kvar i staden.»

»Trakasseri — hvad för slag?» utbrast den lille fryntlige befallningsmannen, medan den röda näsan formligen sken af nyfikenhet, där hon som en väldig näbb sköt fram ur det klotrunda ansiktet.

»Ja, ser du, 'fallningsman'» — återtog Emil, härmande allmogens sätt att titulera den rödnäste tjänstemannen, »jag råkade händelsevis gifva stryk åt patrullen i natt där inne i H:fors och det rätt kapitalt till på köpet!»

Emil Hagen hade för den hastiga resan från hemmet i staden försett sig med en försvarlig »Simon», ur hvilken han under vägen ofta hämtade styrka, hvaför han redan vid framkomsten till Suksela var något upprymd. Detta glada lynne lifvades ytterligare af de »kaffe-knorrar» — en dryck af kaffe och konjak sammanblandadt — han strax därpå intog till sammans med sin goda vän, gästgifvaren — som åter på det mest förekommande sätt tillmötesgick den unge bon-vivanten, i hvilken han såg en formlig guldgrufva. Emils annars skrytsamma tunga hade af den inmundigade spirituosan därför blifvit än mera stortalig, och han formligen njöt af att vidt och bredt kommentera händelsen från den senaste natten.

»Och jag skulle väl», slutade han sin detaljrika skildring, »för närvarande sitta uti karcer i stället för här bland eder, gubbar små, om jag icke råkade hafva en sådan inpiskadt knipslug muttersgumma!»

»Nå, det må jag säga är då någonting högst märkvärdigt! Huru skulle din mor kamrerskan ha kunnat ställa om en sådan sak? Där borde ju ha funnits nog med vitnen, att döma af din berättelse!» — menade befallningsmannen, i hög grad intresserad.

»Jo ser du, bror, van som jag är att hos henne finna råd och hjälp i de mest invecklade och krångliga saker, bekände jag vid hemkomsten på morgonkulan genast spader för gumman. Och hon kom bums i farten: just när jag skulle att gå till kojs, kom hon fullklädd in till mig och sade:

»Du får ej blifva fast för det här — det får

ej ske, Emil! Res på ögonblicket till Viksudd. Häst och schäs vänta redan utanför trappan.»

Erinrande mig, att jag var totalt pank, gjorde jag först någon invändning. Men då blef mutter arg, kastade åt mig sin börs och sade i den där tonen, som icke f—n håller kan opponera sig mot:

»Du reser ögonblickligen på *jakt* till Viktis. Det öfriga sörjer jag för!»

Och som hon viste att gifva vissa ord tillbörligt eftertryck på ett sätt, hvori hon torde öfverträffas af ingen, blef det mig med ens klart, att jag måste resa, och nu har ni mig här, gubbar små, skål!»

»Skål, skål, bror Emil, du är ändå den mest lifvade lax man kan råka på — en riktigt skojfrisk öfverdängare . . .!» hördes det från höger och vänster, medan de småningom alt mera upprymde gästerne klingade med sin unge och glade värd.

»Ja, småstadsgubbar, i kväll skola vi hafva det riktigt festligt!» fortsatte Emil Hagen. »Ty», tillade han i lägre ton, vänd till länsmannen, »då det gäller mitt skinn, så vet jag nog, att morsgumman med nöje betalar 'fiolerna'!»

»Men huru», återtog befallningsmannen, i det han drog Emil afsides, »tror du, att din mor, kamrerskan, skall kunna reda sig — ty det var alt en knepig affär, det där?»

Kronobefallningsmannen skulle gärna hafva velat gifva sin frikostige värd några goda råd ur sin rika tjänstemannaerfarenhet.

»För min del är jag fullkomligt lugn», menade Emil, »mutter har som sagdt förr hulpit mig ur mången värre knipa än denna, och så har hon pen-

gar, och med dem kan man — som bror vet —
göra undervärk äfven uti vårt hederliga Helsingfors!»

»Sant nog, bror Emil: hon skulle då hafva fått
lof att plåstra om polisen — — —?»

A hi, å häj och håll uti
och låt oss lustiga vara —
en liten ti-id så lefva vi —
och sedan skola vi fa-a-ra —

stämde i det samma sen af de unge possessionaterna
där vid toddybordet upp med en alt samtal öfver-
våldigande röst, med hvilken de öfriges af spirituo-
san mer eller mindre påverkade ätämmor genast
förenade sig till en långt ut i det regniga mörkret
ljudande kör.

Omkring åtta verst från Suksela gästgifveri låg
kamrerskan Hagens egendom Viksudd uti en natur-
skön näjd, som emellertid till följd af den långt
framskridna hösten nu icke tedde sig uti sin bästa
dager. Lofträna stodo nästan nakna; här och där
dröjde några gula fallfärdiga blad kvar, ängsliga att
skåda på de svarta grenarna. Men i rönnarna
hängde bärklasar i mängd, gifvande färg och lif åt
de dödsdystra dungarna, och barrskogen stod grön
som förut — icke skiftande färg efter väder och
vind, ja ej ens för årstiderna, en bild af stadigt,
pålitligt folk, sådant som man icke sällan finner
där borta på landsbygden, men som tyckes vara
mera sällsynt i det oroliga växlingsrika stadslifvet.

Där på landtungan, som skjuter ut i insjön mel-
lan tvänne långa vikar, låg Viksudds karaktärsbygg-
nad öfverst på den höjd, som, belägen ungefär midt

på halfön, långsamt sluttade ned mot sjön åt söder och väster. På denna sluttning ända intill stranden var en trädgård anlagd — utan tvifvel den bäst vårdade och vackraste i hela socknen. Sålunda fans här en hel liten skog af äppleträd; päron och plommon odlades här äfven, och präktiga krusbärs- och vinbärsbuskar kantade gångarne.

Genom trädgården ledde från båtbyggnaden vid sjön en bred allé af lönn och lind, nu i senhösten stående med nästan nakna grenar, till byggnadens hufvudtrappa. Gå vi upp för den samma och genom verandan samt den närmast belägna stora salongen, anträffa vi till vänster i rummet mot gårdssidan förvaltaren Erik Grönmark, en kraftigt bygd man om 40 års ålder med väderbitna, skarpt markerade anletsdrag.

Han satt vid skrifbordet under fönstret, ifrigt sysselsatt med godsets räkenskaper.

Det hade emellertid lidit mot kvällen, och den inträdande skymningen förmådde herr Grönmark att afbryta sitt arbete. Han steg därför upp och gjorde några slag af och an på det med brokiga hemväfda mattor helt och hållet täkta golfvet.

Härunder kom en tjänstejungfru in med tända ljus uti ett par blankpolerade messingsstakar.

»Stadsbudet är här», yttrade den välfödda flickan, i det hon stälde ljusen på skrifbordet, ett på hvardera sidan om skriftyget.

»Bed henne komma in!» sade förvaltaren. Kort därpå inträdde en väldig gestalt, snarlikt en ofantlig säck, på hvilken hufvudet med det brunröda anletet satt som en duktig knut. Hela figuren tydde för öfrigt på hälsa och kraft. Det var mjölkkusken, Viksudds

stadsbud, som hvarje vecka gjorde en resa till Helsingfors, där hon afyttrade godsets produkter, mjölk, smör, ost och potäter, hvartill stundom kom någon annanslags vara såsom på hösten frukt och mot vintern kött m. m.

»Nå, hvad hörs det från staden, Henrika, gick handeln bra?»

»Åh jo, men, tack som frågar», svarade den väldiga kvinnan. »Smöret gick åt som på heta stenar — på en timme hade jag sålt alt sammans — men sånt smör fins häller ej i hela Helsingfors, ska ja' säja! — — — Med potäterna var det trögare — — de' fins nu så välsinat mycke' å den varan i år. — — — Men inte har ja' för de' en endaste en ti baka, må spektoren veta — —»

Härunder hade hon löst den vid en rem öfver skuldran hängande läderväska, begynnande sedermera därur uppräknat hela sin inkomst på bordet framför godsets förvaltare.

»Nå — si som ja' rakt höll på ti glöm' de' här», utbrast gumman Henrika plötsligt, upptagande från botten af sin väska ett bref, som hon därpå rakte förvaltaren.

Denne bröt genast förseglingen och genomögnade hastigt de få raderna.

»Ja så», sade herr Grönmark halfhögt, i det han slängde brefvet ifrån sig, »nu skickar hon mig åter den där bortskämda odågan på halsen! — — Skandal på skandal blir naturligtvis åter följden — — skvaller och prat i hela socknen — — Och huru länge skulle jag dras med honom? — — Låt mig se efter — — —»

Han tittade åter i brefvet — — samt fortsatte därpå:

»Ända till julen! Jo det skall blifva en härlig tid — —! Sannerligen hade jag icke lust att blott för den slyngelns skuld taga afsked från hela Viksudd! — — — Henrika!» — tillade han därpå högt, »säg till, när hon går, åt dem i köket, att de tända en brasa i unga herrns rum — — — Han är här i rappet — — —!»

Emellertid väntade man förgäfvets den unge herren till Viksudd. Han kom hvarken denna eller följande dag. I stället flög ryktet omkring att unge Emil Hagen lefde »herrans glada dagar» på Suksela, viftande om med »kreti och pleti» och ställande till upptåg, det ena galnare än det andra.

Slutligen då det begynte kvällas på den tredje dagen, utan att unge herren syntes till på Viksudd, lät herr Grönmark spanna för sin lätta »Åbokärra» och kuskade af till kyrkobyn.

Då herr Grönmark vid pass en timme därpå inträdde i dagboksrummet på Suksela gästgifveri, kände han genast bland de högljudda röster, som hördes från rummet innanför, igen Emil Hagens stämma, hvilken redan tyktes vara något »sväfvande.»

»Ja, hör du Kronis» — ett skämtnamn åt befallningsmannen — »hvad tror du man egentligen skulle få för ett straff för att man ger stryk åt patrullen?»

»Nå, vore du en vanlig människa, så finge du helt enkelt sitta på vatten och bröd», hördes befallningsmannens äfven något »mosiga» stämma svara. »Men eftersom du nu är »civis academicus», så lär

du väl slippa undan med endast relegation från universitetet.»

»Ja, men ser du, bror Kronis, nu slipper jag både det ena och det andra, eftersom jag icke hört något vidare från Helsingfors — och för resten skall du i den här saken hålla munnen på dig, kom i håg det Kronis, annars blusar jag aldrig mer dig på toddy vare sig på Suksela eller Viksudd.» — — —

Emil afbröts här i sina vidare förmaningar. Dörren uppläts nämligen, och den högreste förvaltaren steg in uti det af tobaksrök och spritångor fyllda rummet.

De ganska »rörda» dryckesbröderne sågo till en början något förbluffade ut; men Emil Hagen, som i Helsingfors redan hunnit förvärfva sig en viss grad af den sortens världsvana, hvilken stundom benämnes fräckhet, steg genast upp, tog den storvuxne herr Grönmark i hand och sade i sin mest nonchalanta ton:

»Här hafva vi ju själfvaste förvaltaren från Viksudd! Herrarne äro måhända bekanta? Var så god, herr Grönmark, slå er ner och brygg eder ett glas i den ruskiga kvällen!»

Den, som emellertid icke slog sig ned, var herr Grönmark.

»Hör nu, min unge herre», begynte han i stället med en alt annat än skämtsam ton, »er mor, fru kamrerskan, har underrättat mig om er ankomst, och vi hafva redan i tvänne dygn väntat eder till Viksudd. Det vore därför skäl, att herr Emil nu afslutar kalaset och kommer till Viksudd med mig!

Och jag hoppas, att du, bror befallningsman, icke har någonting däremot!»

Emil Hagen blef till en början arg. Han hade gärna velat gifva förvaltaren ett slag för örat; men dennes öfverlägsna sätt och icke minst den omständigheten, att han småningom blifvit alldeles »pank» värkade hastigt afkylande på den af spritångor uppvärmda studenten. Han kände sig äfven småningom mätt på utsväfningen, och beslöt, klokt nog, att taga »skeden i vacker hand» samt följa med förvaltaren till Viksudd.

Emil tog därför hastigt afsked af sina vänner, bad gästgifvaren »skrifva upp» den senaste »förtäringen» och steg med herr Grönmark uti det vid trappan till gästgifveriet väntande åkdonet.

Icke långt från Suksela kom där på landsvägen en med hållskjuts resande herreman emot. Då de båda i motsatt riktning framrullande åkdonen närmade sig hvarandra, såg man på den i mörkret blänkande lyran, som den resande bar i mössan, att det var en student.

Emil Hagen kände genast igen den ankommande och hälsade honom, då åkdonen voro invid hvarandra, glad öfver att här borta i bygden få träffa en kamrat:

»Tjänare Lagerbärg — hvart tusan skall du ta' vägen?»

»Jag har blifvit relegerad från universitetet — kan jag på något vis få träffa dig?» frågade Axel, i det han stannade sin häst.

»Kom i morgon till Viksudd!» — ljöd det till svar från den i mörkret bortilande schäsen, hvars

körare icke⁷ gjort något vidare uppehåll vid mötet på landsvägen.

Mamsell Siik.

Klädd i sin moderna promenaddräkt, hade kamrerskan Hagen just hemkommit från sin läkareföreskrifna morgonutfärd i sällskap med en väninna i huset, ett af dessa obemedlade »ensamstående» fruntimmer, hvilka då och då anträffas isynnerhet inom förmögnare familjer, där de småningom blifvit ett outhärligt sällskap och där de betala för fri förtäring hufvudsakligast genom meddelandet af »nyheter» från alla möjliga håll och om alla möjliga händelser samt om alla möjliga personer.

Ja, det var i sällskap med den till hullet något »aftacklade» mamsell Siik, som kaptenskan Hagen ånyo beträdde sin eleganta våning, hvars elegans emellertid här och hvar dock bar spår af värdinnans obekantskap med den sanna smakens och det verkliga skönhets sinnets fordringar.

»Söta du, stig på, stig på, så få vi oss en kopp kaffe», sade kamrerskan gästvänligt, i det hon sköt in den magra mamsellen i förmaket, dit kort därpå den ångande kaffekannen, skinande blank, blef införd af en tjänarinna.

»Såg du hvilken hatt fru Långström hade på sig i dag», begynte fröken Siik genast, så snart hon hunnit sätta sig i den mjuka soffan vid kaffebordet. »Faslig smak visst folk ändå har att kläda sig — sådana plymer i en vinterhatt, nej, därtill har jag då ej sett maken förr!»

Kamrerskan Hagen hade under sin lefnad egnat mycken tid och uppmärksamhet åt modjournalen, och hon gjorde icke utan skäl anspråk på att kläda sig med smak. Hon hörde därför icke ogärna på då andras klädedräkt klandrades.

»Ja, den lär värkligen vara fasligt ful, unga fru Långströms hösthatt; skada att ett så vackert ansikte skall blifva så illa beklädt. — — — Men, bästa Lova, hvad tycker du annars om min nya vinterpaletå. — — — Jag har ännu ej haft den på mig ute; ty jag ville först höra din erfarna åsikt. — — — Kom hit, Lova, skall du få se!»

Uti ifvern att kritisera det nya plagget lämnade de båda damerna redan kaffebordet, ehuru de ännu icke hunnit intaga mer än en enda kopp af älsklingsdrycken.

Kamrerskan skyndade till det stora mörkbetsade klädesskåpet, som stod i den rymliga tamburen, tog fram den nya kappan, drog den på sig, och så bar det af in i salongen för att framför den stora trymån riktigt afprofva och från alla sidor syna den samma.

Slutligen afbröts den uti minsta enskildheter gående granskningen af tjänarinnan, som anmälte att det ankommit ett bref från Viksudd.

»Ah, det är visst från min gosse, Emil», sade kamrerskan, och väninnorna begåfvo sig åter till den afbrutna njutningen af kaffet, som emellertid af den påpassliga husan hållits varmt genom en prydligt stickad yllemössa, i hvilken kannan under tiden blifvit inhöljd.

Kamrerskan skyndade sig att bryta och tyst genomögnat brefvet, som hade följande lydelse:

»Alskade mamma!

Lyckligen anländ till Viksudd, vill jag härmed underrätta dig om att jag fått främmande hit. Axel Lagerbärg, som till min förvåning säger sig hafva blifvit på en kortare tid relegerad, mötte mig på landsvägen, och så bjöd jag honom hit. Jag förstår icke huru det här hänger i hop: det är ju jag och icke han, som bort få »gå i landsflykt».

Emellertid har jag härigenom åsamkats åtskilliga opåräknade utgifter — man kan ju icke håller sitta hemma på Viksudd hela tiden — hvarför det vore väl om du, kära mamma, kunde med budet sända något »rörelsekapital» åt din

ende tillgifne son,

Emil.»

»En sådan snäll gosse jag ändå har!» — sade kamrerskan, då hon lade brevet ifrån sig.

»Har det kommit bud från Emil — ack så roligt!» hördes med det samma Anna Hagen utropa.

Den unga flickan hade just hemkommit från uppköpen på torget, hvilka det ålåg henne att göra hvarje morgon till sammans med kamrerskans erfarna köksa.

»Ja, kära Anna», svarade fru Hagen. »Emil skrifver att han fått Axel Lagerbärg på besök till Viksudd — och det var nog så trefligt för honom, skulle jag tro!»

»Har Axel verkligen rest dit?» utbrast Anna, i hvars stämma ett visst missnöje kunde röjas. »Han skulle ju på kondition, och det var ju till Nummis!»

»Ser du, mitt barn, han stannar väl och roar sig litet på vägen, och det kan nog vara godt för både Emil och honom», svarade kamrerskan.

»Och så blir det åter bara nöjen af för dem och intet vidare! — Hvad göra studenterna också annat här i staden än roa sig och åter roa sig», fortsatte Anna helt misslynt.

»Men, mitt kära barn; hvad behöfver du så mycket bekymra dig därom! Så länge föräldrarne tillåta det, må ungdomarne roa sig — — — de få ändå nog sedan af lifvets allvar.»

»Männe i alla fall», inföll mamsell Siik, »den där Lagerbärg vara något godt sällskap åt din Emil: han skall ju ha blifvit relegerad från universitetet!»

Mamsell Siik hade sedan länge lagt märke till, att kamrerskan icke hade något »godt öga» till Axel Lagerbärg, och hon viste därför att denna nyhet icke skulle vara precis ovälkommen.

»Axel Lagerbärg är en bättre kamrat än mången annan till Emil, och dessutom vet jag att han oskyldigt blifvit relegerad!» vågade Anna genmäla, i det hennes kinder fingo en högre färg.

»Ser man på fröken Nippertipp!» inföll kamrerskan hvast». Jag tror hon tar sig an den unge Lagerbärg, denne slyngel, som är och förblir en slarf, liksom far hans — — —. »Kamrerskan häjdade här plötsligt sin vrede, som redan var i stigande.

»Han skulle vara oskyldig!» fortsatte hon därpå efter en paus, då Anna, förskräckt öfver sin egen djärfhet och bäfvande för hvad komma skulle, stillatigande böjde sig ned öfver sitt handarbete. »Huru kan du påstå, att han är oskyldig, då pålitliga personer gått ed på att de sett Axel Lagerbärg deltaga i det nattliga tumultet och själfva universitetsrektorn

ransakat och dömt honom. Bättre är, det måste du lära dig, Anna, att tiga än att illa tala».

»Men jag tror ändå på hvad Axel försäkrat mig!» utbrast den unga flickan gråtande och hastade ut.

Det var också första gången i sitt lif hon hade vågat hafva och uttala en annan åsikt än sin hårda och häftiga fostermor.

»Om jag icke tagit miste, råder där något förhållande mellan Anna och studenten Lagerbärg», sade fröken Siik med sin tunna men dock skarpa röst, »och detta vore väl ej det bästa, isynnerhet om han är en slarf.»

»Bah — bagatell! Sådant går bort i tvätten», svarade kamrerskan med ett rätt skratt, »och jag skall, om det blir af nöden, gärna tjänstgöra som tvätterska — — —. Det kunde just», fortsatte hon efter en stunds begrundning, hvarunder mamsell Siik pratat en hop »persilja», som hennes värdinna alls icke hörde på, »vara rätt åt den där slarfven Lagerbärg, att han blef bortskickad. Här har han ju gått och dragit bort min gosse från hans studier, medan han själf tänkte fuska sig till examen, men däraf blef lyckligtvis intet, och huru orättvist hade det också inte varit, om Emil, som ändå har ett så godt hufvud och därtill varit ganska flitig, hade blifvit efter den odågan Lagerbärg.»

»Ja, rättvisan har nog sin gång här i världen!» utbrast mamsell Siik, i det hon drack ut sin andra kopp.

»Nå — har du hört, hur det står till hemma hos Lagerbärgs nuförtiden?» frågade kamrerskan, serverande ytterligare en »påtår» ur den gifmilda

kannan. »Det var ju du, Lova, som berättade mig, att Emil skulle slå sina slag för dottern i huset!»

»Jo, nog har jag varit där, alltid», svarade mamsell Siik, ifrig att få meddela sina nyheter från detta håll. »Och fattigt och svårt måste de väl hafva det nu efter mäster Lagerbärgs död. Men frun trälår och arbetar ändå oförtrutet dagen i ända, och Hanna har sin lilla inkomst från den där skrifvsysslan hon fått, så att de ändå slå sig ut. Af Axel torde däremot de just icke ha stor fröjd mera».

»Huru så — har han icke visat sig vara en god son?»

»Hittills ja, har man icke kunnat säga just något ondt om honom, men alt sedan det där relegationskrånglet har, som fru Lagerbärg sa', någonting stygt farit uti honom. Sedan dess har han ej visat sina ögon där hemma, innan han kom och tog afsked för att resa på sin relegationsfärd».

»Jaså, han har kanske börjat rumla om! — — Samma sort som fadern: trösten i bågarn!» sade kamrerskan och såg tankfull ut. »Nå, han kan gärna gå på med det en tid, så att hans heta öfvermod får svalka sig litet — —. Hm — — jaså de hafva det knapt — nå», tillade hon vid sig själf, »knappare skall det väl ännu blifva».

»Ser du Lova», fortsatte hon därpå högt, »det kan häller icke vara mer än rätt åt detta folk hvad de nu få dras med. De hafva nog också haft sin högfärdstid, då de kantänka ärfde en liten förmögenhet efter hökar Lindkvist, medan dennes alla öfriga släktingar lämnades på bar backe. Detta grep åter en af dem så djupt, att han blef vansinnig och slutligen tog lifvet af sig».

»Ja ja, du menar visst den där ståtliga vaktmästar Lindkvist», vidtog mamsell Siik, »han som på sin tid var, tror jag, den vackraste karlen i hela Helsingfors, så vaktmästare han var».

»Nog sorgligt var det öde, som beskärdes den mannen och nog hade han förtjänat ett vida lyckligare», fortsatte kamrerskan, medan hennes mörka ögon begynte glöda af den uppflammande inre elden. »Men alt får nog sin rätta lön här i världen, det är min tro!»

»Min med», hördes det som ett eko från mamsell Siiks torra läppar — — —. »Och någongång utses äfven vi, människor, till biträde vid aflönningen», tillade hon efter en paus.

»Däri har du, Lova, minsann rätt», inföll kamrerskan med ifver, ty i denna af den listiga väninnan redan anade riktning ville hennes tankar hälst gå.

Så steg värdinnan om en stund helt plötsligt upp och afskedade utan krus sitt främmande.

»Nu får du, snälla Lova, förlåta att jag måste afbryta vår trefliga förmiddag!» sade kamrerskan.

Sedan hon ledsagat sin väninna ut, återvände den ännu ståtliga frun till förmaket och begaf sig därifrån till det invid köket belägna hvardagsrummet, där unga Anna satt med sin virkning.

»Vi måste genast ha ett svar åt Emil, min lilla Anna». Fostermoderns röst var denna gång ovanligt mild. »Sätt dig nu vid skriftyget och raspa ihop några rader åt honom!»

Kamrerskan satte sig på andra sidan om bordet och begynte diktera:

»Min käre Emil!

Gärna sänder jag dig härmed de begärda penningarna och skulle du behöfva mera, kan du få det af hr Grönmark. Nog vet jag, att det blir utgifter för dig nu då du har främmande, och Axel Lagerbärg må du gärna roa upp litet nu då det gått honom så olyckligt, att han relagerats . . .

Här kunde Anna icke återhålla en anmärkning:

»Söta mamma, skall Emil värkligen behöfva uppmanas till det där!»

»Tig och skrif!» fräste kamrerskan till, ånyo vredgad, och djupt rodnande fortsatte Anna dikta-
menskrifningen.

»Se till blott att intet fattas ditt främmande och haf alltid förtröstan till

din Moder.»

»En hälsning från mig får jag väl sända med?»
frågade Anna.

»Gärna för mig!»

Och Anna skref:

»Snälla Emil!

Af hjärtat önskar jag dig och ditt främmande allt
treffligt där borta på Viksudd!

Var nu en flitig och snäll gosse och glöm ej att hälsa
Axel Lagerbärg samt var du själf innerligt hälsad af

din syster

Anna.»

»Se så, låt mig nu äfven höra hvad du har
skrifvit!» uppmanade kamrerskan uti den där tonen,
som tillkännagaf på förhand, att hon icke önskade
blifva motsagd.

Anna skyndade att efterkomma sin fostermoders
önskan.

»Nå, det går för sig!» sade kamrerskan bifalande. »Och nu försegla vi brefvet, så få vi det ut till Viksudd ännu med dagens bud.»

Kamrerskan gick till sin chiffonier och tog fram en hundra rubelssedel, hvilken hon vek in i brefvet, som hon sedermera förseglade med lack och sigill.

»Nu, lilla Anna, får du skynda dig med det ned till torget, så hinner du säkert mjölkbudet, innan det lämnat torget.»

Om en minut var den lydiga flickan redan på väg.

»Se så,» sade kamrerskan, lutande sig tankfull tillbaka i den mjuka fåtöljen, »nu kan jag vara lugn för att den där Axel Lagerbärg icke skall springa min gosse i förväg. Ty känner jag honom rätt, skall det afbrott i studierna relegationen vållat komma att hålla i sig . . . Ja, i sanning hade det icke varit skandal, om han, som blef student på samma dag, nu redan skulle taga magistergraden, medan min flitige Emil finge stå tillbaka för honom. Och en sådan framgång hade den pojken ej förtjänat — ännu mindre har hans moder förtjänt att njuta glädjen af den samma — — — — —
Nej» — återtog den dämoniska kvinnan, retande sig själf, »de skola aldrig hafva någon glädje mer i denna världen, dessa personer, för hvilkas skuld min lefnadslycka förspildes Nej — — aldrig skall mitt hat till dem förminskas — det skall lefva till mitt lifs sista stund — lefva blott af deras sorg och olycka»

Mera lik ett vilddjur än en människa, utstötte den i hög grad nervösa kvinnan, i det hon reste sig upp, dessa ord nästan rytande, och sedan sjönk hon uttröttad tillbaka samt föll liksom i slummer.

Det var som om döden gästade i huset: tjänarinnorna gingo på tå genom rummen, och skulle ett ord sägas därinne, så hviskades det fram så tyst, så tyst.

Hos Lagerbärgs.

Fru Lagerbärg hade redan visserligen åldrats. Det såg man på de gråa strån, som här och där stucko fram i hennes hår; men det oakadt bar hennes ansikte allt ännu en så frisk prägel, att den, som ville gissa hennes ålder, vanligen sade minst tio år för litet.

Där stod den ännu rätt behagliga frun uti sitt kök, undervisande sin dotter Hanna uti en visserligen enkel, men därför icke mindre svår kunskap, nämligen konsten att inlägga gurkor.

»Tänk att Axel ännu inte skrivit», yttrade Hanna, där hon stod invid modern och noga följde med de minsta enskildheterna af gurkinläggningen.

»Han har väl icke kommit sig riktigt i ordning ännu där borta. Det drar allt ut på tiden, innan en yngling af hans natur känner sig hemmastadd inom en främmande familj Men se där kommer Anna Hagen», afbröt hon sig vid en blick ut genom fönstret. »Hon tittar helt visst in till oss.»

»Jag skall gå och taga emot henne om hon kommer!» utbrast Hanna och sprang ut på trappan, där om en stund de båda väninnorna möttes med en hjärtlig kyss och Hanna bjöd sitt främmande stiga in.

»Jag kan hälsa eder från Axel», var det första Anna meddelade, sedan hon på det vänligaste väl-

komnats af fru Lagerbärg och slagit sig ned hos den lilla hjärtliga familjen.

»Tack, kära Hanna! — När har du fått den hälsningen?»

»Det kom i dag bref från Emil, som berättar, att Axel är gäst hos honom på Viksudd.»

»Men» — utbrast fru Lagerbärg oroligt — »han skulle ju resa till den plats som lärare han hade antagit och den tjänsten skulle ju begynna genast dagen efter hans afresa — huru har han då tid på Viksudd?»

»Emil vill väl», svarade Hanna med en lätt rodnad, »muntra upp honom litet uti bedröfvelsen, och kanske Axel fått lof att någon dag där vara tillsammans med sin kamrat!»

»Förlåt mig nu både Anna och Hanna», ytttrade fru Lagerbärg allvarsamt, »men jag tycker för min del att Emils sällskap icke är rätt passligt för vår Axel, som ju är en fattig gosse och icke har råd att roa sig, allraminst så öfverdådigt som jag hört det vara fallet med Emil. Han måste med flit arbeta på sin framtid och framför allt med största ordentlighet sköta de åligganden, han förbundit sig att fullgöra, då han antog konditionen i Nummis. Därför är jag denna gång icke nöjd med hans besök på Viksudd!»

Anna kände sig obehagligt berörd på sin fosterbroders vägnar och viste ej hvad hon skulle säga. Hon insåg altför väl, att fru Lagerbärg hade fullkomligt rätt, och i sitt hjärta ville hon Axel alt godt — ja, hon önskade honom det bästa öde i världen!

»Kanske tant Lagerbärg ville skrifva härom till Axel», yttrade hon slutligen och tillade sakta: »hälsa honom då äfven från oss!»

»Det var minsann ett godt råd, som jag ännu i dag skall följa», svarade fru Lagerbärg.

»Mamma skall dock ej», inföll Hanna, hvilken suttit helt blek och tyst, »skrifva något ondt om Emil i brevet — det kunde ju såra honom!»

»Var du lugn, min flicka, för att din moder vet huru hon skall ställa sina ord», svarade fru Lagerbärg icke utan missnöje, något som alltid väktes hos henne, då hon märkte tecken till böjelse för den unge Hagen hos sin dotter. Det var som om en aning hade sagt henne, att hennes dotter borde taga sig till vara för den lättsinnige unge mannen.

»Emellertid», fortsatte fru Lagerbärg, »var det någonting bra sorgligt, som hände min gosse; jag har verkligen sörjt så mycket däröfver, att jag till och med icke kunnat sofva — — — och det lika så mycket för själfva relegationen som för att Axel begynt dröja ute om nätterna. Han är så lättrogen och hjärtegod, att han kan ledas lättare än någon i frestelse. Jag börjar nästan ångra att vi hade honom att blifva student, ty studentlifvet hos oss synes ha så många skuggsidor, som man förr ej alls hade reda på».

»Nå, snälla tant skall ändå icke sörja så mycket», inföll Anna. »Motgången stärker den starke, och jag tror att Axel just hör till dessa personer». En fast tillförsikt talade härvid ur den unga flickans ögon.

»Ja, Gud gifve att så vore!» sade fru Lager-

bärg, i det hon och Hanna följde den bortgående Anna Hagen ut på trappan.

»Enlevering».

Det var redan långt lidet in på julmånaden. Höstterminen hade slutats och med glada luciefester hade skolornas salar stängts, medan jämte en massa skolelever universitetets studerande ungdom till större delen lämnat hufvudstaden för att tillbringa nordens förnämsta högtid, julen, i hemmet.

Men långt ifrån att det till följd häraf skulle vara folktomare än förut på gatorna, herskade där tvärt om nu en större liflighet i rörelsen, liksom äfven handeln i butikerna ökades, ju mera man nalkades den glada gåfvornas högtid. Snö hade ändtligen fallit så pass mycket, att slädarna under bjällrornas klang kunde svänga om hörnen.

Uti Georgsgatans vinkel var belägen en gård, som man från gatan knapt kunde märka, ty åt den samma hade egendomligt nog blifvit tillmätt jämt så mycket utrymme vid gatan, att man genom porten kunde komma in på den rätt rymliga gårds-tomten, på hvars midt ett oansenligt envånings hus höjde sig. För öfrigt var tomten med undantag af något uthus alldeles obebyggd.

Stiga vi uppför trappan till det lilla huset, där vi se att invånarne äro hemma, ty ljus synes bakom fönstrets nedfälda gardiner — den korta december-dagen var äfven redan liden — så stå vi först uti en mörk förstuga. För att hitta rätt på den vi söka, draga vi eld på en tändsticka och se då strax

till höger en dörr, på hvars öfre sida är klistrad en lapp med påskriften: Lovisa Siik, modesömmerska.

Med den rätt en författare har att sticka in sig öfver alt, göra äfven vi en tidig aftonvisit hos den allmänt bekanta mamsell Lova Siik, som bott här redan i många herrans år.

Det lilla yttre rummet tjänstgjorde åt mamsellen tillika som kök, och i kakelugnen puttrade som bäst hennes kaffepanna — det var nämligen ännu »kaffedags», ty klockan var så där vid pass 6 på e. m. Inom parentes må nämnas, att det nästan alltid var kaffedags för mamsell Siik; ännu klockan nio på kvällen kunde hon bjuda på sin älsklingsdryck. Emellertid, medan mamsellen ser till att hennes panna icke »båsar öfver», gå vi in i det inre af en på bordet stående lampa upplysta ganska nätt möblerade gemaket.

Här i soffan framför sybordet finna vi — Hanna Lagerbärg, bl. mstrand vacker som en just utspruken rosenknopp. I lampans sken tog hon sig så täck ut, där hon satt med hufvudet något böjdt öfver det fina »kanavaarbetet» hon höll i sin famn och på hvilket hon sydde med all flit — helt visst, det kunna vi ana, till julklapp åt någon kär person. Ja, hvad syddes där väl ej in för rosiga ungdomsdrömmar om kärlek och lycka med de mjuka garnen i så många vackra färger!

Men på bordet där framför se vi bland de brokiga ullgarns-dockorna någonting, som läsaren visst icke hade väntat sig finna på ett fruntimmerssybord, nämligen en mängd utslagna — spelkort. Ja, så var det värkligen: där lågo uppslagna både ruter

ess och spader nia och klöfverkung med flere representanter för kortleken.

Om en stund steg mamsell Siik in och satte sig på andra sidan om bordet midt emot Hanna.

»Se så», begynte hon, »nu skall jag fortsätta med att läsa i ditt ödes bok».

Och så tog hon upp den ena packen efter den andra af de i flere små afdelningar fördelade korten och tolkade därur af hjärtans lust framtidens dunkla gåta för den unga flickan.

»Här är för din älskling: han befinner sig på en mörk väg, men har dig så kärt i hågen; han är tydligen på resa, — — — Men — hvad! — det ser ut som om han snart skulle träffa dig — se här ären I båda — du ruter-dam och här är din kung».

Ofrivilligt rodnade den unga flickan. Hon befann sig också uti den ålder i lifvet, då flickan rodnar mycket lätt, isynnerhet om hon hör något, som rör hennes hjärta och dess angelägenheter.

»Hvad är det?» afbröt mamsell Siik själf sina djupsinniga utläggningar och lyssnade med hufvudet vänt mot fönstret. Hon liksom Hanna hade förnummit huru en klart klingande bjällra, hvars ljud någon minut redan hörts, plötsligt tystnade utanför gården.

»Minsann», tillade mamsell Siik med en uttrycksfull blick på Hanna, till hvars kinder blodet rusade med fart — »minsann har jag då icke spått åt dig riktigt sant i kväll!»

Det hördes nämligen steg på trappan och ljudet af någon, som därpå lätt stampade snön af sig iförstugan.

I största spänning stodo de båda kvinnorna lyssnande, sedan mamsell Siik hastigt »stadat undan» kortlapparne.

Och nu knackade det på dörren — ja, det var värligen på mamsellens dörr. »Sätt dig ned här Hanna, medan jag tager lampan och går ut och öppnar dörren och ser åt hvem i all världen det kan vara», menade mamsell Siik, i det hon hastade ut och lämnade unga Hanna med hennes oroligt bultande hjärta att sitta där inne i mörkret i den lilla soffan. Blodet sjöd i den unga flickans ådror, och det lilla hjärtat klappade så att hon knapt kunde lyssna till de ljud, som nu förnummos från det yttre rummet.

»Hvem är det?» frågade den alltid försiktiga mamsellen, där hon stod med lampan i hand innanför dörren, medan ett egendomligt listigt leende spelade på hennes tunna läppar.

»Det är jag», svarade en glad manlig röst utifrån, »släpp blott in, tant Sika, nog är det en vän!»

På ögonblicket uppläts dörren, och Emil Hagen, svept uti en fin respäls, trädde in.

»Så är det du, Emil!» utropade mamsell Siik samt tillade hviskande och med en betydelsefull blinkning:

»Hon är ännu här, fastän du kommer så sent».

»En halftimme — hvad betyder det», genmälte Emil lika sakta och skyndade att kasta af sig.

»Så snält af dig», fortfor mamsellen åter med högre röst, »att komma och hälsa på din gamla tant — du som dock så hjärtligt afskyr gamla pigor!»

»Och det blott för att jag så hjärtligt tycker om de unga — att mitt hjärta ej kan inrymma alla, hur stort det än anses vara, och om några skola öfver bord, så nog är det — — —»

»Gamla pigorna, ja», fortsatte mamsell Siik, gifvande den unge mannen, som hon snart fann vara något uppsluppen, en varnande vink.

»Men vet du Emil, att jag också har främmande här i afton», tillade mamsellen, i det hon lyste den ståtliga och vackre mannen in i sitt inre rum.

»Stig på bara», fortsatte hon och stälde lampan på bordet.

»Men nu måste jag se efter kaffe åt resenären», tillade mamsell Siik i nästa ögonblick och skyndade ut, lämnande de båda unga på »tu man hand».

Knapt hade dörren väl slutits efter den omtänksamma mamsellen, innan Emil Hagen skyndade fram till den djupt rodnande Hanna, som emellertid stigit upp för att hälsa på honom, och slöt henne, innan hon ens hann tänka på något motstånd, i sina armar med så lidelsefull häftighet, att han rakt af hotade att kväfva henne.

»Min egen älskade Hanna, min lilla ljuftva flicka», hviskade den unge mannen med den innerligaste känsla, och — ja hvarför skulle vi icke nämna det — trykte därunder kyss på kyss på hennes friska röda läppar.

För Hanna hade den första kärlekens rosiga morgon grytt, och hon hvarken kunde eller ville göra något motstånd. Hon visste knapt hvad som skedde i dessa ögonblick — blott det var henne så klart, endast det kände hon så tydligt där djupt inne i lilla hjärtats innersta vrå, att hon älskade

den man, som nu slöt henne i sina armar, att hon älskade honom med sin unga, friska känslas hela innerlighet. Och det hade hon redan länge gjort, liksom, må vi genast bekänna, det icke var den första kyssen hon gaf honom.

En sakta hostning från det yttre rummet återförde de älskande åter till sig själfva. De satte sig hastigt på hvar sin stol, i hvar sin knut, där de sutto helt fromt, då mamsell Siik inträdde med sin kaffepanna.

En hastig blick på de ungas varma och lyckliga anleten sade den erfarna damen mer än väl hvad som passerat. »Se så, nu skall Emil hafva sig en styrketår efter resan — jag förmodar nämligen, att du först senare i dag anländt till staden, eftersom du ännu på förmiddagen icke var hos din mor». Med dessa ord begynte värdinnan kaffeserveringen.

»Nej jag anlände just, kära tant. — Hästen hvilar ut nu, sedan vi med endast ett uppehåll åkt rakt från Viksudd», svarade Emil. Här tillåta vi oss en liten anmärkning. Emil var — såsom redan torde ha insetts — af en högst liflig och lättsinnig natur; därför vägde han icke noga de ord han fälde, lika litet som sanningen i dem bekymrade honom mycket. För att visa sin vackra käresta, huru ifrigt han hastat till staden — och blott för att råka henne — ljög han ett grand, och ej så litet till ändå, ty han hade på hvarje gästgifveri tagit sig litet till bästa, utom att han på det sista tillsammans med en hemåtresande kamrat, hvilken han här oförmodadt råkade, pokulerade en god stund, hvarpå han, för att återbringa jämnvikten uti sitt redan

upphetsade sinne, åkt långa omvägar, innan hästen fick stanna framför porten till den gård, där mammals Siik hade sin bostad.

Den unge mannen var emellertid åtminstone för tillfället alldeles förälskad i Hanna Lagerbärg, hvars oskuldsfulla tjusande skönhet länge dragit hans blickar till sig. Och han hade genom sitt synnerligen lediga och behagliga umgängessätt samt genom något tilldragande i sitt väsen, sin smärta, ståtliga gestalt, sitt regelbundna anlete och det sydländskt mörka vågiga håret redan som skolaris väckt uppmärksamhet hos det täcka könet, hvars gunstling han som student snart blef på balerna och i familjekretsarne. Sin böjelse för rummel och utsväfnings kunde han skickligt dölja, liksom hans starka kropp och kärnfriska hälsa gjorde, att de »vildaste vifter» nästan spårlöst drogo fram öfver hans vackra anletsdrag.

Ingen under därför att unga Hanna Lagerbärg, som ganska ofta såg Emil Hagen hos sin broder, kände sitt hjärta slå i snabbare takt, då den unge mannens djärfva blickar sänktes djupt ned i hennes vackra ögon. Och en småsak var det i själfva verket att helt och hållet vinna den unga oerfarna flickan, så tyckte åtminstone den af sina lätt vunna segrar bortskämda Emil. Huru fort skämma också fruntimren icke bort en vacker karl!

Sålunda hade småningom kärleken vuxit upp i Hannas hjärta och äfven i Emils. Den värkade som en hemlig dragningskraft på de unga tu, och det var väl äfven den, som nu dragit Emil Hagen från kalaserna på landet — där borta i Vichtis firade mammorna mycket för den behaglige och rike

mannen — bort till den lilla ensliga gården vid Georgsgatan och till mamsell Siiks lilla kammare. Här må ännu tilläggas, att det icke var första gången de unga tu råkades här, sedan en gång den goda mamsellen i allsköns välmening arrangerat det första mötet.

»Nå hvad nytt har du att berätta från landet, käre Emil?» fortsatte mamsellen, i det hon bjöd skorpor till kaffet.

»Mycket nog, men det som ligger mig mest på hjärtat att säga är, att vår förvaltare där, herr Grönmark, är den gemenaste människa på »Guds gröna jord».

»Så så — jag har tvärt om hört din mamma mycket berömma honom», anmärkte mamsell Siik.

»Ja, men hon känner då icke rätt den karlen; ty han hör — ja förlåt mig mina damer — rakt af fandan till».

»Nå hvad har han då gjort dig, Emil, efter du är så ond på honom?» frågade Hanna med en öm blick.

»Först och främst», svarade Emil och en hög grad af förtrytelse gaf sig luft i hans ord, »är han en fullkomlig tyrann på vår gård, där alla dansa efter hans pipa, och så vill han ingripa i mitt enskilda görande och låtande och kommer fram med alldeles obefogade anmärkningar emot mig!»

»Men kanske de ändå icke äro så alldeles obefogade!» — vågade Hanna invända. Detta vågstycke fick hon genast umgälla med åtminstone ett dusin kyssar, som med blixstens hast af den unge mannen tryktes på hennes läppar under de få se-

kunder den välvilliga mamsell Siik aflägsnat sig till det yttre rummet.

Då hon återkom var alt i sin förra ordning, men Hanna gjorde icke vidare någon invändning, medan Emil fortfarande utmålade förvaltaren Grönmark på det mest fasliga sätt och med en färdighet, som vitnade om en synnerligt flytande talgåfva hos den unge mannen.

Det hade härunder lidit fram på kvällen, och man måste tänka på hemfärd, hvarvid det föll sig helt naturligt, att Emil Hagen med sin ännu väntande häst erbjöd sig att åka hem unga Hanna, någonting som han gjorde med största nöje och hvilket anbud hon med icke mindre nöje antog, isynnerhet sedan den goda mamsell Siik försäkrat, att det på intet sätt var opassande och att för resten nu på kvällen ingen skulle se dem.

Hanna kände visst, att hennes mamma icke hade varit med om detta, men hennes små betänkligheter drefvos med ens på flykten af den store och starke Emil, som, sedan han hulpit kappan på sin sköna, raskt tog henne på sina armar och inom några ögonblick hade nedbäddat den dyrbara bördan bland fällarne i släden.

»Adjö tant Siik», ropade han åt den på trappan dröjande mamsellen, och så bar det af för de unga under bjällrorernas muntra klang bort i den tysta decemberkvällen.

* * *

Mamsell Siik hade redan en god stund vistats i drömmarnas land, då hon helt oförmodadt kallades därifrån till värkligheten i den mörka natten af

bultningar på förstugudörren. Hon skyndade till fönstret och såg i det matta nattljuset en kvinlig gestalt afteckna sig därute mot den hvita snön.

Ehuru hon icke rätt viste om det sena besöket gälde henne, skyndade hon, drifven af nyfikenhet, att kläda sig och öppna. Men hvem beskrifver hennes förvåning, då hon i den omhöljda gestalten igenkänner fru Lagerbärg, som hastigt steg in och med brådskande ord frågade:

»Hvar i Herrans namn dröjer min Hanna i kväll?»

Medan mamsellen ledsagade den upprörda frun in till sig, svarade hon, att det redan var många timmar sedan den unga flickan lämnade henne — i hvems sällskap det skedde, ansåg hon dock rådligast att tils vidare förtiga.

»Nå men hvart kan hon i Guds namn ha tagit vägen? Jag har väntat timme efter timme och har icke kunnat finna någon ro där hemma, utan måste nu slutligen, då ingen Hanna hördes af, ut att söka henne!»

»Det var för besynnerligt», menade mamsell Siik tankfullt. »Något ledsamt bör ju icke hafva kunnat hända henne här på våra fredliga gator».

* * *

Hela Viksudd låg försänkt i nattlig ro, medan lätta snöflingor föllo öfver gården, utbredande alltåtare det hvita täcket kring näjden.

Då störes nattens frid i den stilla bygden af bjällerklang, som hördes först på afstånd, men sedan hastigt närma sig Viksudd. Snart ilar där fram ur skogsbrynet på andra sidan viken ett ekipage,

draget af en springare, som ifrigt pådrifves af sin körsven. Öfver isen går färden med fart; nu åka de resande uppför strandslutningen och öfver ängen, där vintervägen leder upp till herrgården.

I släden sitter, efter hvad vi kunna finna, ett ungt par, och synes den unga damen ha slumrat in vid sin kavaljers sida.

Vid en häftig svängning af släden vaknar fruntimret och rätar sig hastigt upp.

Hon blickar först yrvaken ut i den mörka natten. Slutligen fäster hon sin blick på den unge mannen vid hennes sida.

»Ah, Emil — hvar är jag — äro vi ännu på resa — o Gud, huru mycket är klockan redan — hvar äro vi — hvar äro vi?»

»Lugna dig, älskade Hanna!» hviskade den unge mannen med en kyss, »nog äro vi på rätt stråt, och — ser du — vi hinna nog hem ännu — låt oss blott åka ännu helt litet!»

»Men Emil, huru skall detta slutas! Nu tyckas vi ju vara långt på landet, och det är visst flere timmar sedan vi lämnade staden — och aldrig kunna vi väl mera hinna dit tillbaka i natt! Hvarför skulle du också öfvertala mig till detta — du lofvade ju, att det blott blefve en liten månskenspromenad — helt litet utom tullen!»

»Älskade Hanna — då du vet, huru innerligt jag älskar dig, må du förlåta min tanklöshet — men jag kunde ej slitas från ditt sällskap, ja jag kunde icke göra det! Och när jag såg, att du slumrade in, så ville jag icke störa din ljuftva blund. Du såg så täck, så älsklig ut — där du hvilade mot

mitt bröst, att jag hade velat låta vår färd räcka fast till världens ände.»

»Men jag kan ej begripa, hur jag kunnat somna in på detta vis?»

»Jag tror, vet du, att jag somnade med — och det kan jag ej håller begripa! Men det var helt säkert af bara sällhet — du är ju min lilla fästmö, icke sant, älskade Hanna?»

»Ja — älskade Emil — du har mitt löfte, och det skall jag aldrig svika, men vi måste också hafva min kära moders samtycke.»

»Åh — med detta är det ingen fara — och då du nu reser med din fästman, så tycker jag, att din oro öfver att vi åkat litet längre än beramadt var är alldeles öfverflödig!»

»Men — vet du Emil, så säll jag än kände mig, då du bad mig blifva din, och hur lycklig jag ännu är vid tanken på att du vill tillsammans med mig vandra genom lifvet, så känns det dock en stor oro i mitt samvete öfver att mamma vet af alls intet och att vi nu äro så där borta på tu man hand.»

Medan Emil med sin värkligen värtaliga förmåga sökte skingra sin lilla Hannas samvetsskrupler, skola vi göra läsaren förtrogen med den nyheten, att Emil under slädfärden från mamsell Siiks gård friade till Hanna på fullt allvar, något som han ännu icke hade tänkt på. Men lusten att få äga denna retande yppigt sköna flicka hade fått en sådan makt öfver honom, att han i öfversvallet af sina känslor med brinnande ord tolkade sin kärlek för Hanna och bad om hennes hand — att han redan ägde

hennes hjärta — detta hade han länge haft den ljufva lyckan att erfara.

Och hon, hvars första kärlek den lidelsefulla sköna ynglingen var, hvad skulle hon väl kunna svara annat än ja — ett ljuft och innerligt ja. Och det var efter detta ögonblick som Hanna icke mera viste hvart det bar på deras färd. Hon kände blott sällheten vid sin älskades barm, hon tänkte blott på lyckan — framtidens leende lycka vid den älskades sida.

Och så gingo under kyssar och rosiga drömmar minuter och timmar hän och vägen led och — ja landluften måste väl hafva »sökt» henne — hon föll i en sakta slummer, en slummer som blommans i kvällen, då hon gifvit fjärln den sista kyssen. Men nu har den fagra blomman redan vaknat. Och nu stannar släden vid lilla trappan på Viksudd.

* * *

Kamrerskan Hagen satt ännu i sin morgondräkt vid toaletten, då jungfrun anmälte, att mamsell Siik väntade i förmaket och önskade tala med kamrerskan.

»Redan!» — utbrast denna och tillade vid sig själf: »Då måtte det alt vara någon riktigt amper skvallerhistoria hon har att berätta, efter hon icke gifvit sig tid att vänta till kaffedags».

»Säg att jag skall komma strax», sade hon åt kammarjungfrun.

Om några minuter finna vi äfven husets värdinna i förmaket, ty om mamsell Siik brann af otålighet att få berätta, så hade den rika frun icke mindre god lust att få höra »något nytt».

»Nå bästa Sika, hvad i all världen har du nu att berätta, när du knapt låter folk stiga upp, innan du hälsar på dem?»

»Jo — kan du tänka dig, kamrerska, att Hanna Lagerbärg, den hyggliga flickan, har rymt från sitt hem i går aftse?»

»Nå, det, må jag säga, var då en verklig nyhet», utropade kamrerskan, medan den mest spännande nyfikenhet afmålade sig i hennes anletsdrag. »Och huru i herrans namn har det gått till då?»

»Jo — hon har förmodligen rest bort tillsammans med en viss ung man».

»Hvad — skulle det — vara — Emil?» frågade kamrerskan, medan ett drag af missnöje flög öfver hennes anlete.

»För att säga sanningen — ljuga det vill jag ej för dig — så följde Emil henne i går aftons, och sedan dess har unga Hanna icke hörts af, och efter hvad din jungfru har berättat har ej heller Emil visat sig, åtminstone icke i sitt hem».

»Nå — de voro då hos dig i går kväll?»

»Jo — Emil hade som du vet bedt mig om att få råka Hanna där i går — ja, för resten fick du ju läsa brevet härom, som han sändt mig från Viksudd. Och så fingo de råkas, och så följde han hem henne med sitt ekipage, och på den vägen äro de nu — — —»

»Sådan fjäsk, sådan slarf han ändå är», utbrast kamrerskan, som emellertid tyktes taga saken jämförelsevis lugnt. »Men det måste du ändå medge, Sika, att nog har min gosse tur hos de sköna!» tillade hon icke utan en viss modersstolthet.

»Och du tror, att han är allvarligt förälskad?»

»Nå ja, så förälskad som man är vid 19 år — nog tror jag den kärleken går som den kommit — han är för vacker för att kunna vara beständig — den unge herrn».

»Ja, det tror jag med — och nog skola vi se till att det partiet stryker frökens Hannas näsa förbi. Puh — min Emil skulle taga en sådan där utfattig bleckslagarflicka! — Nej nog skall han alt ha sig en finare fru, det svarar jag för! Och nog skall hon få akta sig för att en annan gång åka bort till natten med en ungherre — — —»

»Jaa det var alt bra försiktigt af den unga flickan — människorna som äro så skvallersjuka! Hvad alt skall icke folket nu prata om det här!»

»Och du, Sika, är väl icke den, som pratar minst!» menade kamrerskan med ett fult skratt.

»Tyvärr råkade jag nämna om det för några bekanta, som jag träffade på vägen; men de lofvade att hålla det för sig — den unga flickans rykte kunde ju annars blifva svärtadt.»

»Ja, ja, — det skall hållas så hvitt som snö», fortsatte kamrerskan tillgjordt — »den söta, dygdiga, utmärkta Hanna Lagerbärgs rykte tål ingen fläck. Och likväl hurudant anseende månede den snöhvita oskulden hafva i morgon, sedan du Sika ännu hunnit träffa några flere bekanta. — — — Dock — flickans rykte, det kvittar mig lika — — — men min son och hans anseende få på intet vilkor nedsättas. Du har väl för alt i världen icke nämt för någon om att det är han som är hjälten i detta stycke?»

»Nej nog har jag varit så klok alltid — och för resten: icke lider karlarnes rykte så mycket

af en slik tilldragelse. Ja, jag går så långt, att jag försäkrar det finnes fruntimmer, i hvilkas ögon han härigenom skulle blifva än mera intressant än förut!»

»Jaså, du tror det, Sika,» genmälte kamrerskan förströdt. »Men å andra sidan fins det den där universitetets rektorn och Emils kamrater, som kanske icke skulle se genom fingrarna med gossen min. Jag kommer alt för väl i håg, huru just Axel Lagerbärg och några dylika slynglar, ännu medan de voro små skolpojkar, företogo sig att på egen hand upptukta min Emil, emedan han för skolföreståndaren erkänt, att de varit med om någon förseelse. Och jag vill min själ icke att något sådant åter komme i fråga! Hanna är ju Axel Lagerbärgs syster, och den pojken är i alla fall ej att leka med — — — åtminstone tillsvidare», tillade hon elakt.

»Nå — oroa dig ej för Emil — nog blir det någon råd för honom. Låt honom t. ex. resa bort på ett år — fast utomlands: han kunde ju resa för att studera vid ett utländskt universitet! Och så glömmes hela äfventyret under tiden!»

»Ja, du sade ett par ord, Sika», svarade kamrerskan och tillade helt skämtsamt, ty det var stundom hennes höga nöje att drifva gyckel med den fattiga mamsellen:

»Du är värkligen icke så dum, som du ser ut . . . I alla fall måste jag nu hafva reda på den viudböteln! Hvart kan herrskapet då hafva rest? Ah — låt mig se! Ja — helt säkert for han först till Wiksudd — han borde ju ha varit utan pengar! Men å andra sidan bär han stor respekt för min förvaltare, den präktige Grönmark, så att dröjs-

målet där blef väl icke stort. Och hvart kan han sedan hafva farit? . . . Nå, min Emil är en klok gosse.»

»Ja, det är som jag säger», passade mamsell Siik på att infalla, »nog reder han sig alltid. . . . Dessutom tror jag han talat om att han har en bekant tant också där borta i Viktis, och kanske hon är snäll och härbärgerar lilla Hanna så länge.»

»Nå det vore en skön sak», utbrast kamrerskan, som synbarligen betydligt lugnat sig.

En jungfru kom in med kaffebrickan, på hvilken äfven dagens tidning låg ännu helt »färsk.»

Mamsell Siik tog upp bladet och begynte ögna igenom dess spalter. Plötsligt utropade hon:

»Se så — hafva de icke hela historien redan här! Nå nog måste man säga, att de tidningsskrifvarne ha en alldeles för faslig nyhetskunger!»

»Hvad i all världen säger du Sika!» utbrast kamrerskan bestört, ty fruktan för hennes kära Emils rykte oroade henne åter.

»Läs för all del för mig hvad där står, bästa Sika!»

Och mamsellen läste:

»*Försvunnen.* Ett ungt bildadt fruntimmer har försvunnit från sitt hem här i staden utan att lämna någon upplysning om hvart hon tagit vägen. Polisen, hos hvilken den förtviflade modern anmält om saken, har vid anställd undersökning fått reda på att fruntimret på kvällen setts åka med en mansperson på gatorna i staden. Hvart det burit af är tillsvidare okänt.»

»Nå men huru kunde polisen få veta om den där åkningen», utbrast kamrerskan helt upprörd.

»Det kan ej hafva kommit från någon annan än dig, Sika.»

»Åtminstone vet jag huru de fått tag i saken: då fru Lagerbärg gick och sökte sin dotter längs gatorna, hade hon råkat en poliskonstapel och i sin förtviflan berättat för honom händelsen. Följden var att saken anmäldes på kammaren, och vid anställdt förhör af polismästaren, kom det fram att en konstapel råkat se det unga paret, när det reste ut från min port.»

»Det här blir trassligare än jag trodde — den Emil, den Emil! Hvarför kunde han ej gifva sig till tåls och låta mig sköta om hans lilla kärleksaffär! Emellertid måste jag tala med kommissarien . . . Söta Sika», tillade kamrerskan efter en stunds begrundande, »då du nu går hem, så vik in till min vän tenngjutaren och bed honom komma på stunden till mig.»

* * *

Det var några dagar efter förut omtalade händelser. I sitt vindrum på Grönkulla boställe i Nummis kapell satt Axel Lagerbärg som bäst ifrigt sysselsatt med att plugga vett i sina elever, tvänne gossar om 10 och 12 år, hvilka han skulle bereda till inträde i någon af hufvudstadens högre lärdoms-skolor.

Det var en föga treflig sysselsättning för den unge mannen, hälst de båda disciplarne icke framstodo såsom några »ljushufvud» och hvarje sträng-
het från den unge lärarens sida ganska onådigt upptogs af deras kära mamma, som var mycket »svag» för sina båda »gullgossar.» Emellertid fick

»magistern» lof att finna sig i sitt öde och med tålmod utöfva sitt kall.

Hon satt som bäst inbegripen i förhöret af en biblisk historie, då en af de unga disciplarne, hvilkas blickar så ofta de kunde få tillfälle därtill spanade genom fönstret ut på den från landsvägen till gården ledande alleen, plötsligt utropade:

»Där kommer Kalle med posten!»

Den lille utoparen viste nogsamt att dessa ord hade ett mäktigt inflytande på hans unge magister, som skyndade — så opedagogiskt det än var — att avsluta lektionen och hastade ned i familjens hvardagsrum, där snart dess olika medlemmar samlades till det på ett aflägset landställe som detta var så viktiga tillfället, då postväskan skulle öppnas och dess innehåll blifva bekant. Posten från hufvudstaden anlände nämligen till länsmansgården endast engång i veckan, och därifrån afhämtades den af de olika försändelsernas emottagare. Under hela veckan lefde man här, så tyckte åtminstone studenten Lagerbärg, som i en säck, hvilken öppnades blott den dag posten anlände och då man genom tidningarna fick blicka ut öfver hemlandet och den öfriga världen samt genom bref från anförwandter och vänner fick reda på huru det stod till i hemmet och kamraternes krets. Men när allt var genomläst, då var det som om säcken åter slutits till.

Med spänd väntan åsåg därför Axel Lagerbärg, huru kaptenskan, hans disciplars moder, ur läderväskan, hvarmed postförsändelserna hämtats, framtog det ena tidningspaketet efter det andra och äfven flere bref, hvilka i enlighet med utanskrifterna läm-

nades än åt den ena, än åt den andra af de i väntan samlade medlemmarna af familjen, till hvilken äfven informatorn för tillfället räknades.

»Och här har också magistern någonting åt sig», sade kaptenskan, i det hon rakte åt Axel Lagerbärg ett bref, på hvars kuvert han igenkände sin kära moders handstil. Han skyndade också genast upp på sitt vindsrum för att där ostördt få inhämta hvad brefvet innehöll.

Men det glada uttryck, hvarmed vår unge vän begynte läsningen, försvann småningom från hans anlete, som till slut alldeles fördystrades, medan en hög rodnad steg upp på hans kinder.

Han kastade brefvet ifrån sig, sprang upp och begynte med häftiga steg vandra af och an på golvet, därunder frammumlande afbrutna meningar.

»Hvad — Hanna, min egen syster — min goda snälla Hanna skulle rymma bort från sitt hem och vår kära mamma — — nej, det är omöjligt Och dock — där står det ju helt tydligt i brefvet! Huru kan det vara möjligt . . . ! . . . Ah tänk om den odågan Emil skulle narrat henne — — ! — Det vore afskyvärdt — — — Nog har jag sett, att han slagit för henne — och förledande bra ser han ut — dock kan aldrig min präktiga Hanna hafva låtit en sådan viftare förleda sig till något öfveriladt steg — — — I alla fall: jag måste på ögonblicket hem, och på vägen viker jag in på Viksudd.»

Snabb som Axel Lagerbärg var i handling, befann han sig också en timme härpå i kaptensens slåde på väg till närmaste gästgifveri. Hans hyggliga värdsfolk, som visserligen öfverraskades af hans

anmälan om den plötsliga afresan, stälde, då de fingo höra att det gälde en viktig familjeangelägenhet, med nöje både häst och släde till den omtykte informatorns förfogande. Och så bar det af för honom med en sjungande fart. Öfver det obehagliga intryck, som den erhållna underrättelsen om hans systems försvinnande gjort på studentens sinne, log emellertid ett ljuft hopp — hoppet att han skulle få råka sin hjärtans kär där borta i hufvudstaden.

På Viksudd satt förvaltaren Grönmark ensam vid det visserligen icke med många, men dock goda och kraftiga rätter försedda middagsbordet och smorde sitt krås, ty det hälsosamma lifvet på landet gaf frisk aptit. Hans bordskamrat, Emil Hagen, saknades nu af den anledningen, att herrarne senast kommit i en skarp ordväxling, hvilken, såsom ofta förut, slutats därmed, att unge herr Emil åkat ut, hvart viste man ej, men man förmodade att det burit af till gästgifveriet, där han i sådana fall vanligen plägade skölja bort förargelsen i några viftbröders sällskap.

Herr Grönmark höll just på att sluta sitt middagsmål med en klunk ur kannan med hembrygdt öl, då bjällerklang hördes där ute på mangårdssidan och snart därpå en häst förnams stanna vid paradtrappan.

»Åh för tusan», utropade herr Grönmark för sig själf, »skulle den gunstige herrn redan vara tillbaka! Tänk om den läxan jag gifvit honom ändå en gång tagit skruf!»

Emellertid hade förvaltaren ännu icke hunnit stiga upp från bordet, innan hans förhoppning redan visade sig ogrundad, ty den resande, som under

tiden af en jungfru insläpts i tamburen, trädde nu in i matsalen.

»Ah är det du Axel Lagerbärg! Välkommen, välkommen! Jag trodde, att det var din vän, den odågan Emil, som kom!» utbrast herr Grönmark, i det han stod upp från bordet och hjärtligt skakade hand med den resande studenten.

»Ja som bror ser», svarade Axel, hvilken icke fått lof att kalla den redan fyratioårige förvaltaren farbror, ehuru han af skilnaden i ålder därtill varit fullt berättigad. Herr Grönmark hörde nämligen till den sortens »gamla ungarlar», som i själfva verket till lynne och sinnelag voro vida yngre än mången »ung man» och därför jämväl icke voro lifvade för den om ålderdom påminnande farbrors-titeln.

»Det var då rätt hyggligt af dig att komma och hälsa på hos oss i vinterhvilan här på Viksudd», fortsatte den mot Axel alltid vänlige mannen. Hr Grönmark hade nämligen från första stunden han såg Axel Lagerbärg — och det var redan då denne var skolgosse — fattat tycke för honom och sedan fortfarande vid hvarje tillfälle visat honom prof på denna sin bevågenhet.

»Men du ser icke glad ut i dag, min käre vän! Är du händelsevis i penningeknipa?»

»Nej — bror Grönmark icke denna gång; och tack som frågar!»

Axel Lagerbärg förstod ganska väl förvaltarens vänlighet att sålunda vilja hjälpa honom på den vid »vippningsförsök» ofta så höga och svårbestiglga »trafven».

»Jag skulle nödvändigt ha behöft träffa Emil», fortsatte Axel, »men efter hvad jag hör lär han icke vara hemma».

»Ja — den är då en odåga af första ordningen», genmälte herr Grönmark. »Synd är det emellertid med honom; ty han är i grund och botten — skulle jag tro — dock icke så dålig, fastän en för honom altför svag och obildad mor, aldrig tyglade lustar samt penningarne, som han har mer än han någonsin behöfver, snart skola göra slut äfven på det goda, som finnes där Oss emellan sagdt — jag säger det dig som hans vän och kamrat och emedan jag vet, att du ej låter det gå vidare — så kom den pojkglopen hit utåkande en natt för några dagar sedan med ett fruntimmer i sin släde, och henne skulle han praktisera in här på Viksudd. Jag råkade lyckligtvis vakna redan innan släden stannade där invid lilla trappan och var därför färdig att taga emot herrskapet med varma servietter. Medan fruntimret ännu satt i släden, steg Emil försiktigt in den vägen, som leder till hans rum. Då trädde jag honom plötsligt till mötes och sade åt gunstig herrn: nej pass — nu har det gått långt nog, inga dumheter här i ert eget hem! Res den väg ni har kommit mitt herrskap!»

»Han blef naturligtvis arg och skrek något om tjurskallar samt slog dörren igen, så att det dånade i huset, och så bar det åter af för herrskapet, men inte reste de till staden genast åtminstone!»

Axel Lagerbärg hade med största spänning afhört denna berättelse och utbrast nu:

»Herre Gud, det var visst min syster, som var med honom!»

Visserligen hade det icke varit Axels mening att för herr Grönmark yppa den ledsamma händelsen, men hans ofrivilliga blottande af hemligheten gjorde nu detta till en nödvändighet.

»Hvad», utbrast i sin tur förvaltaren, »detta skulle hafva varit din syster — och jag som nästan glömt bort, att du alls hade någon sådan! Nu kommer jag dock i håg, att den gynnaren Emil nämt om att du hade en tusan till vacker syster, ett riktigt litet plommon, som han utlät sig. Men huru skulle han hafva djärfts föra henne ensam med sig ut på landet —! Och det skedde utan din moders vetskap?»

»Ja jag begriper själf icke det minsta, men så var händelsen i alla fall!»

Axel Lagerbärg berättade därpå hvad han om saken inhämtat ur sin moders bref, och han kände sig till sist nöjd med att han gifvit förvaltaren detta förtroende. Det föreföll honom nämligen som om en del af obehagets börda, hvilken hittills tryckt hans sinne, hade aflyftats genom detta förtroende. Och för öfrigt viste han, att det var åt en trofast vän han meddelade den tråkiga tilldragelsen.

»Det torde altså hafva varit din syster», återtog förvaltaren. »Men nu måste vi också hafva reda på henne och det på ögonblicket! En hederlig flickas rykte löper stor fara i vår Emils sällskap — så pass vackert har han redan stält för sig här i socknen».

Herr Grönmark gaf därpå befallning om att det genast skulle spännas för hans släde.

»Så resa vi», fortsatte han och klappade Axel Lagerbärg på skuldran, »först till närmaste gästgif-

veri. Där taga vi reda på Emils senaste skjutsbonde, och så söka vi upp honom, om vi äfven skulle få åka fast till Peräseinäjoki, och så underätta vi oss om hvart han körde den vindböjteln då om natten — och slutligen taga vi väl reda på flickan ändå. Och brås hon på dig, Axel, så behöfva vi ej frukta för att hennes anseende kommit att lida något åtminstone i våra ögon».

»Tack, tack, min gode vän och broder», utbrast Axel och trykte hjärtligt förvaltarens hand. Så stor vänskap hos denne hade han ej ens kunnat drömma om. Och helt glad kände Axel sig nu öfver att snart kunna på något vis bistå sin syster.

Bland lifvets fröjder torde knappast någon höja sig öfver den man känner, då i nödens stund en trofast hand räckes en till bistånd. Och djupt präglade därför tacksamheten mot den vänlige förvaltaren sig in i Axel Lagerbärgs hjärta.

»Dig skall jag aldrig glömma!» stod det äfven outplånligt inristadt uti Axels håg, då de båda om en stund »kuskade af» mot gästgifveriet.

* * *

Det var i skymningen några dagar efter Axels besök på Viksudd.

Fru Lagerbärg, som suttit flitigt och sytt till mörkrets inbrott, rätade nu upp den hopsjunkna gestalten och sköt arbetet ifrån sig fram på det lilla sybordet. En djup suck arbetade sig fram ur hennes bröst, och i sorgsna tankar blickade hon ut genom det låga fönstret på gatan, där skaror af hemåtvandrande arbetare just drogo förbi.

»Hårda öde», hviskade hon, »nog har du pröfvat mig svårt — men detta var dock det värsta! O, Hanna, min älskade Hanna — hvar är du nu?»

Hennes sorgsna tankar afbrötos med det samma. Det hördes att någon trädde in i förstugan. Snart öppnades dörren, och till fru Lagerbärgs stora glädje stiger hennes son Axel in med ett glädt: »god afton mamma, hälsningar från landet och från Hanna!»

»Gud i himmelen — har du råkat henne! Välkommen, välkommen kära Axel! Gud vare lof för den hälsningen!»

Axel skyndade att pålsa af sig, och han hade knapt hunnit sätta sig ned hos sin moder, innan hon oroligt utbrast:

»Kära Axel, berätta för Guds skull huru det är med min flicka — af oro har jag rakt velat förgås!»

»Det kan jag då först glädja mamma med, att hon är räddad från den fara, som hotat henne, och nu skall väl alt blifva bra igen, bara tiden hinner kasta glömska öfver det som passerat».

»Men hvar i herrans namn är hon då?»

»På Viksudd!»

»Ja det var just hvad jag misstänkte — därifrån måste hon bort och därtill så långt som möjligt från Emil Hagen!»

»Hör mig nu lugnt, kära mamma, och säg sedan om det ej är bäst som det är!»

Och Axel fortsatte att berätta:

»Såsom mamma kanske anade, sökte Emil narra henne ut till Viksudd — i hvilken afsikt han det gjort vill jag ej nu afgöra. För min del tror jag han var »pirum» och icke viste så noga hvad han företog sig. Nåväl — förvaltaren, som ej hade nå

gon aning om hvem han hade med sig där i mörka natten, — sade honom några skarpa ord, hvilket gjorde, att Emil i vrede for därifrån och tog in hos en bekant uti en grannby, där han härbärgerade Hanna hos ett hyggligt allmogefolk och där förvaltaren, den hedersmannen Grönmark, och jag sedermera ganska riktigt funno henne sjuk af sorg och smärta. Emil hade visst följande dag åter infunnit sig där, men varit berusad och burit sig så dumt åt, att värdinnan varit tvungen att visa honom på dörren. Alt detta jämte en på den oförmodade resan möjligen henne ådragen förkylning hade emellertid gjort, att vi som sagdt funno henne sängliggande. Genast sände förvaltaren till Viksudd efter en bekväm kursläde, och så lyfte vi Hanna väl inbäddad ned i den. Och nu är hon välbehållen på Viksudd, där jag stannade par dygn hos henne, och befinner sig redan betydligt bättre.

Herr Grönmark har sändt efter läkare, och hon vårdas nu på det bästa bland andra af den präktiga och erfarna hushållerskan på Viksudd. Emellertid har jag rådt henne att stanna därute ännu en tid, efter det hon blifvit frisk, något som både förvaltaren och äfven kamrerskan Hagen, för hvilken jag redan omtalat alt, är mycket med om. — Tyvärr har jag ej fått tag uti den gynnaren Emil — han har räddat sig undan både förvaltarens och min upptuktelse, kan mamma tänka sig — genom en resa till utlandet. I går morse hade han begifvit sig af och skall dröja borta åtminstone ett år».

»Nå, Gud ske lof för det att han nu engång rest, så kan jag åter vara lugn för min kära Hanna. Ty det vi kunna ju ej bestrida att hon var

rent af förälskad i den där pojken, af hvilken det dock aldrig — sådan är min tro — skulle blifva någon karl med tiden.»

»För Hanna kan mamma numera vara lugn — just tack vare den senaste händelsen», genmälte Axel, »ty den har ändtligen öppnat hennes ögon för hurudan karaktär Emil i själfva verket har. Hon beklagade sig så innerligt djupt för mig, att hon af obetänksamhet låtit den tilltänkta lilla åkturen sträcka sig så långt ut på landet, att det ej mer var värdt att vända om på den natten, så att nog såg man hur bittert hon ångrade sig att hafva varit i Emils sällskap.»

»Men, kära Axel», anmärkte fru Lagerbärg, »huru är det möjligt för stora flickan som Hanna att fara på detta vis och somna bort i en släde vid en ung herres sida, låt också vara, att han var en barndomsbekant som Emil?»

»Ej håller begriper jag den saken — och märkvärdigt nog förstår ej håller Hanna huru det gått till, då jag just sade det samma åt henne; — men det må nu gärna förblifva outredt! Dock måste vi nu afgöra huru det skall ställas med henne för den närmaste framtiden. Tycker mamma ej att det är bäst, att hon stannar där borta på Viksudd åtminstone tils hon blifvit fullkomligt frisk?»

»För det närvarande fins väl ingen annan råd, men nog måste hon sedan komma in för att återtaga sin tjänst uppe på kansliet; den skötes nu — kan du tänka dig så vänligt — af Anna Hagen, som själfmant erbjöd sig därtill och som så gärna gör det, ehuru hennes fina mamma ansett det

vara mycket opassande för en flicka i hennes lefnadsvilkor.»

»Det var minsann raskt och vackert gjort af Anna — hon ville väl försona litet af det hennes fosterbroder brutit. Ja — mamma det fins ingen präktigare flicka i hela världen än Anna Hagen!»

»Men i alla fall», fortsatte Axel, »vore det bäst, att Hanna stannade ännu en längre tid borta på landet; ty för det första går det nu allehanda historier, den ena vidunderligare än den andra, om henne i staden, så att hon skulle blifva föremål för en ingalunda treflig uppmärksamhet hvart hon än kom och icke minst i »värket», där hon hade sin tjänst. Och för det andra tror jag, att hon själf just därför gärna stannade fjärran från Helsingfors, så ledamt det än är för henne att lefva skild från dig, goda mamma, och slutligen kan det ju vara rätt godt för en stadsfröken som hon att komma in i skötandet af ett stort hushåll på landet — där af har hon ej annat än nytta, var säker därpå!»

»Kanske det då är bäst på det viset — du talar verkligen mera förståndigt än jag tilltrorde dig att göra, min gosse», svarade fru Lagerbärg, »och har jag er båda ej personligen hemma hos mig, så har jag er dock i mina tankar och mina böner, och så skrifer I ju då och då några rader till eder mamma.»

På sluttande plan.

Ett par år efter de händelser vi senast skildrat — det var en solig kväll i augusti — tillkännagifver en väldig ånghvissla, att en ångare håller på

att göra sitt intåg i hamnen vid Finlands hufvudstad. Och ganska riktigt syntes äfven för den på kajen redan samlade skaran af nyfikne ett väldigt ångskepp snart sticka fram bakom Blekholmsudden och styra kosan in i hamn.

»Det är en engelsman», sade en på stranden stående schåare till sina liksom han på förtjänst väntande kamrater, hvilka alla hörde till det hedervärda sällskap, hvars medlemmar i Helsingfors går under namn af hamnbusar, ruskiga figurer, icke sällan de första representanter af Finlands hufvudstad den till Helsingfors hamn anländande resandes blickar falla på.

»Jo nog ä han så», genmälte en annan, »å han ska väl opp ti varfve, kan jag tro».

»Ja men si dit går han å», fortsatte en tredje, under det att alla väntande begynte längs kajen vandra bort mot bron under de ruckliga magasinerna vid Brunnsbusvägen, där snart den väldiga Hullångaren låg förtöjd, frustande efter den långa och mödosamma färden.

Landgångar lades ut, och tullvaktmästaren gick ombord.

Bland de få passagerare, hvilka stego i land, var jämväl en person, som genast tilldrog sig åtminstone busarnes uppmärksamhet, dels emedan han befann sig uti en dräkt icke olik deras och dels emedan han åtföljdes af tvänne matrosar från ångbåten, hvilka liksom ett slags vakt tyktes följa med den ankomne resanden. För öfrigt — det måste man medgifva — var främlingen en hög ståtlig gestalt, och de solbrända, något aftärda anletsdragen måste kallas välbildade, ja vackra.

»Besitta mej», sade en äldring bland busarne, då främlingen gick förbi, »sku' ja' ej veta att han för sina modiga trettio år sen ä' dö och begrafven, så sku' ja' kun' svär' på att den där karlen ä' senatsvaktmästar Lindkvist lifslevvande!»

»Håkon Lindqvist?» frågade en annan i hopen.

»Näh, han vet ja, som blei toki' å drunkna i Dårhusviken — den mest komodiga kar ja ha känt i min dar . . .»

Här afbröts talaren af den resande, hvilken redan gått ett stycke framåt på bron, men nu vände om med sitt sällskap och på ren svenska tilltalade busarne:

»Har någon af er reda på kamrerskan Hagens gård?»

»Åhjo men», var där genast en, som svarade, »ja' va' just i går å högg ved åt ett hushåll där i gården — vid Elisabetsgatan.»

»Rätt så. Vill ni föra dit det här brefvet och fråga efter kamrerskan samt om hon är hemma lämna henne det samma? Ni skall få väl betalt för besväret. — Fins här någon krog i närheten?» sporde främlingen vidare, sedan han lämnat brefvet åt busen.

»Åhjo men», svarade denne, »här icke långt ifrån hafva vi en källare, som vi kalla vårt hotell — vill han ja ska' vis vägen!»

»Nå låt oss gå dit då; där inväntar jag er med svaret.»

»Hvem i hundra elfva miljoner kan den där vara?» utropade den äldrige busen, medan främlingen och hans sällskap vandrade bort. »Det är be-

stämmt någon bättre person, fast han nu är, ta—
mej—tusan, — icke bättre klädd just än jag!»

Emellertid skola vi följa främlingen till den krog
i Brennerska gården, där han nu tog in med sin
sjömannakonvoj. De tre männen slog sig ned vid
ett bord, och vår främling bestälde fram en flaska
öl, under hvars förtäring samtalet fördes på engelska.

Om vid pass en kvart timme inträdde det bort-
sända budet, och i hans hand kände man genast
igen samma bref, som han burit bort. Då främ-
lingen märkte detta, utbrast han:

»Nå fördöme mig, kommer han icke med brevet
till baka!»

»Ja det var väl bäst, eftersom det fans ingen
som to emote't. — — — Hon, till hvilken brevet
är adresserat, har icke varit här i sta'n på hela
sommars'n.»

»Nå hvar manne hon uppehålla sig för närva-
rande?»

»Ja tykt den där kärigen, som ja språka me,
sa att hon sku va rester på lande.»

»Ja så, hon är visst på Viksudd», sade främ-
lingen vid sig själf. »Men sannerligen jag på detta
vis slipper ur min knipa! Till hvem skall jag nu
vända mig?»

Han eftersinnade en stund, medan såväl matro-
serne som busen vid dörren oafvändt betraktade ho-
nom. Slutligen upplyfte främlingen hastigt hufvudet,
som om han hade fått en »ljus idé».

»Känner mamsell», frågade han, i det han vände
sig till flickan, som serverade gästerne, »någon fru
Lagerbärg här i staden?»

»Åhjo», svarade hon genast, »den frun bor i samma gård som min moster».

»Har hon manne sin son hemma för närvarande?»

»Nej, han arbetar ute i staden».

»Hvad — arbetar han ute i staden! Han var ju student!»

»Ja nog var han det, men allt sen som hans syster for bort med den där unge herr Hagen, så har han lämnat både läsning och annat, och först lär han hafva rumlat mycket om, och nu är han gesäll hos bleckslagar Bärghman vid Ludvigsgatan.»

»Värkligen!» utropade främlingen med en förvåning, som väckte sjömannens uppmärksamhet. De yttrade därför några ord till honom, som ånyo vände sig till den på betalning för sitt besvär väntande busen.

»Hittar han till bleckslagar Bärghman på Ludvigsgatan?»

»Jo vasserra!»

»Gå då dit på eviga fläcken och bed att gesällen Axel Lagerbärg nödvändigt kommer hit till detta ställe. Säg att det är en bekant från Amerika, som vill träffa honom.»

* * *

Det var några dagar efter jul. Den stora högtiden hade firats jämväl i den Lagerbärgska familjen, gladare än åtminstone den hårdt bepröfvade familjemodern ännu för några veckor till baka vågat hoppas. Hon hade nämligen den stora glädjen att fira julen tillsammans med sina båda älskade barn i det lilla hemmet där borta vid Andreaegatan. Hanna hade lyckligt genomgått sin svåra nervsjukdom och

blifvit frisk, och om hon också icke mer var så yppigt blomstrande som förr, så klädde detta allvar och en viss sorgbundenhet, som voro bredda öfver hela hennes väsen, henne utmärkt väl. Det var detta vemod i ungdomens vår, denna sorg i rosenrödt, som stundom tjusar mer än den mest ystra glädtighet och som skalderne så vackert besjunga. Axel hade fått ledigt till julens firande från sin kondition, och så lycklig kände han sig, då han på den glada kvällen mottog genom ett bud som gifva en synnerligen fint utarbetad skriftygsmatta — han viste så väl hvarifrån dem kom. Och i sin glädje kyste han den vackra mattans smakfulla pärlstickning. För Hanna var nu julen icke så glad — men äfven hon glädde sig i sitt goda hjärta dock åt broderns glädje. Hon hade visst hyst ett litet hopp om åtminstone ett bref från honom, som hon en gång älskat med sitt unga hjärtas hela hängifvenhet. Men intet kom, och hon fick lof att, så godt hon kunde, trösta sig däröfver.

Det var som sagdt några dagar efter den glada högtiden. Axel Lagerbärg hade just inträdt i kamrerskan Hagens hvardagsrum, han gjorde nämligen under sin vistelse i hufvudstaden nästan dagligen besök hos familjen, därvid han mottogs af kamrerskan med en vänlighet, som för alla andra än den förälskade studenten såg ganska misstänkligt ut. Under det hon talade de mest välvilliga ord, spelade nämligen ofta ett hånfullt löje omkring hennes mun. Och någon gång undföll henne äfven någon elak anspelning på fattiga »bokmalar» och dåliga föräldrar, som Axel aldrig kunde ens ana att hade afseende på honom; men att de afsågo just honom, det insågo

både Anna och mamsell Siik, med hvilken sistnämnda Axel alt som oftast sammanträffade under dessa besök.

»God afton Axel», sade kamrerskan. »Var så god och tag plats! Hvad hörs det för nytt i staden?»

»På hela dagen har jag knapt varit utom dörren — jag har hållit på med ett arbete, som jag oförmodadt fått under julen. Men jag tänkte just fråga, om inte tant Hagen haft någon underrättelse från Emil?»

»Åhjo — vi hade just i dag ett kort bref från honom. Han reser nu från Paris till London och säger sig hafva mycken nytta af sin resa, fastän den blir honom så fasligt dyr. Men det lär också vara alt annat än billigt att lefva på främmande botten.»

»Jo jo nog kostar det alltid, men det gör väl honom föga: han har ju en så gifmild mamma och en som också har något att gifva.»

»Ja — nog har jag fått visa prof på den konsten alltid — — — men hvar håller Anna till i afton?»

Kamrerskan vände sig nu inåt förmaket och ropade:

»Anna är du där; Axel Lagerbärg vill helt visst säga dig god afton!»

»Jaa mamma; jag skall komma strax, blott jag fått en half tum till af mina spetsar färdig.»

»Det är riktigt en arbetsmyra den där flickan — hon är flitig från morgon till kväll.»

Kamrerskan gick därpå ut till köket för att anordna om téet.

Det kändes så sällsamt i Axels bröst, där han blef sittande ensam i det af en bordslampa upplysta rummet. Det var liksom om han med ens blifvit främmande här, där han ännu i förgår betraktades, så hade han tyckt, som barn i huset. Hvad gick det åt Anna? Aldrig hade hon ännu dröjt på detta vis med att hälsa honom, som vanligen redan i tamburen fick lyckan att råka och — kyssa henne. Hon såde sig nämligen genast på ringningen veta af när han kom. Och nu hade han fått vänta på hennes hälsning redan tjugu minuter. Det var för besynnerligt!

Och allt ännu dröjde det, innan hon kom. Axel »satt som på nålar». Slutligen steg han upp och gick med dröjande steg emot kamrerskans kabinett. Nu stod han på tröskeln.

Där satt Anna vid sybordet under fönstret, och lampans sken föll förmildradt genom en grön kupa ned på hennes öfver virknålen böjda hufvud och de snabt arbetande fingrarna.

»God afton, Anna!» sade Axel något modstulet.

»God afton», svarade hon utan att se upp.

»Men hvad i all världen har hänt kära Anna? Är du ledsen? Har något obehagligt inträffat?»

»Det kan just göra dig det samma hvad som hänt mig!»

»Ja så», återtog Axel och gick fram till stolen på bordets andra sida, »ja så det skulle göra mig det samma hvad som hänt dig, dig som är mig kärast i hela världen!»

»Du får ej längre tala på detta vis till mig — det passar sig inte!»

»Passar inte — icke tala på detta vis! Hvad i himlens namn menar du! Anna, jag besvär dig: säg hvad menar du med allt detta!»

»Jag menar helt enkelt, att det nu är slut oss emellan, det måste vara slut allt, allt, som bundit oss vid hvarandra!»

Vid dessa ord böjde den unga flickan sig ännu djupare ned, och en tår glittrade en sekund på den blanka virknålen.

Det kändes i Axel Lagerbärgs hjärta som ett knifstyg, då han hörde dessa ord från sin älskades mun, som hittills så mången gång intalat honom mod och hopp under motgångarne i lifvet.

Han sprang upp för att fatta uti Annas hand och läsa i hennes bortvända ögon.

Men den unga flickan reste sig hastigt och gick bort utan att gifva honom en blick.

»Men Anna, hör mig då! Stanna och låt oss tala lugnt vid hvarandra!»

»Nej — jag vill aldrig i världen mera tala vid dig — aldrig, aldrig »

Och så gick hon ut och stängde dörren efter sig.

Där stod den unge mannen nu, plötsligt störtad från det glada framtidshoppets soliga höjder ned i den mörka kalla klyftan, där förtviflans andar ropa på rof.

Det nästan svindlade för hans ögon, och han stapplade bort utan att veta huru eller hvart det bar.

Han vandrade fram med en fart, som om det gält lifvet. En kall nordavvind susade öfver staden, men ändå sjöd blodet så hett i ynglingens ådror och en feberrodnad brann på hans kinder. Han kom slutligen ned till stranden af Sandviks-

hamnen och gick ut på isen, och utan att han märkt det stod han snart långt ute på det hvita fältet, där vinterstormen hven kring de ödsliga skären.

En mörk tanke vaknade plötsligt i den enslige vandrarens själ, när han blickade bort mot den svarta synkretsen där ofvan det hvita isfältet.

»Jag skall aldrig mer vända åter — aldrig, aldrig!»

Och så gick han trotsigt på alt längre ut åt hafvet. Men äfven det vildaste känsloutbrott lugnar sig i människobrustet, äfven den hetaste feberglöd kan finna svalka. Ju längre det led på den ensliges vandring, desto mer begynte upphetsningen vika från hans sinne, förjagad af den kyliga nordanstormen, som slutligen till och med förmådde honom att göra halt.

Han kastade en blick till baka mot den i kvälens skuggor höljda staden, från hvilken ljusen syntes i fjärran som små glimmande punkter. Han tänkte på de varma tjällen därinne, och plötsligt såg han för sin blick det lilla rummet vid den aflägsna gatan, rummet med de hvita gardinerna och brokiga hemväfda mattor på golfvet. Han såg sin moder sitta där vid sömnaden, väntande på sin son, sitt lefnadsstöd. Och så såg han än mer långt i det förgångnas fjärran, huru hans moder satt vakande natten igenom vid sin lille älsklings sjukbädd, huru hennes kärlek följt honom alt från vaggans tidiga morgonstund i lifvet ända till studentens glada dagar. Och nu skulle han lämna henne så ensam i världen, just nu när hon hade mest behof af hans stöd och då han värkligen kunnat vara en bjälp åt henne. Lifvet hade nyss för honom haft intet värde,

och han hade haft lust att kasta det bort där långt ut i ödsligheten. Men nu kände han plötsligen, att där fans ännu ett band, ett starkt och mäktigt, som höll honom kvar på fädernestranden.

Länge hade den unge mannen stått så försjunken i tankar och drömmar. Slutligen tog han ett steg till baka mot staden.

»Det vore i sanning uselt att så här sluta ett lif, som man invigt till att nå ett helt annat mål», sade han vid sig själf, i det han långsamt begynte vända åter mot hemstranden.

»Och så enfaldigt» fortsatte han, för hvilken det med ens blef klart att han hållit på att begå en oförlätlig dårskap, »att icke först skaffa sig en nöjaktig förklaring — alt kunde ju bero på ett misstag Nej — skota seglen bättre till och gå upp i vind, min gosse!»

Och snart kände sig Axel Lagerbärg åter jämförelsevis lugn.

Sent på kvällen kom han hem till sin moder, där hon ännu satt uppe, väntande på honom.

»Du har dröjt länge borta, min gosse», sade modern vid hans inträde».

»Ja — jag har varit ute i blåsten», genmälte Axel med ett dystert löje.

»Hvad — jag tror det händt dig något i kväll?» frågade fru Lagerbärg, hvars modersöga snart på hans uttrycksfulla ansikte märkte spären af den hos Axel försiggångna själsstriden.

»Ja — nog är det sant, att jag i kväll haft en svår dust med de onda makter, hvilka ibland synas vilja hafva mig till lekboll.»

»Nå — berätta mig nu snält hvad som händt dig!» bad hans moder så vänligt, att Axel, hvilken annars icke gärna inveg ens sin moder i hjärtehemligheter, nu helt öppet berättade alt hvad som för honom denna kväll passerat.

»Motgångar hafva vi alla här i lifvet, kära du», genmälte modern, »men de äro till blott för att stärka våra krafter, och olyckorna sändas oss af himlen blott för att rena våra själar. Tänk alltid, min gosse, att hvad som händer är det bästa och förlora aldrig modet . . . Kanske ännu alt blir bra igen! Och nu god natt med dig!»

Med en kyss tog Axel Lagerbärg »god natt» af sin moder och gick in i sitt rum. Men oaktadt de lugnande orden kom ej en blund i hans ögon. Där fans dock ett sår i hans själ, som oupphärligt kvalde honom, liksom den tanken, att hon, som fylde hela hans håg, kanske begynt fästa sig vid någon annan, plågade honom alldeles förfärligt. Slutligen kom han till beslutet att följande dag söka att skaffa sig förklaring på sin älskades besynnerliga beteende, något som visserligen skulle blifva påkostande, då han redan haft för afsikt att aldrig mera beträda det hus, där hans lycka så hänsynslöst blifvit krossad. Emellertid gaf detta beslut den unge mannen så pass mycket lugn, att han inemot morgonen föll i en lätt slummer.

* * *

Hos kamrerskan Hagen satt följande dag mam-sell Siik redan vid förmiddagskaffet, och hennes värdinna var vid ett briljant lynne.

»Nå hvad nytt kära Sika?»

»Nu har jag sannerligen icke mycket att säga — endast att din förvaltare i går lär hafva gjort visit hos Lagerbärgs.»

»Så så — nå han är en ännu ungdomlig man och stor beundrare af Axel, som han ju anser för ett formligt snille!»

»Kanske beundrar han också snillet — syster», menade mamsell Siik, medan hon listigt plirade med sina små ögon.

»Hvad säger du! Han — gamle karlen — han är väl sina fyratio år vet jag — skulle begynna tänka på en tjuguarig flicksnärta! Nej, nog har jag större förtroende till hans sunda förnuft än du.»

»Herre jess, blif ej så häftig, bästa du — man kan ju beundra en flicka utan att vidare tänka på henne. Allting tager du då så hett, bästa du!»

Kamrerskan fann, att hon varit oförsiktig och sökte nu reparera det genom en låtsad likgiltighet.

»Hvad bryr jag mig dessutom om hvad han tänker eller känner — jag har haft nog med att tänka på min Anna.»

»Nå, huru är det nu med henne då?»

»Det, som hon fått höra där hos dig, har tagit alldeles fasligt på henne — hon har fullständigt brutit med Axel! Det skedde för resten i går afton, och sedan har hon gråtit tror jag hela natten. Du skall just få se hur hon tar sig ut i dag!»

Åt jungfrun, som hämtade in kaffepannan, sade kamrerskan därpå:

»Bed fröken Anna komma in till mig på ett ögonblick!»

Om en stund inträdde Anna Hagen, blek och

sorgsen, ja — det hade synbarligen försiggått en stor förändring med henne. Tyst och sluten satte hon sig ned.

Mamsell Siik fann sig slutligen föranlåten att fråga:

»Du har helt visst icke sofvit godt i natt, kära Anna!»

»Nej — jag har haft en så stark hufvudvärk.»

»Du må blott ej blifva sjuk,» fortsatte mamsellen med så mycken ömhet i rösten, som hennes kalla hjärta förmådde åstadkomma.

»Ja — jag tror det,» svarade Anna entonigt och gjorde min af att åter aflägsna sig från sällskapet, af hvilket hon synbarligen fann sig besvärad.

»Vill du ej att jag spår något åt dig — kanske en ny fästman eller beundrare visar sig i korten . . . Jag har hört, att du gifvit den gamla på båten . . . Och däri gjorde du sannerligen rätt! Så skulle också hvarje annan rättänkande flicka ha gjort i ditt ställe.»

Anna satt tyst och såg ned.

»Öfver sådant skall man aldrig sörja,» menade kamrerskan medlande och slog i en ny kopp kaffe.

»Nej — det tjänar då sannerligen till intet. — Hvad skulle det vara för en flicka, som icke gifvit ett par tre friare på båten: det är ju något att skryta med!» tröstade i sin tur mamsell Siik.

I det samma klingade tamburdörrens klocka, och Anna skyndade sig ut att öppna, glad öfver att slippa det för henne odrägliga samtalet.

Redan hade hon lagt handen på låset, färdig att regla upp dörren, då hon genom dess glasrutor

igenkände Axel Lagerbärns gestalt. Hon tog ett steg tillbaka och tänkte ett ögonblick vända om, men — — — ja hon öppnade dock till slut och drog sig därpå genast in till sin moder.

Studenten stod en stund tveksam i tamburen. Hon hade icke hälsat på honom.

»Hon bad mig icke ens stiga in,» sade han vid sig själf, och han kände vid tanken härfpå en viss förtrytelse. — Och så ville han redan tvärt gå sin väg, men lugnade sig dock åter och dröjde.

»Kosta hvad det vill — jag måste hafva förklaring på allt detta besynnerliga,» utbrast han och steg dristigt in i salongen och, då här var ingen, vidare i förmaket, till hvilket dörren stod halföppen.

»Se god dag Axel Lagerbärn,» utbrast kamrerskan med denna egendomliga hjärtlighet, hvilken emellanåt lyste upp henne som solskensstunden en mulen novemberdag. »Tag plats och få dig en kopp kaffe — det är rätt kyligt därute i dag!»

»Åh jo — kallt är det, men vackert ändå. För min del tycker jag mera om en sådan här ärlig kyla, som man åtminstone känner af, än den obehagliga fuktiga kylighet, hvilken vi emellanåt hafva att dragas med om vintern här i Helsingfors,» svarade Axel så otvunget han det kunde.

»Anna!» — ropade kamrerskan in åt hvardagsrummet till sin fosterdotter, hvilken emellertid begagnat tillfället att »rädda sig» undan det för henne i denna stund så föga angenäma sällskapet. — »Anna kom in och håll sällskap med vårt främmande!»

»Främmande — ja så» — tänkte Axel — »du har blifvit 'främmande' här nu sedan i går!»

Anna kom och satte sig tyst utan att se upp.

Mamsell Siik sökte förgäfvos att få samtalet i gång. Än frågade hon Axel, huru det stod till hos honom med »hälsan och kärleken.» Än uttalade hon sin förvåning öfver Annas tystlåtenhet. Men då hon på hvardera hållet rönte lika litet tillmötesgående i sina samtalsinledningsförsök, steg hon slutligen upp och följde ut med kamrerskan, som skulle för henne föreställa den nya köksan, hvilken anländt just på morgonen och som — inom parentes — var den fjärde i ordningen uti kamrerskans tjänst på en tid, något mindre än ett år.

Altså blefve de unga på tu man hand.

Tystnaden afbröts först af Axel, som med något osäker röst frågade.

»Kära Anna — har jag gjort dig något för när?»

»Du får icke kalla mig så,» svarade hon, utan att dock gifva svar på frågan.

»Håller du då icke af mig längre?»

»Nej — nej — jag vill det ej — jag kan det ej mera; ty nu först har jag lärt känna dig riktigt.»

»Men i himlens namn, bästa Anna, hvad har jag då gjort — för Guds skull säg mig det — ja, du måste säga mig hvad det är, ty det kan annars gälla mitt lif!»

»Ditt lif — det tror jag ej — och du vet nog bäst själf hvad du har på ditt samvete — och nu adjö med dig . . .»

Helt kall gick den unga flickan bort från honom, för hvilken det i denna stund kändes som om

solen gått ned och det blifvit den svartaste natt midt på förmiddagen.

Utan att taga afsked störtade Axel Lagerbärg bort från detta hus, hvilket så mången gång trädde fram i hans drömmar som ett sällhetens hem för honom, men från hvilket han nu flydde med det fasta beslutet att aldrig mer i världen träda öfver dess tröskel.

* * *

Den första tiden efter denna händelse satt han hemma hos sin moder i sorg och hvarken åt eller drack. Ingen människa ville han se och med ingen ville han tala. Till och med gentemot sin moder blef han ordkarg och butter.

Men så gick han slutligen ut en kväll och råkade ett par lefnadsglada akademiska medborgare, som genast »slog embargo» på den för sin vänfasthet omtykt kamraten och drogo honom in på närmaste källare. Det dröjde icke häller länge, innan de muntra själarne lyckades skingra Axels tungsinthet, och hans af naturen glada lynne vaknade åter upp vid glasens klang och lifvadt af drufvans safter. Under sång och glam flöt tiden hän, och studentens sargade bröst fann lisa uti det lefnadsfriska laget.

Sent kom Axel hem den natten, och under de få dagar af sin julferie han ännu dröjde kvar i Helsingfors var han nästan hvarje kväll ute i kamraters lag.

Men det var ett farligt medel att bedöfva sorgen, som den unge mannen begynt använda. Och då han åter kom ut till sin »kondition» på lands-

bygden samt där fortsatte användningen af detta medel, växte där småningom upp en lust i hans sinne, en lust till de glada lag, hvilkas glädjes blomma slår ut först ur glaset. Och då ett år var förlidit, drogs Axel Lagerbärg till staden icke så mycket för att få vistas hos sin moder som för att råka sina glada kamrater i afdelningslifvet.

Och med ifver omfattade den livvade studenten alla de sträfvanden, som rörde sig inom de nyländske kamraternes krets. Han »störtade sig» sålunda med i de som bäst uti full låga flammande »nationalitetstriderna» — han höll tal och »agiterade» samt blef snart betraktad som en »ledare» bland de studenter, hvilka stälde sig emot den med alt större hänsynslöshet framträdande fennomanin och förfinskningssifvern inom studentkåren. Och då efter häftiga meningsutbyten och långa andraganden Axel och hans parti gingo segrande ur striden om någon viktig fråga, som varit under debatt vid studentkårens möte, samlades de lika sinnade vanligen senare hos »Giftis,» där det glammades långt in på natten i fröjden öfver att »fennomanerne blifvit stukade.»

Någon gång midt under sorlet af de glada rösterna o. h. glasens klang föll Axel plötsligt i djupa tankar. För hans själ stod då fram med ens den af växter omgifna fönstersmygen i kamrerskan Hagens salong och där, invid den blommande kamelian, en ung flicka lutande sig mot bröstet af en ung man, som kärleksdrucken nyss från hennes läppar hört, att han skulle få äga henne Månstrålen dallrade in i det skumma rummet, och endast han var vitne till den eldiga kyss, som be-seglade löftet.

»Skål — bror Axel! Hvad tusan fantiserar du öfver?» ropade med det samma en stämman. Det var vännen Hansson, som väkte Axel ur hans drömmar.

»Sitt ej och sörj på kalaset!» ropade en annan, och snart var Axel åter bland de andra en flitig kund i Backi tempel.

* * *

Under gossåren hade Axel Lagerbärg tillbragt nästan hvarje sommar hos sina morföräldrar ute på landet, midt bland den glada och präktiga svenska allmogen. Här i denna Nylands sköna dal hade han insupit den kärlek till hembygd och fosterland, åt hvilken han sedan så ofta gaf uttryck i stämningsfulla tal under studentfesterna. Här hade han lärt sig älska Finlands svenska bonde, lärt sig känna hans stolta frihetskärlek, hans förstånd och klokhet, hans raska arbetsamhet och hans hurtiga glada väsen. Äfven allmogens säregna språk lärde han sig tala, och i de enkla, men ofta så melodiskt sköna folkvisorna lärde han sig uppfatta äfven poesin hos vår svenska allmoge.

Då han, blefven student, sedermera hörde fennomanerne, offentligt och enskildt, rätt och sårande skymfa ej blott hans älskade modersmål, det svenska språket, utan jämväl hvar och en, som talade det samma eller ville vara svensk här i landet, då lågade harmen i den unge mannens barm, och med en flock likasinnade, samma hembygds söner, beslöt Axel Lagerbärg att träda upp emot fennomanins fräckhet samt arbeta för den svenska allmogens, det svenska språkets utveckling och förkofran i foster-

landet. Det var med ädla afsikter och blanka vapen de unga togo upp striden, och därför blef den ej häller utan seger, så länge Axel och hans vänner gingo i spetsen för de sina.

Isynnerhet förtröt det de unge nyländingarne att professorer och andra lärare vid universitetet, ja redan i skolorna, sökte inplanta i elevernas håg åsikten att finskan vore deras egentliga språk och att dess vård och utveckling vore studentens snart sagdt viktigaste mål. Icke mindre motbjudande föreföll de unge »vikingarne» det mot dem ofta utslungade osanna påståendet, att här icke alls fans någon särskild svensk befolkning i landet.

I vredesmod svarade vanligen då Axel och hans kamrater:

»Gån ut till vår hembygd, lefven bland dess hederliga svenska bönder, och sägen sedan om de icke äro till håg och sinne, till själ och hjärta, ja också till gestalt och anletsdrag så rent svenske som svergesborna själfva!»

Emellertid var det något, som under denna tid af så att säga politiskt lif för Axel Lagerbärg allt mer trädde till baka, ju mer det »politiska» trädde fram, och det var — hans studier, hans examina. Han glömde alldeles sig själf för den sak han kämpade för. Och en af de sporrar, som mäktigt drifvit honom framåt — hans kärlek till Anna Hagen och tanken att bereda henne ett lyckligt hem — den hade, sedan han numera alls icke såg eller hörde af henne, förlorat sin kraft.

Men i stället vann lusten att lefva på värdshus och rumla om bland kamrater allt mer i styrka, och det töfvade ej länge förrän man redan i staden be-

tecknade den förr så välkände studenten Lagerbärg med epitetet »viftare.»

Som en aning hade det stundom i tidigare år föresväfvat Axel, att han ännu en dag skulle få att kämpa en hård strid mot sina egna passioner, men denna dunkla fruktan hade han hvarje gång slagit bort i medvetandet af sin kraft, som han kände svälla både i kropp och själ och med hvilken han tykte sig kunna trotsa, ja kufva en värld. Obekymrad om faran, för hvilken dock »den tysta stämman» i hans inre redan varnat, lät han sin lefnadsjulle ila fram för full vind öfver de mörka djupen med lurande försåt. Men alt mer aflägsnade han sig med det samma från stranden af studiernas och framgångens fasta land.

Emellertid var det icke utan kostnad man kunde uppträda som »ledare» bland ungdomen. Tvärt om blef detta värdshuslif mycket dyrt, ja så kostsamt att icke blott alt hvad Axel genom sitt arbete som privatlärare och korrespondent förtjänade gick åt, utan han måste därtill ännu stundom göra skulder. Och en, som med största beredvillighet i detta hänseende städse stod honom till tjänst, var tenngjutarren Östman, en vän till hans fader. Denne sade ofta:

»Din far var min bästa vän: kom blott till mig alltid, då du är i behof!»

Och så samlade sig Axel hos den mannen en rätt anseelig skuld, med hvilken emellertid en ny tyngd lades på hans sinne, en tyngd, som mången ung man tyckes tro att oundvikligen skall höra till det ok, han är dömd att under lifvet bära, men som helt visst de fleste skulle kunna slippa att

dragas med, blott de aldrig gjorde någon onödig skuld.

Ja, det begynte i sanning sålunda kännas tungt för Axel Lagerbärg. Det mörknade allt mer vid synkretsen, och de svarta molnen bådade storm.

En morgon — Axel, som kommit sent hem, låg ännu i sin säng — knackade det på dörren, och han var obekymrad om att stiga upp, emedan han var säker på att det endast kunde vara någon kamrat eller någon »björn», som så tidigt hälsade på honom.

På Axels maning »stig in!» trädde hans vän Hansson öfver tröskeln till det lilla rum, som Axel numera bebodde i samma våning som hans moder.

Hans syster Hanna vistades fortfarande på Viksudd, där hon numera hade stadig lön såsom »hushållsmamsell.» För Helsingfors hyste hon nämligen en obetvinglig motvilja, allt sedan den ödesdigra afton, då hon på väg från mamsell Siik råkade på villospar.

»Ja så! — du ligger ännu och ser ut att hafva kopparslagare,» utropade Hansson, i det han slängde sin studentmössa på bordet och satte sig på kanten af Axels säng med ett uttryck, som var allt annat än glädt.

»Åh jo — man får allt lof att hvila litet ut, när man kommer hem kl. 5 på morgonen.»

»Den råkade då så länge västfinnarnes nationsfest i går?»

»Ja vassera — och en sådan stilig fest! — — — Det enda som störde var ett argt gurgel med fenomenanerne, men det inträffade lyckligtvis först mot slutet.»

Axel hade behedrats med bjudningen att som gäst och representant för sin afdelning öfvervara de västfinske studenternes årsfest.

»Nå — hvad skall detta blifva af?» frågade Axel. »Du ser ju riktigt högtidlig ut!»

»Jo ser du dina och mina vänner och jag med tycka som så, att du nu småningom måste med allvar tänka på din egen framtid. — Det går sanneligen annars på tok med dig, och det vore synd både för dig själf och din familj och icke minst för oss dina kamrater och det parti vi tillhöra. De gifvor dig beskärts få icke bortslösas på detta vis! Vårt råd är därför: sluta genast upp med all »vift», lämna staden och lägg dig i ro på landsbygden till ett par månader samt kom sedan in och tentera!»

Axel sprang upp utan att säga ett ord samt gjorde hastigt sin toalett. På kindernas höga rodnad såg man emellertid, att det välmenta rådet icke var alldeles välkommet.

»Det var då tusan,» utbrast han slutligen, »att man till sist ännu skall komma under sina kamraters förmyndarskap . . . liksom jag icke skulle kunna sköta mina angelägenheter själf.

»Blif ej het — kära Axel — det är i bästa afsikt jag sagt dig detta! Jag har nämligen också hört glunkas om att du skulle mista en stor del af dina inkomster, emedan du slarfvigt skött ditt tjänst, alt för de där vifternas skuld.»

»Hälsa dina vänner och säg, att jag gör hvad mig lyster och aldrig tänker ställa mig under någons förmyndarskap!»

Hansson kände knapt igen sin vän, den sansade duktige kamraten. Sant är ock, att Axel till

lynnat på senare tiden blifvit mycket förändrad. Han var numera ofta kinkig och otålig, emellanåt uppbrusande i vild häftighet, stundom försjunken i slapp liknöjdhet. Än var det missnöjet öfver att ha försummat hvad som bort göras, som kvalde honom, än var det misströstan öfver att det någonsin skulle blifva bättre. Hoppets förut så klart tindrade stjärna hade gått i moln för Axel Lagerbärg.

»Ack hoppet strålar icke mer ur hennes öga — din stjärna har slocknat!» — så hviskade det under dessa dystra stunder i Axels håg, sorgligt som en ensam vindfläkt i höstens löflösa lund.

Hansson, som fann att han kommit i en oläglig stund, sade snart sin vän farväl.

Samma dag på kvällen tog Axel upp ett nytt lån hos den gifmilde tenngjutaren Östman.

Men huru hade då den goda och trofasta Anna Hagen, som engång lofvat Axel sin tro, plötsligt så kunnat, som det syntes, slita sitt hjärtas alla band med honom?

Anna, liksom Hanna Lagerbärg — och för öfrigt många unga flickor i »giftasåren» — fann ett stort nöje uti att låta mamsell Siik spå åt sig. Mamsellen lade icke blott korten utan äfven sina ord synnerligen väl och spådde så sant sedan! I skymningen brukade Anna därför icke sällan som hastigast göra en »titt in» hos mamsellen, då vanligen kortens hemlighetsfulla bok blef uppslagen och den vidterfarna mamsellen därur läste något kapitel om den unga flickans framtida öde.

Så var ock fallet en lördagskväll strax efter

jul. Anna hade infunnit sig med sitt virkningsarbete ännu medan det var dager, och spåendet var redan undanstökadt. Skymningen föll på, och under »skvallertimmen» voro de båda fruntimren inbegripna i ett samtal, hvilket tyktes intressera mamsell Siik fullt ut lika mycket som unga Anna, hvilken det emellertid egentligen gälde.

»Ja så — du tror ännu fullt och fast på din Axel! Men vet du Anna — nog är du ändå en alldeles för god flicka åt en sådan slarf!» menade den förnumstiga mamsellen, som hade en oöfvervinnelig lust att blanda sig i andras angelägenheter.

»Han är visst ingen slarf, blott man rätt förstår honom,» svarade Anna.

»Och du tror att sådana historier, som talas om honom i staden, skulle uppstå utan all grund?»

»Ja — jag tror ej det minsta af detta skvaller: Axel har sagt att det är tomt prat, och jag litat på honom.»

»Men han har ju blifvit relegerad, han har ju varit ute och rumlat om nätterna, och den här sista historien, som din mamma i går hade hört af en gumma i köket — hvad säger du om allt detta?»

»Jag bryr mig ej om folkets prat; jag vill vara hälst i fred för allt käbbel om Axel,» svarade Anna, och skulle det ej varit så skumt i rummet, hade mamsell Siik säkert lagt märke till hurusom en glöddande rodnad steg upp på den unga flickans kinder.

»Nå — inte vill jag rubba din tro på honom; men jag vill ditt bästa, och därför tycker jag att det skulle vara ledsamt, om du gjorde dig olycklig och blindt störtade dig i armarna på en lättsinnig man. — Den där gumman talade ändå icke osant.»

Den goda mamsellen afbröts här af en våldsam hosta. Innan hon hann fortsätta sina »utläggningar», hördes emellertid högljudda röster genom väggen från rummet invid, i hvilket en tvätterska bodde.

»Nå det är nu bra ändå, att hon har magistern att lita på — — — Hvad heter han nu igen, som är far till hennes lilla . . .?»

»Lagerbärg lär han heta — — — son till bleckslagaren . . .»

Med ett skri låg Anna i samma stund afdånad på mattan i mamsell Siiks rum.

Förskräkt skyndade mamsellen fram, men lyckades först efter långvarigt bemödande återkalla Anna till sig själf.

»Låt mig komma hem — fort härifrån!» var det första den unga flickan yttrade, då hon åter kom till sans, och mamsellen fick lof att med hyrkusk åka Anna till hennes hem.

Då hon tog afsked af kamrerskan, utropade mamsellen deltagande:

»Herre Gud hvad det tog henne! Icke trodde jag, att hon var så fäst vid honom!»

»Det går väl öfver, kära Sika — oroa dig ej härför, utan — god natt nu och tack för att det gått som det gått! Vi ha väl ändligen nu fått henne botad,» yttrade kamrerskan med låg stämma, i det hon reglade till tamburdörren.

* * *

Hösten var kommen med sina mulna dagar, sina mörka kvällar, sitt lyktsken och sitt slask på gatorna i Finlands hufvudstad. Men om det ute i naturen rådde mörker och dysterhet, så var det desto

ljusare och gladare inom hus, där under sommarens roliga dagar vederkvikta lifsandar spredo glädtighet och lefnadslust omkring sig. Isynnerhet var detta fallet i de kretsar, där studenterna fingo föra ordet.

Med höstterminen hade nämligen åter stora skaror af dessa landets förhoppningsfulla söner strömmat till hufvudstaden, och det glada lifvet begynte igen inom studentföreningarna. Axel Lagerbärg kom själfallet åter med i leken och hängaf sig på nytt åt studentlifvet med själ och hjärta.

Ja — det var som om han nu mycket mer än förr funnit nöje uti kamratlagen, i hvilka han allt oftare var närvarande och hvilka allt mer upptogo hans tid och tankar. En naturlig följd häraf var, att hans tjänst — han hade nämligen fått befattning som amanuens vid universitetsbiblioteket — blef försummad. Och det värsta var, att icke ens förmännens varningar hjälpte. Och så kom en vakker dag den underrättelsen till honom, att den tjänst han bestred skulle anslås ledig från nästa termins början. Således skulle han blifva afsatt.

Denna nyhet tyktes honom till en början alldeles ofattlig. Men då Hansson, hans trofaste vän, en dag sade, att han hört det af bibliotekariens egen mun, så stod den ledsamma sanningen plötsligt tydlig för honom.

»Hvad skall Anna säga, då hon får höra detta?» var den första tanke, som vaknade i hans bedröfvade själ.

Under denna långa tid, då han hvarken sett eller hört något af Anna Hagen, hade hennes bild dock icke vikit från Axels häg. Han kände mån-

gen gång det så tydligt, att den ljufva flickans bild aldrig skulle plånas ur hans minne.

Hanssons underrättelse visade emellertid att ryktet om hans formliga afsättning ej längre kunde betviflas. Och för att undgå den offentliga nesan att få afsked, tog han själf farväl af sin amanuensbefattning. Den sorg han viste att härigenom skulle drabba också hans moder grep Axel djupt, och i ett nu stod hela allvaret af hans hopplösa ställning hotande dystert för hans öga.

Hans anseende både vid universitetet och i samhället var bortslarfvadt — och äfven inkomsterna hade tagit slut; endast den stora skulden hos tennjutaren Östman fans kvar och tyngde obevekligt hans sinne, förlamade hans företagsamhet och fördystrade hans lynne. Ja, Axels hela himmel var öfverdragen med moln — ej en enda stjärna glimmade där.

Då sade hans moder en kväll till honom:

»Tänk om du skulle helt och hållet slå tanken på examen ur hägen, då du ändå ej synes komma närmare det målet: välj en annan lefnadsbana och gå fram på den igen med friskt mod!»

»Kära mor — hvad skall jag välja? Jag kan ju intet yrke?»

»Ja — det är nog sant, att du med all din läsning icke lärt dig något handtvärk, men du borde väl hinna ännu!» menade fru Lagerbärg, som i sitt hjärta dock ännu hoppades, att Axel icke skulle slå sina examina ur hägen, utan, då han finge klart för sig att för honom ingen annan utväg fans till framtida bärgning, samla sina krafter och med den för-

måga hon viste att han ägde dock slutligen komma till det föresatta målet.

Emellertid gaf detta samtal Axel åtskilligt att tänka på.

Han tog sin mössa och gick, såsom det var hans sed, då han ville vara på »tu man hand med sig själf», ut att vandra, hvarvid han vanligen tog vägen genom någon af stadens tullar ut mot landsbygden.

Skulle han värkligen lämna tanken på det mål, mot hvilket han hittills sträfvat: afläggandet af examen för att vinna inträde i skolans tjänst samt att därunder och därjämte egna sig åt förvärkligande af de idéer i fosterlandet, hvilka utgjort hans ungdomstankars älsklingsföremål, åt befastandet och tryggandet af hans egen stams, den svenska befolkningens ställning i landet samt åt höjandet af denna samma befolknings för hela fosterlandet viktiga kultur?

Under striderna inom studentkåren, under vistelsen bland allmogen, den svenska och den finska, under umgänget med folket i stad och bygd, under studier af de kämpande partiernas flygskrifter och tidningsartiklar äfvensom af fosterlandets historia hade det småningom blifvit klart för den sanningsökande studenten, att Finlands svenska befolkning såsom vår fäderneärfda kulturs naturliga stöd och bärare är af lifsviktig betydelse för hela landet, att den samma är vårt land endast till största gagn, till andlig och materiel nytta samt att hvarje sträfvande för denna befolknings bästa vore lika fosterländsk som arbetet på dess undergång vore opatriotiskt och oklokt.

Men huru blefve det nu möjligt för honom att ens en vecka längre uppehålla sig här utan inkomster, lefvande blott på ett ändå tvifvelaktigt hopp!

Skulle han värligen blifva tvungen att gifva hela den lärda banan på båten och slå sig på någonting »praktiskt?»

Men det vore ju rakt af en skam inför kamraterne, bland hvilka handtvärkare och andra de praktiska yrkenas män voro mer eller mindre ringaktade! Ja en god partion af den andliga högfärd, som på denna tid ännu var rådande i många studentkretsar, där handtvärkarne ofta kort om godt betecknades som »brackor», hade kommit äfven Axel Lagerbärg till del. Och därför var redan blotta tanken på att han själf skulle gifva sig till en sådan »bracka» rätt påkostande för honom, hvilken ju varit ansedd som ett ljus bland kamraterne — landets bildade ungdom!

Till hvad nytta var honom dock nu detta ljus? Det rakte ej ens till att lysa upp hans moders mörka tjäll under höstkvällarne! Hans moder — ja — han skulle ju vara hennes stöd, det hade han lofvat senast sin syster Hanna, då hon tog fast anställning vid hushållet å Viksudd. Huru mycken hjälp hade hans moder af honom nu just, när tiden var inne för återgåldningen af någon del af all den ömhet och kärlek, som hon slösat på honom i så rikt mått under hela hans lif!

»Nej», sade Axel till sig själf, i det han vände om till staden, »det måste blifva slut på detta . . . Jag måste ännu i dag begynna med en ny värk-samhet, som gifver mig inkomst nog att också låta

min moder lefva sorgfritt under den sista delen af sitt lif — ty det har hon då vissreligen förtjänat!»

Framåt på nytt.

Under sin vandring in till staden hade Axel kommit till hörnet af Kyrkogatan. Han såg upp och fann sig framför ett välkändt hus, det samma, där han först sett dagen. Barndomsminnena vaknade i det samma. Han mindes den ljufva tiden som i går, sin fader och moder i den ljusa lyckliga morgonen af deras äktenskap, han kom så väl ihåg bleckslagarverkstaden, där han själf så ofta var med och hamrade, road som han var att deltaga i arbetet, ja han påminte sig huru han redan vunnit en viss färdighet uti detta yrke och huru gesällen sade, att han hade anlag för att blifva en god handtvärkare . . .

Axel dröjde, fattad af en plötslig ingifvelse.

»Jag kan ju dock ett yrke», sade han till sig själf, »min egen faders handtvärk! Han gaf mig visserligen alltid det rådet att blifva hvad annat som hälst utom bleckslagare, det sämsta yrke som på jorden fans, menade han. Men nu just känner jag en stor lust att blifva min faders efterträdare i det yrket . . . Hvad skall Anna säga, om hon får höra att studerande Lagerbärg gått i bleckslagarlära! . . . Dock — hvad bryr hon sig om mig numera, om mig och hvad jag gör — och skäms hon för bleckslagar Lagerbärg, så må också studenten Lagerbärg skämmas för henne . . .»

En stund därpå mottog den förvånade bleckslagaremästaren Bärgman förslaget att taga emot en

student som lärning i sin värkstad. Han menade visst att det vore svårt att »gå i lära» för en, som studerat så långt att han vistats flere år vid universitetet; men som han personligen kände Lagerbärgs far och tyckte om den unge mannens anspråkslösa sätt och tilldragande utseende, gick han in på att antaga honom som elev, fastän han visserligen inom sig var öfvertygad om att det icke skulle vara länge, innan »eleven» ledsnade på leken.

Ja, så gick det till att student Axel Lagerbärg vid fyllda tjugu år gick i bleckslagarlära. Men han var icke fyllda tjugutvå, då han redan erkänts som gesäll; ty det hade värligen gått framåt för den visserligen icke alldeles unge bleckslagarlärlingen. Men så hade äfven gubben Bärman, som var en allvarets man, från första stunden låtit honom »taga i med hårdhandskarna».

»Vi skola först klappa studenthögmodet ur honom», hade gubben sagt, och så sändes herr studeranden ut i värkstaden, och man såg icke genom fingrarna i något afseende med honom, utan snarare kommo de otrefligare göromålen på hans lott. Men så ovant och rent af obehagligt det än i början var att sitta i den ruskiga värkstaden för den vid helt andra förhållanden vande studenten, så var det ej utan att en egendomlig behaglig känsla lugnade hans väsen och tillfredsstälde honom om kvällen, då han varit i strängt arbete dagen igenom och uttröttad gick till kojs. Han somnade genast in och vaknade med friskt mod på morgonkvisten, då »gubben» mästaren redan »underst bittida» purrade upp sin »besättning», såsom han kallade sin värkstadspersonal. Lagerbärgs vistelse under gossåren i sin fa-

ders värkstad och den af honom då vunna färdigheten i yrket kom nu väl till pass, och snart hade han för sina stora framsteg i yrket vunnit både mästartarens och arbetskamraternes högaktning. Ja de måste stundom skänka rakt af beundran åt den smak, som snart visade sig i nykomlingens arbeten, och de många förbättringar han själfmant hittade på i ett och hvarje af det, som företogs inom bleckslagarvärkstaden.

Dessutom vann han deras vänskap och förtroende genom sina upplysande och för dem alltid så innehållsrika samtal. På lördagskvällen, då arbetet tidigare än vanligt fick slutas, gingo Axel och hans kamrater vanligen först och togo sig ett bad, men sedan sutto de gärna långt in på natten i den tränga gesällkammaren och lyssnade på hvad Axel berättade dem än från det ena än från det andra af hans rika kunskaps områden. Ingen af dem kom ens att tänka på att de förut på lördagskvällen haft så brådt till krogen, där den liflighet, som glasets tömmande väkte hos dem, var deras enda fröjd. Axel lefde nämligen, från den dag han satte sin fot i mästar Bärgmans värkstad, helt och hållet där. Det var »jämt och nätt» att han till söndagsmiddagen hälsade på hos sin moder. Men för alla sina förra kamrater var han alldeles försvunnen, och många af dem trodde honom »ligga på landet och plugga».

Bland arbetarne i värkstaden funnos några, som voro hemma från de svenska socknarna i Nyland, och isynnerhet till dem kände sig Axel dragen, väkande deras kärlek till hembygden och modersmål. Med dessa bildade han här en »Nyländsk afdelning»,

inom hvilken snart en icke mindre fosterländsk anda blef rådande än bland studentföreningen med samma namn. Och snart ansågs bleckslagar Bärghmans arbetare som ett mönster för andra värkstäder i staden.

Småningom hade Axel sålunda genom kraften af sin vilja icke blott funnit sig i sin nya ställning, utan till och med begynt tycka om den samma.

Huru tillfredsstäld var han icke, då mästaren kom in från butiken med ett af honom färdiggjordt arbete, på hvilket han användt den största flit och omtanke, och visade det för de öfriga arbetarne, sägande:

»Sådant här skolen i alla göra, så behöfver ingen något särskildt prof, när han skall bli mästare! Ja, det säger jag: det är mästerstycke althop, som Lagerbärg lagt hand vid! Nog ser man ändå, att han ä' studerad karl!»

Så stodo sakerna, då en vacker eftermiddag i augusti gubben Bärghman kom in i värkstaden och sade:

»Lagerbärg, där är en å söker honom i butiken!»

Den unge gesällen skyndade ut i den strax bakom värkstaden belägna butiken, hvarest han fann en dåligt klädd mansperson — den af oss tidigare omnämde hamnbusen.

»Söker Ni mig?» frågade Axel förvånad.

»Ja, om det är unge herr Lagerbärg.»

»Ja, mitt namn är Axel Lagerbärg; men hvad vill Ni mig då?»

»Där ned i ölkällaren uti Brenners gård sitter en, som vill träffa herrn; han säger att han är från

Amerika och han kom med en engelsman, som just lagt till vid varfvet.»

»Hvem kan det vara?» sade Lagerbärg vid sig själf. »Jag skall i alla fall komma», yttrade han därpå till den ruskige budbäraren, som genast linskade sin väg.

En half timme därpå inträdde Axel, putsad och fin, i den nämnda »källaren».

I det samma uppsteg främlingen, som vi redan föreställt för läsarne och hvilken under den tid vi lämnat honom ur sikte tyckes hafva skaffat sig en rätt försvarlig florshufva, samt gick med något vacklande steg Axel till mötes.

»Du känner ta mej tusan ej mer igen mej — din högfärdiga huggare», utropade han därvid och fortsatte, då Axel ännu syntes vara oviss på hvem han hade framför sig, sväfvande på målet:

»Jaså, du känner ej igen di-dina ga-gamla kame-rojder — hvasa! Ha-ar — du-u — redan alldeles glömt — Emil Ha-agen, din tusan!»

»Kan det verkligen vara Emil Hagen!» utbrast Axel, icke just gladt öfverraskad, då han såg sin student- och skolkamrat i detta tillstånd. Och sannerligen hade Emil Hagen också förändrat sig nästan till oigenkännelighet. Med en blick uppfattade Axel hur det stod till med honom; och han fick det alldeles klart för sig, då de engelske sjömännen, hvilka redan ledsnat på att längre sitta och vänta, stego upp och uppmanade Emil att följa sig tillbaka till båten. Denne vände sig nämligen nu till Axel och berättade hurusom han var alldeles utblottad på alt, sedan hans sista pengar »frånstulits» honom i Hull, samt att han om natten gått ombord på den

engelska ångaren och gömt sig där tils fartyget var ute på hafvet. Och så hade de tagit honom med sig; men som han varit alldeles utblottad på mynt, hade han blifvit skyldig för både resan och uppehället ombord.

»Och som kä-käringen min mutter icke tycks vara i staden, så må-måste d-du vara så förb—hyggelig och be-betala fi-fiolerna för mig», slutade han den i dubbelt afseende sorgliga skildringen.

Axel skyndade genast hem till mästar Bärghman och tog ut pengar af sin inestående lön samt »klarerade» sålunda slutligen Emil både från engelsmännen och krogen, där hans liderlige barndomsvän redan hunnit taga åtskilligt på skuld.

»Hör du Á-ha-xel», sade Emil därpå, i det han »klöfrade» sig fram vid dennes sida, så att människorna tittade på dem, »du måste nu lå-låta mej ki-kinesa ho-hos dig, för min mutter är ej i sta-staden, och ja' vill fö-för resten ha intet me kä-häringen att skaffa!»

Axel betänkte sig en stund.

»Ja, det blir det bästa», sade han slutligen till sig själf och ropade på hyrkusk, hvarpå han lyfte upp i droskan sin svagbente kamrat och körde af med honom hem till sin moder. Det trånga utrymmet i gesällkammaren hos mästar Bärghman tillät nämligen ingen »kinesning» där, hvarförutan den af innersta hjärta alla drinkare föraktande bleckslagarmästaren föga nog hade tagit emot en så beskaffad gäst som Emil Hagen nu visade sig vara.

* * *

Samma augustieftermiddag som Emil Hagen gjorde sitt åter-intåg i Helsingfors, finna vi ett litet sällskap fruntimmer samladt på den svala verandan af Viksudds karaktärsbyggnad med utsikt öfver trädgården mot sjön.

Eftermiddagskaffet var just serveradt, och kamrerskan Hagen, som var en af sällskapet, tyktes i dag vara vid bättre humör än hon haft under de senaste tiderna, till följd häraf ledsamma nog för hennes omgifning.

»Om den Emil ändå ville skrifva ett par rader, så att man viste om han är lefvande eller död...» fortsatte hon det vid kaffeservisens framsättande af brutna samtalet. »Jag börjar i sanning känna mig riktigt orolig — — det är ju nu — låt mig se! — tre månader sedan jag sist hörde af honom. Och då ville han åter hafva penningar. Ja, Gud skall veta, att den gossen snart kostat mig allt hvad jag äger och har . . .»

Kamrerskan sade detta visserligen icke på fullt allvar, men hade hon rätt känt till sin affärsställning, så hade hon säkert fasat för hela den sanning, som dock låg i dessa hennes ord.

»Tant skulle icke sända honom så mycket — han finge väl lof att hjälpa sig ändå!» sade en af de unga damer, som utgjorde kamrerskans sällskap och i hvilken vi snart igenkänna Hanna Lagerbärg, som fortfarande innehade sin tjänst som »hushållsmamsell» på Viksudd.

Detta ställe hade så småningom blifvit henne kärt, hon trufdes så bra här, där hon fick vara ostörd med sina minnen och tankar, att hon alls icke längtade tillbaka till stadslifvets buller och nöjen.

Den förr så lifliga och glädtiga flickan hade blifvit helt allvarsam till sitt väsen, men hennes utseende, hvilket isynnerhet efter den nervsjukdom, som först kvarhöll henne på Viksudd, var aftärdt och ängsligt, hade åter friskats upp i den hälsosamma landtluften och af de hälsosamma göromålen i det ländtliga hushållet.

»Tror du, Hanna», svarade kamrerskan något skarpt, »att jag skulle lämna min son utan hjälp i främmande land — nej, se det skall ej ske! Och om jag äfven lät herr Grönmark sista gången svara honom, att han icke hade att vänta någon ytterligare försträckning, så kan du vara viss på att han ändå får understöd af mig, så snart jag blott finge höra, att han behöfde något . . . Men se där ha vi ju herr Grönmark, just som vi talat om honom . . .»

De sista orden riktade kamrerskan till den uppför stora allén ankommande förvaltaren.

»Var god och stig upp — kaffet väntar!» fortsatte hon med ett förbindligt leende.

Herr Grönmark kom upp på verandan och satte sig med en bugning i fruntimrens krets.

»Hv^r var det, herr Grönmark», begynte genast den ingalunda af tunghäfta lidande kamrerskan, »ni skref ju något skarpt åt min gosse i det sista brevet — jag har just undrat öfver att han icke låtit höra af sig på så fasligt länge?»

»Det var endast, som jag tror, några sanna ord jag nedskref åt honom i det bref, ni bad mig på edra vägnar sända honom jämte den sista penningremissen.»

»Ni for från staden så strax därpå, att jag ej kom att få veta brevets innehåll: det vore ändå

treffligt att få höra de där sanna orden», menade kamrerskan.

Förvaltaren betänkte sig.

»Nå väl — jag skref, att han på detta vis ruinerar sin mor och sig själf.»

»Ruinerar!» utropade kamrerskan på allvar bestört. »Hvad menar ni?»

»Jag menar, att då man på ett halft år förstör trettiotusen rubel, så skall till och med en miljonär föras inom kort till tiggarslafven. Hans resa har ju nu i alt redan kostat sextiotusen . . .!»

»Herre Gud, kan det verkligen redan vara så mycket!» utbrast kamrerskan.

I det samma anmälte jungfrun, att det kommit en resande, som bedt att få tala med kamrerskan.

»Hvad är det för en passagerare då?»

»Han bad mig hälsa från tennngjutaren Östman», svarade jungfrun.

»Ja så, min hof Tennngjutare», utlät sig kamrerskan halft skämtsamt, »bed honom vänta så länge». Därpå fortsatte hon, vändande sig till förvaltaren:

»Herr Grönmark, var det altså denna sanning ni lät min gosse veta uti brevet eller var det där till ännu något mera?»

»Ja — jag förehöll honom visserligen sedan det oförlåtliga, det rent af syndiga uti att så slösa bort sina pengar och hvad som är ännu dyrbarare — sin hälsa!»

»Sin hälsa — hvad vet ni om hans hälsa — är han då sjuk!» frågade kamrerskan, i högsta grad både orolig och förargad på en gång.

»Ja — det är klart, att man icke har så dyra lefnadskostnader, som unge herr Emil, utan att det också skall kosta på lifvet, det vill säga på hälsan.»

»Men han har ju användt mycket till sina studier och resorna äro dyra», menade kamrerskan.

»Efter som jag nu en gång kommit att vidröra denna sak och sålunda en gång sagt A vill jag ock säga B», yttrade herr Grönmark allvarligt. »Det är, enligt hvad jag fått kunskap om af en nära bekant till mig, som händelsevis i Paris varit i umgänge med den unge herrn, den sorgliga sanningen, att större delen af de penningar han fått af sin moder förlösats på utsväfningar, i dryckeslagen och vid spelbordet . . .»

»Herr Grönmark», utbrast kamrerskan helt blek, »är det sanning ni nu säger? Jag besvär eder: säg, kan ni taga det på ert ansvar!»

En djup tystnad följde härpå under några ögonblick. Slutligen sade förvaltaren med fasthet:

»Ja, det kan jag.»

Hanna steg upp och gick bort, så blek som om hon varit sjuk, medan Anna Hagen försökte att trösta sin moder, hvilken väl förmodat att hennes son användt något penningar till sina nöjen, men icke ens annat till — så föga som hon i allmänhet hade reda på sina penningaffärer — att han hållit på att ruinera henne genom sina utsväfningar.

»Ah det var sant — jag har ju en, som väntar mig därute», yttrade kamrerskan ändtligen, i det hon stod upp från kaffebordet.

»Jag ber om förlåtelse», sade förvaltaren, i det jämväl han reste sig för att gå, »om jag sagt eder

någonting obehagligt — men jag ansåg det vara min plikt att säga sanningen, sedan det som jag länge anat genom min väns bref befunnits vara en värlighet.»

Han bugade sig därpå och gick ut för att se efter skördearbetet på »ägorna».

Kamrerskan stannade ännu en stund på verandan, blickande efter förvaltaren, hvars högresta gestalt snart skymdes under alléernas löfhalv.

»Han börjar nästan spela för mycket herre här både i ord och i gärningar, min gode förvaltare... Det är ju en riktig förmyndarton han antager — Och Emil skulle ruinera mig — bah, det är då endast för att skrämma mig han säger så . . .»

Och så gick kamrerskan, åtföljd af sitt sällskap; men hon återkom om en stund jämte tenngjutaren Östman, som med sitt vanliga inställsamma leende på hennes uppmaning tog plats på en spjalsoffa.

»Här äro vi bäst ostörda», sade frun på Viksudd, i det hon ännu i djupa tankar slog sig ned midt emot sin »medhjälpare» på verandan.

»Nå hvad nytt min gode man?» frågade hon efter en stund. »Hvad gör mig äran af Östmans besök härute på landsbygden?»

»Se det var som så, att jag var upprest till några släktingar i bygden och som jag på återfärden for här förbi, så tänkte jag att kanske man träffar fru kamrerskan här, isynnerhet som jag har så fasligt litet respengar, så jag nästan har intet alls.»

Och så plirade han helt listigt med sina små ögon för att se hvad värkan denna inledning till en början skulle göra på hans »offer».

Ja ha, jag trodde det. — Åter igen den gamla visan: pengar, pengar, mera pengar!»

»Men har jag då ej ärligt förtjänt dem?» frågade tenngjutaren med ett elakt grin.

»Nå huru står det till med vår bleckslagare?» frågade kamrerskan, utan att låtsas skänka tenngjutarens spörsmål någon vidare uppmärksamhet.

»Det går alt bra med honom — det vill säga: han lämnar alt mer herrn bakom sig och har blifvit en riktig lärpojke, så fin han än förut var.»

»Rumlar han ännu som förr?»

»Alt går det för full fart och penningar gör den gynnarn fortfarande af med, så det förslår —»

»Ja så — Östman skulle behöfva förstärkning till kassan», sade kamrerskan betydligt blidare till utseendet än vid samtalets början.

»Ja, det är just det jag ville, ty annars kunde vårt värk afstanna i midten.»

»Ja, det är nog sant! Och det kan väl ej räcka länge mer, förr än det är ute med honom.»

»Nej — nog går det fort nu alltid, men det måste ändå spädas på mycket; han är seg af sig!»

»Ja ja jag förstår . . . Huru mycket skulle då Östman nu behöfva?»

Det var tydligen en oväntad fråga, ty tenngjutaren såg upp, nästan förbluffad. Det var första gången kamrerskan frågade så. Hittills hade han vanligen fått en femhundra eller tusen rubel utan någon fråga.

»Man skall aldrig begära för litet», tänkte den vise mannen och sade därför:

»Två tusen rubel tänker jag att hinna till för en tid bortåt!»

»Skulle det icke gå af med mindre — det är ju dock en bra stor summa», menade slutligen kamrerskan.

Tennngjutaren satt en stund och stirrade på henne och därpå såg han, smått generad, ned på golvet.

»Hvad nu» — tänkte han därunder för sig själf — »skulle det börjat blifva knapt för gumman — då är det bäst att mjölka, medan kon ännu är vid hull.»

Så lyfte han upp hufvudet och yttrade:

»Jag har för resten tänkt inlämna mina anteckningar, som jag gjort af hågkomster från ungdomsåren till att tryckas och skulle därtill behöfva lite tryckningshjälp.»

»Nå men i Herrans namn — de äro ju redan uppbrända af mig själf, sedan jag betalt dem dyrt nog — det lär Östman alls icke minnas!» sade frun med undertryckt vrede.

»Jo nog mins jag det, men jag mins äfven alt hvad som stod i dem — mitt minne brände goa frun dock icke opp med det samma . . . Jag har gjort ånyo mina anteckningar om senatsvaktmästar Lindkvist och flere andra personer . . .»

»Nog. — Ni djäfvulens man», röt fru Hagen, i det hon i raseri hastade in i sitt förmak och rakt till chiffonieren, hvarur hon framtog en plånbok.

Därpå skyndade kamrerskan till bokskåpet, hvarur hon tog fram en bibel.

Upphetsad af vrede, steg den redan åldrade frun sedan fram till tennngjutaren, som ödmjukt bugande sig stått upp från soffan.

»Nu vill jag engång för alla ha slut på det där evinnerliga pratet om senatsvaktmästar Lind-

kvist och alt hvad Östman brukat gå på med för att prätta pengar af mig. Och nu skall han därför här på bibeln svära mig vid sin själs salighet att aldrig härefter i världen knysta ett ord om hvad han vet om Lindkvist och mig.»

Helt andtruten lade kamrerskan bibeln på bordet, medan Östman tog ett steg framåt och sade med sitt listiga leende:

»Men det kostar mycket penningar att svära bort sin frihet att prata hvad man vill.»

»Nå i Herrans namn — huru mycket skall han då ha, säg fort ut?» ropade frun ytterligt upphetsad.

»Tjugu tusen rubel — och då äro vi också kvitt för alltid!»

»Det var ett odjur», tänkte kamrerskan vid sig själf. »Men det må gå för sista gången blott jag slipper den ohyggliga varelsen.»

»Nåväl» — tillade hon högt — »jag skall då lämna ännu denna gång hvad ni begär, men svär mig först eden — pengarna ligga här.»

Hon räknade upp summan på bordet bredvid.

Med hyckladt allvar aflade tenngjutaren den begärda eden, lofvade vid sin själs salighet och med två fingrar på bibeln alt hvad den uppretade frun förestafvade.

Men knapt hade hon slutat sin diktamen, förr än han som en hög föll öfver den uppräknade penningesumman och rykte den till sig samt sprang med ett hopp ned för trappan.

»Hi hi hi!» ljöd det hemska skrattet bort från allén — »vi träffas inte kära fru, förr än härnäst, när jag behöfver pengar, hi hi hi.»

Kamrerskan stod ett ögonblick som träffad af blixten. I ett nu blef det klart för henne, att hon betett sig som den enfaldigaste människa, ja att hon låtit på det skändligaste bedraga sig. — Förvaltarens tal om ruiner ing rann henne med det samma äfven i hågen. Förtviflad rusade hon ned i trädgården för att möjligen ännu få fatt i den oförskämde utprässaren. Men af tenngjutaren syntes ej mer en skymt.

Förkrossad sjönk den gamla frun ned på en bänk.

Kanske den eländige hela tiden bedragit henne? Och först nu skulle hennes ögon öppnas! Hvar hade hon haft sin uppmärksamhet? Och så skulle han gifva honom ännu snart sagdt det sista hon ägde kvar af sina kapital!

Ur dessa föga angenäma tankar väktes hon af rop och röster, som hördes på afstånd. Hon såg upp och varsnade då där borta i allén ingen annan än den just nyss bortilande tenngjutaren släpas tillbaka af förvaltarens senfulla arm.

»Den här gynnaren såg jag springa bort öfver ängen, och som det såg misstänkligt ut, då han kom härifrån trädgårdssidan, tog jag fast kanaljen — har han gjort här något illa?» frågade förvaltarens, i det han icke utan möda drog fram den af alla krafter motstretande lille mannen till kamrerskan.

»Ack ja», utbrast frun, och en blyxt af hämdlust lyste ur hennes öga, »han har bestulit mig på en stor summa penningar!»

»Det är en evinnerlig lögn — hon ljuger, hon ljuger», stönade tenngjutaren, i det han af herr

Grönmark släpades upp för trapporna till verandan, dit med det samma både Anna Hagen och Hanna Lagerbärg kommo utspringande, lockade af oväsendet.

»Han har skändligt roffat till sig 20,000 rubel!» fortsatte kamrerskan. »Var god och visitera honom!»

Förvaltaren slet med ett kraftigt ryck upp tenn-gjutarens rock och fann i barmfickan ganska riktigt den omtalta summan.

»Ni är således en tjuf!» utbrast hr Grönmark i vredesmod, »en eländig tjuf och rånare!»

»Nej — jag har ärligt fått dem af kamrerskan . . . och det är ej första gången hon gifvit mig pengar, den rara frun . . . som haft en senatsvaktmästare till älskare . . . hi hi hi . . .»

»Låt föra bort honom — han har visst blifvit vansinnig!» bad kamrerskan.

»Nej si tokig är jag inte, eftersom jag om er, kära fru, vet mer än någon klok här på jorden . . . Huru har ni icke velat fördärfva den unge Lagerbärg och sökt draga ondt öfver hans hus, liksom ni redan dref fadern hans till helvetet — — — Ni är en riktig djäfvul ni, och det bara för att ni älskat den där senatsvaktmästaren, som tog lifvet af bror sin och sedan gaf lifvet åt er son — — —»

Ett skri, genomträngande och förfärligt, ljud i det samma från kamrerskans läppar.

Hon rusade som en tigrinna på tenn-gjutaren, hvilken hon säkert klöst sönder, om icke herr Grönmark trädt emellan.

»Lugna er, bästa fru — den karlen är säkert galen», sade förvaltaren, i det han med en vink

bad de unga flickorna taga vård om den i raseri skummande kamrerskan.

»Ni är nu så god och följer mig!» yttrade han därpå till tenngjutaren, som han hela tiden hållit fast. Och så drog han honom in med sig i godsets kontorsrum.

De två unga damerna ledsagade kamrerskan, som var alldeles utom sig af det häftiga uppträdet, till boudoiren, där hon genast måste intaga sängen. Senare på kvällen låg hon i stark feber, och såväl Hanna som Anna vårdade den sjuka på det ömaste.

Emellertid förklarade läkaren, som genast efter skickats, att det var högst betänkligt med den gamla frun, hvares kropp icke längre ägde tillräcklig motståndskraft mot sjukdomens häftiga anfall.

»Om några dagar, kanske förr, kan det redan vara slut», sade han åt Anna, då han tog afsked af henne ute i tamburen. Det var en kastning åt hjärnan, som drabbat henne.

Hela natten vakade de båda väninnorna vid den sjukas läger, där hon låg i vilda feberdrömmar. Det var stundom icke utan en rysning de unga flickorna lyssnade till de häftiga, afbrutna orden.

Vid midnattstid fick den sjuka ett synnerligen svårt anfall. Hon satte sig upp i sängen, bredde ut armarne, liksom omfamnande någon och framstötte afbrutna meningar:

»O, min älskade — min evigt — evigt älskade — hu hvad du är kall och våt — hvad du är svart — och du är blott ett lik ... ha — ha — ha — det har Lagerbärg gjort — icke du, icke du ...

»Det är fasligt», sade Anna Hagen till sin väninna, medan den sjuka åter något syntes lugna sig, »hon plågas ju af alldeles hemska minnen och syner.»

»Det måste säkert», menade Hanna Lagerbärg, »vara framkalladt af det där obehagliga uppträdet med tenngjutaren. — — Jag tror för öfrigt», tillade hon om en stund, »att vi göra klokast i att icke bry våra sinnen med den sjukas drömmar, utan må vi sköta henne väl och sedan afbida tiden.»

»Du har nog rätt, min älskade Hanna», svarade Anna. Och så slöt hon sin väninna i sina armar, och de båda flickornas varma vänskap sökte sig därpå uttryck i en innerlig kyss.

»Jag tackar riktigt Gud, att jag har dig Hanna här ute . . .»

Hon tystnade och satt tankfull en stund, medan Hanna makade kuddarne under den sjukas hufvud. Slutligen frågade hon sakta:

»Hur mår Axel? Det är så länge, sedan jag sett honom.»

Hanna såg upp. Det var första gången på lång tid hon hörde henne nämna sin broders namn. En skymt af glädje lyste därför i Hannas öga, då hon svarade:

»Åh jo, rätt bra — jag tror, att det var riktigt klokt af honom att lämna universitetet och de där många kamraterna . . . Jag tycker, att han blifvit en helt annan människa, ja nu har han blifvit en riktig karl, och det har äfven mamma sagt.»

»Ja så — en riktig karl», upprepade Anna halft hviskande, medan en lätt rodnad spred sitt rosenskimmer öfver de fina kinderna och en suck

steg upp ur ungmöns hjärta — en suck, så ljuf som den endast kan höjas i ungdomens vår ur en älskande flickas bröst.

Men hennes svärmerier afbrötos hastigt åter af ett rop från sängen, ett hjärtslitande rop:

»Där är han — hu, så han grinar som en död — som en djäfvul — det är ju du, min enda kärlek . . . men han ser ju ut som en djäfvul . . .»

Den sjuka hade ånyo rest upp sig och stirrade med vidöppna blodsprängda ögon framför sig.

»Hu hvad jag rädes för honom . . . oh, han kommer närmare . . . vik bort — satan! — Jämmer, där kommer ännu ett lik . . . Jesus — hjälp!»

Utmattad, med ångestsvevt på pannan sjönk den sjuka ned bland de mjuka kuddarna.

Det genomträngande ropet på hjälp ljöl hemskt genom hela huset. Och de båda unga damerna voro förtviflade öfver att icke kunna lindra plågorna eller aflägsna dessa vilda feberdrömmar.

I ögonblicket därpå hördes en knackning på sängkammardörren. Hanna skyndade till att se hvem det var.

»Jag ber om förlåtelse, för att jag kom», yttjade förvaltaren, ty det var han; »men jag fruktade att någon kris inträffat . . . Jag hörde härifrån ett så genomträngande rop . . .»

»Ja, bästa herr Grönmark», sade Hanna med gråten i halsen, »tant lider så förfärligt, att det är riktigt hemskt att vara här med henne . . . Vi borde åter hafva läkaren hit, men han bor så långt borta!»

»Det lär väl vara onödigt att besvara honom — han sade mig att hjärnan var angripen, och att

räddning icke mer var att vänta», svarade förvaltaren.

»Kanske», tillade han, i det han steg in i sjukrummet, »få vi yrseln att vika, om vi låta dagern komma in.»

Han gick bort och drog undan gardinerna från fönstret.

Där ute bredde redan morgonrodnaden sitt röda sken öfver skogens toppar på andra sidan sjön. Och snart skulle solen gå upp.

Den sjuka låg i en lätt slummer.

Förvaltaren hade åter tyst dragit sig tillbaka, och de båda unga fruntimren rörde sig på få i sjukrummet, ordnande det samma till den inbrytande dagen.

En frisk morgon tedde sig därute med himlen så klar och blå som den stundom är på höstsommaren. Solens första strålar glimmade redan fram långt borta vid synkretsen i sydost.

»Jag tror hon vaknar», sade Hanna, som alt emellan kastat en blick på den sjuka.

Kamrerskan rörde värkligen på sig. Nu slog hon upp ögonen och blickade lugnt framför sig.

»Är det ni, mina flickor,» hördes hon yttra med matt stämma. »Gud — jag tror att det snart är ute med mig!»

De båda flickorna närmade sig sjuklägret och fattade deltagande den sjukas händer.

»Det känns så underligt i mitt hufvud», fortsatte kamrerskan. »I natt brände det som eld; men nu är det åter så svalt — —. Jag ville gärna tala några ord med eder — medan det ännu är möjligt för mig. — Snälla Hanna — bed herr Grönmark

också komma hit — men skynda mitt barn, för Guds skull — skynda, skynda . . !»

Utmattad af talet, slöt den sjuka åter sina ögon, medan Anna gråtande bytte om komprässen på hennes hufvud.

Om några ögonblick inträdde Hanna, åtföljd af förvaltaren.

Tyst stod den högreste mannen med de unga damerna vid sin sida en stund vid sjuklägret.

Nu rykte det till i den sjukas drag, och hon slog hastigt upp sina ögon, i hvilka en själsängslande oro afspeglade sig.

»Jaså ni är här, herr Grönmark, — det var bra att ni kom — Gud, mitt hufvud, mitt hufvud — den har kommit igen, den förfärliga smärtan . . . Mina kära vänner, jag tror jag dör. — Men jag ville först veta huru det står till med din broder, kära Hanna — o, jag anar först nu, att han oförskyldt fått lida — — först nu — —»

»Det är visserligen sant», inföll förvaltaren sakt men bestämdt; »ty han har varit den hederligaste och bästa gosse jag känt».

»Men hans fader hade en gång», vidtog den sjuka med knapt hörbar stämma, »mördat din mors morbror — för att få hans pengar — så har jag trott — men — oh — —.»

»Nog torde det vara en villfarelse. Jag har nämligen från säkert håll, ja från en, som torde varit ögonvitne till händelsen, erfarit, att det var en redan afliden vaktmästare vid namn Lindkvist, som utfört det hemska dådet — — —»

»Herre Jesus — det var då han — oh — oh mitt hufvud, mitt arma hufvud!» jämrade sig den

sjuka under de förskräckligaste kval, under smärtor, som försatte äfven de öfriga i ångest.

»Han har ljugit för mig» — fortsatte hon och reste sig upp med ansträngning af sina yttersta krafter — »ah — det var icke Lagerbärg — och nu har jag fördärfvat båda — far och son — far och son — och den usles arfvinge lefver som en furste i nöjen och lustar — — —. Det är förfärligt — det kommer alt öfver mig på en gång — på en gång — Jesus hjälp mig — — —! Och, för hans skull har jag — ja, mina vänner — för hans skull har jag — — — huuu — bragt min egen man — — —».

Förfärade hade de båda flickorna fallit på knä vid sjukbädden.

»Herre Gud — herre Gud — huru tungt att komma så skuldbelastad inför ditt ansikte — ingen räddning — intet hopp! — O — kunde jag godtgöra något — hälst något — —»

»Fru kamrerska» — sade förvaltaren sakta — »kanske det kan skänka eder någon lisa att veta, det Axel Lägerbärg icke är förlorad — långt därfån: arbetet har icke förnedrat, men styrkt honom, höjt honom. Han står nu starkare än någonsin i livvets strid».

»Är det sanning ni säger?» — frågade den sjuka, i det en glimt af glädje lyste ur hennes matta ögon. »Men Östman har ju sagt helt annat!»

»Den bofven har, finner jag nu, sedan länge fört er bakom ljuset! Edra penningar har han stoppat tvänne gånger i sin ficka, ty Axel har numera återbetalt sin skuld till honom.»

»Det gläder mig — Gud — jag tackar dig för denna underrättelse! — — — Ack — mitt hufvud, mitt hufvud», begynte hon åter jämra sig.

Ett förfärligt anfall af plågorna följde nu, och just när solens första strålar bröto sig in i rummet, kastade de sin guldglans öfver kamrerskans hufvud, hvars af smärtan hemskt förvridna anletsdrag småningom utjämades.

Ögonen öppnades halft, läpparne rördes:

»Förlåtelse — Jesus Kristus!» hördes sakta som en fläkt från den döende, och så var det slut — slut för alltid på kamrerskan Hagens strid på denna jord.

Och solen rann med det samma upp, bestrålande den härliga sensommarmorgonen med sin rena glans. Och morgonen — den ljusa morgonen till en ny dag — gick äfven upp öfver de unga väninnorna, som nu stodo i sorg vid den gamla kamrerskans lik.

* * *

I det lilla rummet till vänster om fru Lagerbärgs sal hade Emil Hagen inlogerats, sedan han af Axel befriats från sina efterhängsna fodringsägare, de engelske sjömännen. Utblottad som han var på alt, hade den goda frun till att börja med fått lof att kläda upp honom från topp till tå. Emil hade nämligen varit tvungen att sälja bort alla de plagg, han möjligtvis kunnat undvara för att skaffa sig mat under närmaste dagarne, förrän han smög sig ombord på den engelska ångaren, hvilken sedan förde honom åter till hans fosterland.

»Men, gode Emil, huru kunde du då blifva så utblottad?» frågade fru Lagerbärg, hvars deltagande väkts af den unge mannens sorgliga tillstånd. »Jag har hört, att du dock kostat din mamma stora summor, som hon sändt dig alt efter litet.»

»Åh — ännu dubbelt så mycket hade gått åt där ute. — Jag råkade i dåligt sällskap, som bedrog mig på alt, och det mesta gick förloradt på spel. I sorgen begynte jag sedan att söka tröst af bågaren — — —».

»Ack — det fördärflika spelet — det var äfven Lagerbärgs ruin — — —».

»Och sedan», fortsatte Emil, »lät min mor den där förvaltaren, som tyckes styra och ställa huru han behagar med henne, skrifva ett gement bref till mig. Och det förargade mig så, att jag beslöt att hällre svälta ihjäl än begära en endaste mark mera af henne. Och så kom jag i det värsta betryck, ty jag kunde förtjäna intet därute — — —».

»Kanske har Gud nu öppnat dina ögon för alla dina stora fel!»

»Ja,» menade Emil allvarligt, »jag tror verkligen, att den här sista läxan gjort mig godt. — Jag skulle vilja börja mitt lif på nytt — ty jag ångrar innerligt mitt lättsinne — om jag blott finge förlåtelse för alt det onda jag redan gjort.»

»Bedjen och eder skall varda gifvet, söken och i skolen finna, klappen och eder skall upplåtas — — — så säger den store förlåtaren. Haf du blott mod, Emil, och det skall ännu gå dig väl — — —!»

»Tack för de orden, bästa tant, de gjorde godt i mitt hjärta!» sade Emil, i det en tår glimmade i

hans öga och han varmt trykte fru Lagerbärags hand.

»Hvad jag», fortsatte han om en stund, »trifs väl här, mycket bättre än i mitt eget hem! Där var alltid så kyligt och stelt; här är hjärtlighet och hemtrefnad — — —».

Han tystnade och såg ut på gatan.

»Se där kommer Axel till middagen», utbrast han därpå. »Ack om äfven Hanna engång skulle komma till staden; jag tycker, att hon litet oftare borde hälsa på sin moder.»

»Nå — hon hinner väl ej; hon har ju stadig tjänst vid hushållet på Viksudd!»

Axel inträdde nu för att spisa middag i hemmet. Han hade efter Emils ankomst åter begynt intaga sin middag hemma, så att han därvid blef i tillfälle att samtala med den forne kamraten. Stundom kom äfven Emils syster på tal, men om henne hade den återkomne dock föga upplysningar att gifva.

»I dag för jag en stor sorgenighet med mig», yttrade den unge bleckslagargesällen, i det han hälsade på kamraten. »Din moder, Emil, är död!»

»Hvad i Herrans namn säger du», utbrast den tilltalade bleknande, »har mamma dött?»

Så kall Emil också de senaste åren känt sig för sin moder, kunde denna underrättelse dock icke undgå att djupt röra den unge mannens ännu så känsliga sinne. Det var ett blodsband som brustit, och sådant kännes äfven i det mest förhårdade hjärta.

Axel hade haft bref från sin syster och berättade nu i korthet om kamrerskans häftiga sjukdom och hennes frånfälle.

»Ja så — att också hon gått bort från mig!» sade Emil sakta, i det tårarne strömmade ymnigt ned för hans kinder, »ja — jag hade intet emot att få följa henne — — —»

»Säg icke så, Emil,» vidtog fru Lagerbärg, »just nu har du ju talat om att begynna lefva på nytt. Degamlas lott är att dö. I unga skolen lefva och värka!»

»Men», frågade Emil, »huru skall jag någonsin mera kunna hoppas på att blifva en aktad man i mitt land, jag, som så mången gång förtjänat det djupaste förakt? — — — Nej», fortsatte han om en stund, »nog vore det bäst för mig att dö bort, bäst för mig och bäst äfven för eder andra. — — Jag är, vet tant, ett sådant där rötägg, som hälst bör kastas ur boet!»

»Bästa Emil», svarade fru Lagerbärg med ett kärleksfullt tonfall i rösten, »äfven för den värsta förbrytare finnes ju hopp om förlåtelse och försoning! Hvad vore vi alla syndiga människor utan detta hopp — ty ingen af oss är skuldfri, ingen enda! Men den, som allvarligt vill höja sig äfven ur den djupaste förnedring, honom räcker nog Gud sin starka hand till hjälp. Men han måste då också vilja detta i djupet af sitt hjärta, han måste bjuda till af alla sina krafter.»

De orden föllo i god jord; ty den unge mannens af lidandet och sorgen uppmjukade sinne var som den nyss plöjda åkern. Och fröen slog rot och funno sin första näring af ångerns tårar.

Huru goda voro icke dessa människor mot honom, och i huru ringa grad hade han förtjänt denna godhet! — — — Nu när han stod alldeles ensam i världen kände han det bäst. — — — Och huru

lättsinnigt, huru afskyvärdt lätt hade han icke tagit sin förbindelse med Hanna, hvilken han lämnat vind för våg, att bäst hon kunde reda sig ur det trångmål, ur den skvallrets härfva, som hans oerhörda lättsinne trasslat i hop!

I sådana tankar satt Emil Hagen försjunken där i sin lilla kammare, dit han dragit sig tillbaka efter middagen, sedan Axel åter aflägsnat sig till sin verkstad.

Den förr så blomstrande vackre unge mannen hade betydligt förändrats äfven till det ytt e. Gestaltens och ansiktets fyllighet hade under de visserligen själföfvällade vedermödorna i utlandet smultit ihop, dragen hade skarpare framträdt, och med det samma hade det sorglösa, lättsinniga uttrycket, som förr spelade på Emil Hagens anlete, försvunnit, gifvande vika för ett nästan svärmodigt allvar, orsakadt jämväl däraf att hälsan icke längre var så kärnfrisk som för par år till baka.

Af en röst i yttre rummet, som föreföll honom bekant, väktes Emil emellertid snart ur sina tankar. Längre sväfvade han ej i ovisshet om hvems stämman var, ty det ovanligt flitiga bruket af den främmandes tunga sade honom snart, att mamsell Siik behedrat fru Lagerbärg med ett besök så där just till kaffetiden på eftermiddagen.

»Nå, Gud vare lof, att hon gått all världens väg», hördes den beställsamma mamsellen prata. »Jag måste säga, att hon var den mest elaka kvinna jag har känt i denna världen.»

»Hon må ha varit huru som hälst, så är hon nu död», afbröt fru Lagerbärg, »och låt de döda hvila i ro!»

»Ack ja, herre Gud, inte ville jag säga något ondt om henne. Det var bara ledsamt, att hon skulle krångla bort partiet mellan Axel och Anna, för att de två uppriktigt hålla af hvarandra, det är då ett, som är säkert det — — —.»

»Inte vet jag, att kamrerskan krånglade på något vis — det var ju Anna själf, som lade hinder i vägen — — —»

»Åh nej, kära frun, jag har nog reda på den saken — och efter som hon nu är död, så kan jag gärna tala om det. — Si det var som så, att hon fått veta, att Axel haft en arfvinge, och så lät hon det komma fram till flickan — — — jag bad henne tåga med saken, men — — —»

»Nej, men nu måste mamsell då alldeles taga miste — — — Axel — — — en arfvinge — — — huru vore det möjligt!»

»Var lugn: jag har nog reda på det — och hvad fasligt ondt skulle nu egentligen ligga däri! Herre Gud — han sku' väl ej vara den första, lika litet som han blir den sista unge mannen, hvilken gör sig skyldig till något sådant — — —»

Mamsell Siik afbröts här af Emil Hagen, som med en beslutsam min trädde in till de båda fruntimren.

»Ursäkta, att jag blandar mig i edert samtal. Men som jag råkade höra det, som här sist talades, ser jag mig tvungen att också säga ett par ord.

Det är inte Axel utan jag, som är fader till det där barnet!»

»Herre du min skapare!» utbrast den förbluffade mamsellen. »Och jag som icke kunnat ana till

något sådant! — Men hvarför i alla tider löpte den där flickan då hos Axel Lagerbärg?»

»Han och hans bolagist Hansson, hvilka bodde uti enskildt rum ute i staden, hade af ren kamratlig vänskap till mig, som åter bodde hemma i familjen, och på min begäran låtit henne komma till sig för att afhämta sina små penningeunderstöd, hvilka de — jag bekänner det gärna — genom min vårdslöshet ofta nog togo af sina egna små tillgångar.»

Emil Hagen satte sig ned i skuggan af den kolossala kakelugnen, som efter gammaldags sed upptog en stor del af salens ena vägg. Han tor-kade svetten från pannan, ty denna bekännelse hade kostat honom en hård strid, innan den kom fram. Striden gälde dock icke så mycket hans fruktan för skammen, ty något härdad hade han redan hunnit blifva i detta afseende, som icke mer det att bekännelsen skulle måsta gifvas just åt Hannas egen mor, åt modern till henne, som han, oakadt alt sitt vilda lif, icke en dag hade kunna förgäta där ute i stora världens brusande vimmel. Men hans ögon hade ändtligen öppnats för det vidriga uti den politik han lättsinnigt låtit sin moder för hans räkning inslå, den uslaste af alla ränker, nämligen den att låta en oskyldig lida för sina egna brott. Och så hade, tack vare lidandets skärseld, åter det goda, som dock ännu fans på botten af hans hjärta, fått makt att höja sitt hufvud upp bland lidelser och laster.

»Nå men jag säger det — Gud vare lof att kamrerskan fick gå i sin graf utan att veta af det här spektaklet! Fast — det måste jag medgifva —

inte tror jag hon dock hade tagit saken så fasligt illa — — —.»

»Bästa mamsell», afbröt åter fru Lagerbärg bestämndt, »jag måste engång för alla bedja mamsellen lämna kamrerskan i fred; vi hafva ju nog att resonnera om de lefvande!»

»Ja ja — det är alldeles riktigt —» genmälte mamsellen, som knapt längre kunde »hållas i skinnet» bara af glädje öfver att hafva blifvit delaktig af en så utmärkt skvallernyhet. »Jag skall genast skriva till Anna och omtala hela saken eller kanske jag far själf ut till Viksudd — man skall väl ändå vara med på begrafningen!»

»Nej», inföll Emil Hagen i sin tur, »nu skall mamsell Siik icke fjäska åstad! Vi måste först tala med Axel, för hvilken jag dessutom ännu har en bekännelse att göra, och till dess får mamsell lof att vänta, det kan ej hjälpas!»

»En bekännelse — hvasa — skulle det ännu komma någon öfverraskning!» frågade den nyhets-sjuka mamsellen. »Hvad skulle det kunna gälla?»

»Åt Axels moder må jag gärna berätta äfven det, och om ni mamsell Siik bär det ut i staden, så kvittar det mig lika; men för Axel kan det kanske vara bra.»

»Nå men hvad i Herrans namn kan herr Emil ännu hafva på hjärtat?» frågade mamsellen, i hvars deltagande framsken alt klarare förnöjelsen öfver att få höra äfven denna nyhet.

»Jo — bästa tant Lagerbärg: det var ej häller Axel utan jag som bort blifva relegerad från universitetet den där gången, då Axel sedan reste på kondition till Nummis, ty det var jag som slog

patrullen, ehuru jag förnämligast på mammas inrådan samma morgon for af till landet — — —.»

»O Gud», utbrast fru Lagerbärg, »och därför blef ju egentligen Axels hela lefnadsbana afbruten — efter den betan lämnade han sina studier och begynte med en hel hop andra saker, som inte gagnade honom det minsta — och det har du ej kunnat säga förr!»

»Bästa tant, jag viste till en början själf icke af det, och slutligen när det blef mig klart, att Axel fått lida i mitt ställe, var det redan för sent, och — ja jag tänkte rakt af ej mera tillstå sanningen. Och så fick det blifva och tiden fick gå och min mor sände mig utom lands, som tant nog påminner sig.»

»Nå det, som en gång skett, kan icke ändras, och kanske är det ändå bäst som det gått,» vidtog fru Lagerbärg. »Men äfven jag är af den åsikten, att inte mamsell Siik nu alls bör vidare blanda sig i den här affären, utan anser jag det vara bäst, att du Emil reser till Viksudd, där du nog torde behövas till begrafningen, och så må du i Herrans namn bekänna själf dina synder! — Du är nu karl att själf sköta om dina angelägenheter. Och för Axel tycker jag att vi tiga med hela saken; hittills har han ej vetat af orsaken till Annas handlingssätt, och kanske han ej håller behöfver veta det!»

»God», sade Emil, »det skall blifva därvid.»

»Men se där ha vi redan Axel», fortsatte han, i det han såg denne komma in genom porten.

»Nå, du har tidigt slutat i dag, min gosse!» utbrast fru Lagerbärg, då hon såg Axel träda in,

fin och städad i sina högtidskläder. »Och det ser ut som om du skulle på någon fin »visit.»

»Inte är det just någon visit, men det är ett viktigt steg jag ämnar taga och vill därför nu först rådfråga dig, kära mor!»

»Nå låt höra — det var ju rätt, att du vill rådfråga också din mor!»

»Jo, jag ämnar öfvertaga egen verkstad; fabrikanter Strand har på goda vilkor erbjudit mig att öfvertaga hans verkstad och åkdonsfabrik. Det är visst något att riskera, men affären är välkänd och välskött, så att jag nu redan beslutit mig därför, och så återstår blott att höra din tanke, kära mor!»

»Men huru säger du nu först därom åt mig — kanske du behöfde betänketid?»

»Jag har länge nog tänkt på saken, men icke velat tala något om den förr än jag hade allt klart; min nuvarande principal gifver mig ett räntefritt lån till rörelsekapital.»

»Nå i Guds namn: känner du dig stark nog att stå för en egen affär, så grip blott modigt väirket an!»

»Ja det skall jag, och i kväll skrifver jag under kontraktet.»

»Lycka till, bror Axel!» sade Emil hjärtligt, i det han varmt tryckte hans hand. »Kanske det ändå var bäst, att du i tid slog dig på en praktisk bana.»

»Nog var det kanske så, men utan teoretiska kunskaper hade jag där ej håller kommit så långt och så fort fram som nu. Men farväl igen, mina vänner: häjsan, nu skall man bli sin egen!»

Och med ett gladt »adjö» gick den unge gesälen en ljusare framtid till möte, en framtid, som med Guds hjälp skulle växa upp ur hans egen viljas mark.

Väninnorna.

På Viksudd hade redan kamrerskans begrafning firats med pomp och ståt. Visserligen hade de unga damerna, Anna och Hanna, hällre sett att jordfästningsakten försiggått så enkelt som möjligt; men förvaltaren, som viste att den aflidna i tiden varit svag för alla slags yttre ceremonier, ville låta hennes smak göra sig gällande ända intill grafven, liksom han också ansåg det vara på sin plats, att fruns på Viksudd likbegängelse firades på gammaldagsvis med stor procession till kyrkogården och därpå följande graföl i hemmet på kvällen.

På själfva begrafningsdagen infann sig oförmodadt Emil Hagen, som ju nu — efter hvad man kunde förstå — skulle blifva herre på Viksudd, och ankomsten af brodern och vännen var i sorgen till icke liten tröst för både Anna och Hanna.

Förvaltaren, som aldrig förut rätt kunnat komma öfverens med den unge mannen, tog hans ankomst däremot tämligen kallt. Axel och hans moder bådo endast hälsa, ty för mycket viktiga angelägenheter kunde den förre icke lämna staden, och hans moder hade åter icke ensam velat begifva sig på resa ut till landet

* * *

Några dagar efter begrafningen hade sorgehuset åter blifvit ordnad efter det stora grafölskalaset,

och på Viksudd hade alt återkommit i sina »gamla gängor». I förvaltarens rum arbetades det som bäst med bouppteckningsinstrument och andra »handlingar», för hvilkas ordnande en jurist hade uthämtats från staden. Denne satt just och studerade in sig i den aflidnas affärsställning, medan herr Grönmark gjorde ett slag i den ännu gröna och lummiga trädgården, från hvars gångar och alléer här och hvar utsikter öppnades öfver Viksudds förnämsta åkrar, hvilka bredde sig ut på sluttningen emot insjön.

Det var en härlig septemberdag, så mild som i högsommartid och med en luft så ren och klar som om våren. I fulla drag njöt förvaltaren af det vackra höstsommarvädret. Han kände sig så lätt om hjärtat; han tyckte sig ung på nytt. Men det var ej ensamt det vårliga vädret här ute i höstens tid, som stämt honom så: det hade vaknat en vår också där inne uti hans i lifvets allvar redan hårdnade bröst. Ja — det var värkligen så, att den lugne, till lifvets mognad redan hunne mannen begynt att älska, dock icke häftigt, lidelsefullt. Nej kärleken värmdde hans hjärta som sommarsolen, hvilken bringar blommans frukter till mognad.

Hastigt häjdade han sin gång. Det hördes röster där borta ifrån bersån: ofrivilligt lyssnande stannade han.

»Dyra Hanna — jag har dock älskat dig innerligare än någon annan på jorden!» hördes Emil Hagens stämma yttra.

»Då hade du ej kunnat handla så som du gjort, så hårdhjärtadt emot både mig och min stackars broder, som oförskyldt fått lida för din skuld.

Nej — du har aldrig kunnat hysa någon verklig kärlek till mig — — — nej, nej — — —», svarade den andra rösten, som var Hanna Lagerbärge.

»Men — jag svär det vid Gud, vid min själ's salighet — — —!»

»Hvad betyda dina eder! — Huru många har du icke redan bedragit med dem?»

»Men — innerligt älskade Hanna — jag har blifvit en annan människa: förlåt mig — alt hvad jag brutit har gjorts i lättsinnets yra, utan eftertanke, i sus och dus — — —!»

»Låt mig slippa att höra dina försäkringar — jag har icke mera rätt att lita på dem — — —»

»Icke rätt — — —! Hvad menar du?»

— — — — —
Förvaltaren ville icke lyssna längre: han hade hört nog.

»Hon älskar således icke mer den slyngeln Emil,» sade han till sig själf, i det han aflägsnade sig. »Och en alldeles för god flicka vore hon äfven åt denne bortskämde, blaserade vällusting.»

I det samma kom »juristen» ned från verandan emot honom.

»Det var bra, herr Grönmark, att jag råkade er.»

»Ja så, härads höfdingen har kommit på det klara med kamrerskans papper.»

»Ja visst — jag har fått det klart nog, att här just inte återstår någonting för arvingarne, sedan jämväl eder fordran uttagits: Ni har ju innestående lönen för nära på fulla sju år.»

»Jo — det är nog sant; men hennes värdepapper och gården i Helsingfors?»

»De förra äro till icke ringa del redan pantsatta, och gården i staden är nästan värre in-tecknad än Viksudd.»

»Då var hon ju värkligt ruinerad!» tänkte förvaltaren vid sig. »Och jag som med en sådan under-rättelse endast ville skrämma henne till hushållning!«

»Och hennes arfvingar äro sålunda på bar backe,» tillade juristen.

»Huru lätt kan i själfva verket icke också den största förmögenhet smälta ihop!» menade förvalta-ren, i det de gingo in på kontoret för att gemen-samt taga en öfverblick af affärsställningen i den aflidnas bo.

»Hanna, Hanna, hvar är du?» ropade i det samma Anna Hagen, som kom ut på verandan med ett bref i handen.

»Hvar är du Hanna?» fortsatte hon att ropa, sökande i trädgården sin väninna, till hvilken hon slutligen leddes af den sökta på afstånd gifna svar. Emellertid undanstack Anna brefvet, då hon kom fram till bersån.

Hanna satt ensam där, helt sorgsen och be-dröfvad.

»Hvad i all världen!» utbrast Anna. »Jag tror du sitter här och gråter i ensamheten? — — — Nu skall du blifva glad — jag har någonting här, som visst skall jaga bort din sorg.»

»Hvad skulle det vara?» svarade Hanna ton-löst.

»Gissa, gissa!»

Emellertid syntes Anna vara mera benägen att visa den glädjande nyheten än Hanna att lära känna

den, ty redan om ett ögonblick drog hon fram brefvet ur vecket af sin svarta klädning.

»Ja så, ett bref! Och det skulle glädja mig så!»

»Du kan väl se från hvem det är?»

Hanna läste utanskriften.

»D. t är ju från broder Axel; det ser jag genast.»

»Men det måste innehålla någon glad nyhet, jag känner det på mig», utbrast Anna, helt lifvad midt i sin djupa sorg.

»Du har i sanning en god aningsförmåga — ty nog får du höra något glädjande, ehuru det icke torde komma från det här brefvet,» genmålte Hanna, i det hon slet upp förseglingen och begynte genomögnas brefvets innehåll.

»Jaa — här står verkligen en glad nyhet — — — Axel har öfvertagit en fabrik — han är nu sin egen herre; annons därom skall stå i de senaste tidningarna — — —»

»Så — så — att min magister nu har blifvit fabrikant — — —», inföll Anna tankfullt.

»Din magister?» frågade Hanna och såg upp från brefvet. »Det är år och dag, sedan jag hört dig kalla Axel så.»

»Ja, men nu roar det mig att säga så, och har du händelsevis något emot det?»

»För ingen del — tvärt om, ty jag vet, att han hederligen förtjänar hvad vackert namn du än vill gifva honom.»

»Det där låter något hemlighetsfullt», menade Anna, som tyktes vara vid det bästa lynne, »det tål alt en närmare förklaring — och den måste du gifva mig på fläcken, annars kysser jag ihjäl dig — — —!»

Och som hon ville låta sina ord åtföljas af handling, omfamnade Anna sin väninna och begynte trycka den ena hjärtliga kyssen efter den andra på Hannas körsbärsmun och det med en häftighet, som om det icke varit en ung flicka utan en ung man dessa varma vänskapsbetygelser gäلت.

»För Guds skuld, älskade Anna, du tycks verkligen hafva lust att kväfva mig med dina kyssar!»

»Vill du då genast säga mig den där hemligheten?» frågade Anna, i det hon gjorde ett kort uppehåll i den bestraffning, hvilken hvarje ung man hade tagit som den ljufvaste lön.

»Jag får väl så illa lof då — men icke är det något nöje för mig, det skall Gud veta», tillade Hanna med en suck.

Och så begynte berättelsen; men hvad den innehöll kunna vi tyvärr icke meddela läsaren, så gärna vi än gjorde det, ty Hanna talade helt lågt.

Men det sågo vi, att det måtte hafva varit något, som rörde hennes åhörarinna alt i djupaste hjärte-roten. Ty stundom stego de grannaste purpurskyar upp på hennes kinders fina rund, stundom bleknade alla rosor bort med en hast.

Slutligen föll hon åter sin väninna om halsen.

»Vet du, älskade Hanna, jag har länge anat, att jag varit mycket, mycket orättvis mot Axel — jag har känt det innerst i mitt hjärta! Men», fortsatte hon, i det hon gladt sprang upp, »nu skola vi skynda oss in att läsa tidningarna — posten har ju kommit!»

Och så vandrade de båda väninnorna, den ena med sorg, den andra med en ljuf glädje i hjärtat, upp till karaktärsbyggnaden.

I ungdomens vår.

Det var en kväll i oktober. Från de små fönstren i fru Lagerbärgs lilla våning strålade ljus. Och eftersom vi finna, att det är »mottagning» hos herskapet Lagerbärgs, så stiga vi dristeligen in. Och här finna vi bara gamla bekanta.

I den lilla hörnsoffan sitter ett par, som, att döma af de glada blickarne, icke haft något sorgligt för sig. Det är Anna Hagen och den unge fabrikanter Axel Lagerbärg. Och det är deras förlofning, som nu firas här inne.

Bland gästerna finna vi också förvaltaren herr Grönmark och Annas fosterbroder Emil Hagen.

Gumman Lagerbärg går förnöjd omkring bland sina gäster, medan Hanna är värdinna för kvällen.

Där inne i hörnrummet sysslar hon som bäst med att iordningställa tébrickan. Plötsligt lägges en hand på hennes skuldra. Hon vänder sig om och finner herr Grönmark framför sig.

»Förlåt,» fröken Hanna, om jag stör Eder; det ärende jag nu tänker framföra har emellertid gifvit mig ingen ro, förr än jag har det undangjort. Ja — jag måste genast fram med det: fröken Hanna, jag har af alt mitt hjärta hållit af Eder alt från den första stunden jag såg Eder.»

En djup blekhet bredde sig öfver Hannas kinder.

Förvaltaren fortsatte, i det han tog den unga flickans hand, med af rörelse darrande stämma:

»Och nu känner jag, att kärleken för första gången i mitt lif fått makt med mitt hjärta, en makt, som oakadt alt mitt motstånd slutligen nu

tvungit mig att komma hit och säga: älskade Hanna, blif min maka!»

Hanna var rörd, hennes bröst häfdes häftigt. Man såg att dessa ord gingo henne djupt till sinnes, och det hade synbarligen kostat henne en häftig inre strid, då hon slutligen svarade:

»Bästa herr Grönmark — det anbud, med hvilket ni behedrat mig, kan jag icke antaga, så mycket jag också värderar och aktar er — en annan har redan mitt löfte!»

»En annan!» utropade förvaltaren bestört —
»Och detta har jag ej anat förut — — —.»

Efter en stunds tystnad tillade han:

»Det smärtar mig djupare än ni kan tro, det svar ni nu gifvit mig — men har ni engång lofvat blifva en annans, så skall ni ock stå vid det löftet och — ja ännu en gång: förlåt!»

Han bugade sig och gick ut i salen.

* * *

Efter den angenämt tillbragta kvällen gingo Axel och hans fästmö ned till kajen, dit de följde Emil Hagen, hvilken samma natt med ångbåten skulle afresa till utlandet. Hans mening var att genomgå ett polytekniskt institut för att sedan söka slå sig fram i lifvet såsom ingenjör.

På den mörka kajen tog man slutligen afsked af den bortresande.

»Hanna» — sade Emil med rörd stämma —
»nu i afskedsstunden säger jag dig än en gång, att jag älskar dig för evigt — gif mig hålst ett litet hopp att lefva på där ute i främmande land — endast ett litet hopp!»

»Jag vet ej om jag kan lofva dig något! »svarade Hanna sakta.

»Men om jag kommer igen som en duglig, stadig man, om jag kommer tillbaka, luttrad genom arbete och en hederlig vandel, och säger: evigt älskade Hanna, blif min brud! Lofva mig, dyra Hanna, att då svara — ja!»

Det blef en stunds tystnad där de båda barn-
domsvännerna stodo afsides vid kajkanten. Oktober-
vinden svalkade Emils heta kinder, medan hjärtat
klappade så hårdt.

»Kanske kan jag svara så», ljöd det slutligen sakta,
men ljuft från Hannas läppar.

»Gud, jag tackar dig för detta löfte: det skall
blifva min sköld i livvets strid!» utbrast Emil med
djupt allvar.

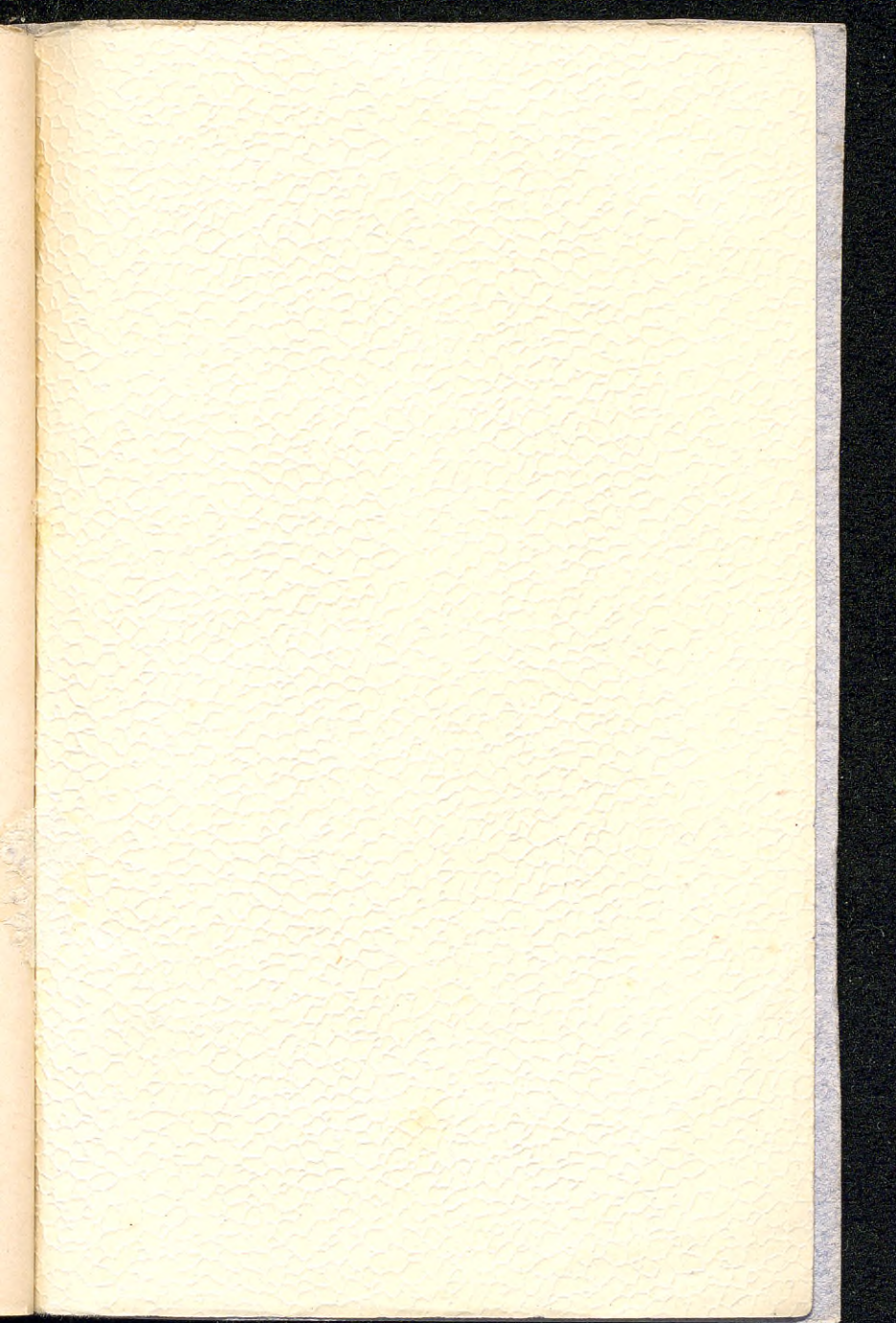
De unga tu närmade sig därpå fru Lagerbärg,
som jämväl följt med till stranden och kring hvil-
ken man nu grupperade sig.

»Ja, mina vänner», sade den goda frun, i det
hon till afsked trykte Emils hand, »nu är för eder
småningom ungdomens vår förliden, och rik på
pröfningar har den ju varit!

Då vi härnäst råka Emil Hagen, hafven I
säkert redan alla inträdt uti en annan livvets ålder.
Mätte eder under den samma icke förestå så mycken
kamp och pröfning, som I nu genomlevvat redan
i ungdomens vår!»

x Lu. 1935
183

Ch. Ant.
Rom.

AFTONPOSTEN,

Finlands billigaste dagliga tidning,

enda aftontidning i Helsingfors,

innehåller färskaste nyheter från hem- och utlandet, pigga kåserier, kaleidoskop af *Sigurd*, trefliga berättelser och underhållande följetong.

Aftonposten kostar:

i Helsingfors hemburen

endast 60 penni i månaden,

7 mk 20 p. pr år;

i landsorten å alla postkontor:

Helt år 10 mk 59 p.

$\frac{3}{4}$ » 7 » 97 »

halft » 5 » 35 »

kvart » 2 » 73 »

Annonspris: 10 å 15 p. pr pet. rad.